

2020-02-06

Tid 2020-02-18, kl 19:00

Plats Kommunhuset i Tumba, plan 2, rum 3

Ärenden

Justering

- 1 Slutredovisning av projektkonto 6172, Gruppboende Lugnet
- 2 Slutredovisning av projektkonto 6247, Rikstens skola
- 3 Slutredovisning av projektkonto 6168, förskolan Humlan
- 4 Återrapportering av projekt Allégården
- 5 Plan för kompetensförsörjning 2021-2024
- 6 Rapportering av pågående investeringsprojekt, VA
- 7 Statusrapport angående föreläggande om VA-utbyggnad, Sandviken i Grödinge
- 8 Medlingsförfarande - Samariten 1
- 9 Anmälningsärenden
- 10 Delegationsbeslut

11 Teknik- och fastighetsdirektören informerar

Stefan Dayne
Ordförande

Elisabeth Persson
Sekreterare

Gruppmöten:

(S), (KD), (MP), (L) och (C) Kommunhuset, plan 2, rum 3, kl 18.00

(M), (TUP), (SD) och (V) Kommunhuset, plan 6, Stinsen, kl 18.00

Anmäl eventuellt förhinder till Elisabeth Persson, tfn 0708 90 40 56 eller
elisabeth.persson@botkyrka.se

1

Slutredovisning av projektkonto 6172, Gruppboende Lugnet (TEF/2016:31)

Förslag till beslut

Teknik- och fastighetsnämndens förslag till kommunstyrelsen:

Kommunfullmäktige godkänner slutredovisning av projektet 6172 - Gruppboende Lugnet.

Sammanfattning

Lugnet är ett nybyggt LSS-boende för vuxna, med 6 lägenheter samt personal- och gemensamhetsutrymmen. Byggnationen startade maj 2017 och slutbesiktningen utfördes augusti 2018. Lokalerna togs i bruk av verksamheten september 2018.

Genom nybyggnation av LSS-boendet så har ett effektivt klimatskal som ger en effektivitet med marginal i förhållande till Boverkets krav skapats. Miljövänliga och giftfria material har använts i så stor utsträckning som möjligt, exempelvis ftalatfria mattor. Boendet är anpassat för att tillgodose de behov som finns hos de personer som till följd av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring.

Budget 22 000 000 kronor, utfall 21 897 002.

Teknik- och fastighetsförvaltningen redogör för ärendet i tjänsteskrivelse 2020-01-20.

Referens

Jakob Grigoriadis

jakob.grigoriadis@botkyrka.se

Mottagare

Teknik- och fastighetsnämnden

Slutredovisning av projektkonto 6172, gruppboende Lugnet, Norsborg

Diarienummer: TEF/2016:31

Förslag till beslut

Teknik- och fastighetsnämndens förslag till kommunstyrelsen:

Kommunfullmäktige godkänner slutredovisning av projektet 6172 - Gruppboende Lugnet.

Sammanfattning

Lugnet är ett nybyggt LSS-boende för vuxna, med 6 lägenheter samt personal- och gemensamhetsutrymmen. Byggnationen startade maj 2017 och slutbesiktningen utfördes augusti 2018. Lokalerna togs i bruk av verksamheten september 2018.

Medborgarens nytta

Genom nybyggnation av LSS-boendet, 6 nya lägenheter, så har vi skapat ett effektivt klimatskal som ger en effektivitet med marginal i förhållande till Boverkets krav. Vi har använt oss av miljövänliga och giftfria material i så stor utsträckning som möjligt, exempelvis ftalatfria mattor. Boendet är anpassat för att tillgodose de behov som finns hos de personer som till följd av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring.

Bakgrund

I februari 2016 beställde vård- och omsorgsförvaltningen (TEF/2016:31) förprojektering inför nybyggnation av Lugnet.

Önskemål från vård- och omsorgsförvaltningen var att efterlikna de tidigare byggda gruppboendena Dynamiten (Lavretsvägen 43-45), Lövkojan (Tomtbergavägen 323) och Stendalsvägen 61. Tomtens förutsättning har påverkat utformningen av byggnaden. Under projekteringen av LSS-boendet Lugnet har fastighetstrategen från vård- och omsorgsförvaltningen medverkat i nära samarbete med projekteringsgruppen.

Lägenheterna är grupperade kring gemensamma utrymmen, där service- och omvårdnad av en personalgrupp kan ges alla tider på dygnet. De gemensamma utrymmena ligger i direkt anslutning till de enskilda lägenheterna och är lättillgängliga.

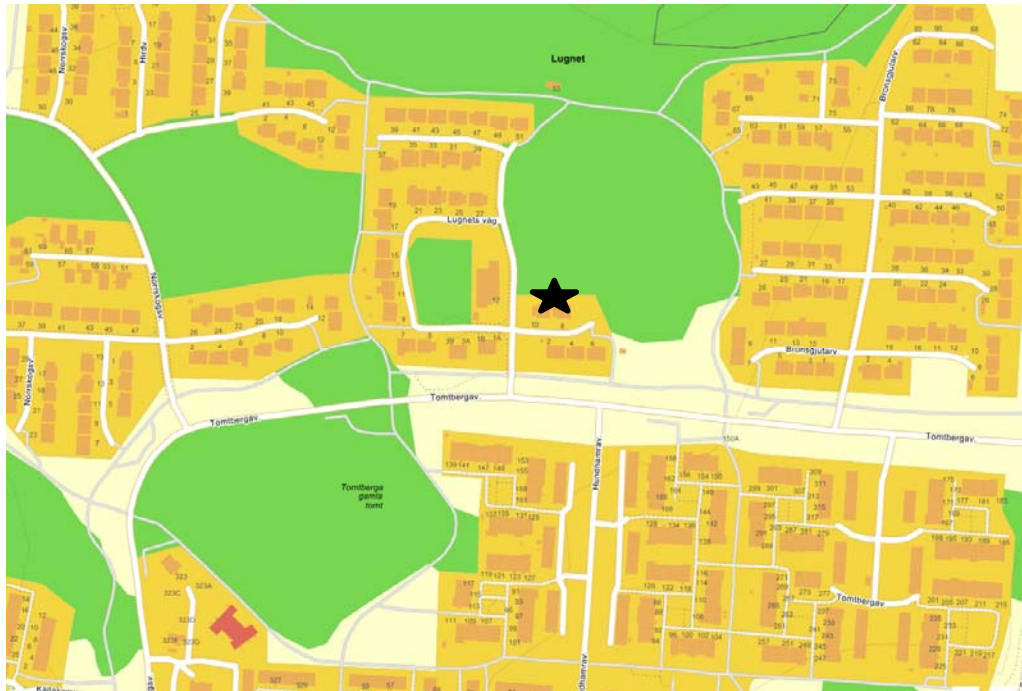
Bristen på antalet platser på LSS-boenden i egen regi och svårigheter att hitta externa platser, vilka även innebär en stor merkostnad, medför ett behov av nybyggnation. I och med de 6 nytillkomna platserna på Lugnet kan lika många externa platser sägas upp, vilket leder till minskade kostnader för kommunen.

Enligt uppgift från vård- och omsorgsförvaltningen är årlig kostnad för externa placeringar 13,4 mkr och för interna placeringar 6,5 mkr. Kommunen får nu, när Lugnet är byggd, minskade kostnader med 6,9 mkr årligen.

Finansiell redovisning

	Budget	Utfall
6172 Gruppboende Lugnet	22 000 000	21 897 002

Avvikelse: 102 998 kr

Mikael Henning
Teknik- och fastighetsdirektör

Frank Renebo
Fastighetschef

Expedieras till

Kommunfullmäktige
Jakob Grigoriadis

2**Slutredovisning av projektkonto 6247, Rikstens skola (TEF/2020:4)****Förslag till beslut**

Teknik- och fastighetsnämndens förslag till kommunstyrelsen:

Kommunfullmäktige godkänner slutredovisning av projektet 6247, Rikstens skola.

Sammanfattning

Projektet avser nybyggnation av Rikstens skola, uppdelat i klasserna F-9. Projektet delades upp i två etapper, etapp 1 avsåg klasserna F-5 och etapp 2 avsåg klasserna 6-9. Projektering av etapp 1 påbörjades under maj 2010 och byggnationen var klar höstterminen 2013. Etapp 2 blev klar maj/juni 2016.

Projektet hade en investeringsbudget på totalt 256 480 000 kronor. 2016 beviljade kommunfullmäktige en tilläggsbudget om 3 500 000 kronor för åtgärder av yttre VA. Detta på grund av att entreprenören som under etapp 1 anlätades för montage och installation av VA-ledningar, inte utförde arbetet fackmannamässigt. Avloppsrör låg på fel höjder och behövdes dras om. Vid tidpunkten var det osäkert kring omfattningen på åtgärderna om de skulle inrymmas inom beviljad budget. Arbetet med åtgärderna slutfördes under årsskiftet 2018/2019. Förvaltningen kommer att utreda huruvida det är möjligt att framställa krav mot entreprenören i dagsläget.

Med byggnationen av Rikstens skola kunde det ökade behovet i och med utbyggnaden av Riksten friluftsstad mötas. Elever och personal har fått nya lokaler som ska bidra till en god skol- och arbetsmiljö.

Budget 259 980 000, utfall 255 387 756.

Teknik- och fastighetsförvaltningen redogör för ärendet i tjänsteskrivelse 2020-01-15.

Referens

Suzan Baraya

suzan.baraya@botkyrka.se

Mottagare

Teknik – och fastighetsnämnden

Slutredovisning av projektkonto 6247, Rikstens skola

Diarienummer: TEF/2020:4

Förslag till beslut

Teknik-och fastighetsnämndens förslag till kommunstyrelsen:

Kommunfullmäktige godkänner slutredovisning av projektet 6247, Rikstens skola.

Sammanfattning

Projektet avser nybyggnation av Rikstens skola, uppdelat i klasserna F-9. Projektet delades upp i två etapper, etapp ett avsåg klasserna F-5 och etapp två avsåg klasserna 6-9.

Ärendet

Projektering av etapp 1 påbörjades under maj 2010 och byggnationen var klar höstterminen 2013. Etapp två blev klar maj/juni 2016.

Projektet hade en investeringsbudget på totalt 256 480 000 kronor. 2016 beviljade kommunfullmäktige (KS/2016:380) tilläggsbudget om 3 500 000 kronor för åtgärder av yttre VA. Detta på grund av att entreprenören som under etapp 1 anlätades för montage och installation av VA-ledningar, inte utförde arbetet fackmannamässigt. Avloppsrör låg på fel höjder och behövdes dras om.

Vid tidpunkten var det osäkert kring omfattningen på åtgärderna om de skulle inrymmas inom beviljad budget och därför ansöktes det om en tilläggsbudget på 3 500 000 kronor. En kompletterande skrivelse till ansökan togs fram (KS/2016:380) av dåvarande tf. förvaltningschef för tekniska förvaltningen, i den konstateras att entreprenören är informerad om att kommunen kommer att framställa ett ekonomiskt krav mot denne då kostnaden för åtgärderna är kända. Arbetet med åtgärderna slutfördes under årsskiftet 2018/2019.

Från dess att ansökan om tilläggsbudget gjordes, 2016, tills att åtgärderna var klara, har dåvarande tf. förvaltningschef för tekniska förvaltningen som tog fram den kompletterande skrivelsen, slutat på kommunen. Även den ansvarige byggprojektledaren slutade och ersattes av en ny i samband med slutskedet av åtgärderna. Detta har försvårat uppföljning och kommunikation i ärendet.

Det kommer att utredas huruvida det är möjligt att framställa krav mot entreprenören i dagsläget.

Medborgarens nytta

I och med byggnationen av Riksten skola kunde det ökade behovet i och med utbyggnaden av Riksten friluftstad mötas. Beställningen från utbildningsförvaltningen avsåg 600 platser och projektet har levererat dessa.

Elever och personal har fått nya lokaler som ska bidra till en god skol – och arbetsmiljö.

Finansiell redovisning

Utfall	Budget	Avvikelse
255 387 756	259 980 000	4 592 244

Projektet har en positiv avvikelse mot beslutad investeringsbudget om 4 592 244 kr, ca 2%.

Mikael Henning
Teknik- och fastighetsdirektör

Lars Cha
Byggchef

_____
Expedieras till

Kommunfullmäktige
Suzan Baraya

3**Slutredovisning av projektkonto 6168, förskolan Humlan (TEF/2015:118)****Förslag till beslut**

Teknik- och fastighetsnämndens förslag till kommunstyrelsen:

Kommunfullmäktige godkänner slutredovisning av projektet 6167, förskolan Humlan.

Sammanfattning

Slutredovisningen avser renovering och ombyggnad av förskolan Humlan i Fittja. Ombyggnationsarbetet startade i november 2012 som ett underhållsarbete på driftmedel. I oktober 2013 tillställs investeringsmedel för att hantera en total renovering av förskolan. Förskolan har renoverats i etapper om en avdelning av nio, i taget. Verksamheten har pågått under hela ombyggnationen. Avvikelse är -7 % jämfört mot beslutad totalbudget. Från början skulle en mindre renovering och ombyggnad ske. Under projektets gång upptäcktes att större åtgärder än de som var tänkta från början, behövdes.

Tack vare renoveringen och ombyggnationen av förskolan Humlan, har förskolan fått mer pedagogiska lokaler, vilken skapat bättre förutsättningar för Fittjas förskolebarns utveckling. Lokalerna har också blivit mer energieffektiva.

Budget 47 000 000 kronor, utfall 50 368 779.

Teknik- och fastighetsförvaltningen redogör för ärendet i tjänsteskrivelse 2020-01-14.

Referens

Kent Wallén

Kent.wallén@botkyrka.se

Mottagare

Teknik- och fastighetsnämnden

Slutredovisning av projektkonto 6168, förskolan Humlan.

Ärendet överfört från sbf/2014:332

Diarienummer: TEF/2015:118

Förslag till beslut

Teknik- och fastighetsnämndens förslag till kommunstyrelsen:

Kommunfullmäktige godkänner slutredovisning av projektet 6167, förskolan Humlan.

Sammanfattning

Slutredovisningen avser renovering och ombyggnad av förskolan Humlan i Fittja. Förskolan har renoverats i etapper om en avdelning av nio, i taget. Verksamheten har pågått under hela ombyggnationen. Avvikelse är -7 % jämfört mot beslutad totalbudget. Från början skulle en mindre renovering och ombyggnad ske. Under projektets gång upptäcktes att större åtgärder än de som var tänkta från början, behövdes.

Ärendet

Slutredovisningen avser renovering och ombyggnad av förskolan Humlan i Fittja. Förskolan har renoverats i etapper om en avdelning av nio, i taget. Verksamheten har pågått under hela ombyggnationen. Ombyggnationsarbetet för Humlan (6168) startade i november 2012 som ett underhållsarbete på driftmedel. I oktober 2013 tillställs investeringsmedel för att hantera en total renovering av förskolan. I samråd med verksamheten och utbildningsförvaltningen beslutades det att inte ha paviljonger.

Medborgarens nytta

Tack vare renoveringen och ombyggnationen av förskolan Humlan, har förskolan fått mer pedagogiska lokaler, vilken skapat bättre förutsättningar för Fittjas förskolebarns utveckling. Lokalerna har också blivit mer energieffektiva.

Konstnärlig utsmyckning

I arbetet har ingen avsättning för konstnärlig utsmyckning funnits.

Finansiell redovisning

Projekt 6168 Humlan	Utfall	Budget	Avvikelse
Total	50 368 779	47 000 000	-3 368 779

Avvikelse mot beslutade investeringsbudget är -3 368 779 kronor, cirka 7 %. För projektet noteras en negativ avvikelse jämfört med budget. Anledning till avvikelsen avser upptäckta dolda fel som fuktskador som upptäcktes i samband med rivning av byggdelar, byte av avloppsstammar, all ventilation, såsom ventilationsaggregat och alla ventilationstrummor m.m. Från början var tanken att använda befintliga trummor. Det visade sig att de befintliga ej klarade av de nya luftflödena.

Lång produktionstid, 4 år och 5 månader, beroende av att det inte fanns någon möjlighet till evakueringslokaler. Det har drivit på kostnaderna då projektet betalat internränta under byggtid, som fanns under denna period. Togs bort för samtliga projekt fr o m 1 januari 2019.

Mikael Henning
Teknik- och fastighetsdirektör

Frank Renebo
Fastighetschef

Expedieras till

Kommunfullmäktige

Kent Wallén

4**Återrapportering av projekt Allégården (TEF/2019:177)****Förslag till beslut**

Teknik- och fastighetsnämnden godkänner rapporteringen av projektet Allégården och översänder den till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

I kommunstyrelsens beslut 2019-06-03 § 110, anmodas tekniska nämnden att fortlöpande återrapportera progressionen av Allégårdsprojektet till kommunstyrelsen.

Projektet följs upp veckovis. Senaste rapporten är daterad 2020-01-30.

Investeringsbudget	285 mnkr
Utfall 2020-01-30 investeringsprojektet	244 mnkr
Prognos investeringsprojektet	256 mnkr

I investeringsprognosen 256 mnkr finns inkluderat en reservpost på cirka 8 mnkr.

Utöver investeringsprojektet finns kostnader som förs mot resultatet. Detta är kostnader för i huvudsak rivning men även för förgävesprojektering.

Prognos kostnad 2019 mot resultat	27 mnkr
Projektet har beviljade statliga bidrag	11 mnkr

Projektet har godkänd slutbesiktning med några mindre kvarstående åtgärder.

Teknik- och fastighetsförvaltningen redogör för ärendet i tjänsteskrivelse 2020-02-03.

Referens

Mikael Henning

mikael.henning@botkyrka.se

Mottagare

Teknik- och fastighetsnämnden

Återrapportering av projekt Allégården

Diarienummer: TEF/2019:177

Förslag till beslut

Teknik- och fastighetsnämnden godkänner rapporteringen av projektet Allégården och översänder den till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

I kommunstyrelsens beslut 2019-06-03 § 110, anmodas tekniska nämnden att fortlöpande återrapportera progressionen av Allégårdsprojektet till kommunstyrelsen.

Ärendet

Projektet följs upp veckovis. Senaste rapporten är daterad 2020-01-30.

Investeringsbudget	285 mnkr
Utfall 2020-01-30 investeringsprojektet	244 mnkr
Prognos investeringsprojektet	256 mnkr

I investeringsprognosen 256 mnkr finns inkluderat en reservpost på cirka 8 mnkr.

Utöver investeringsprojektet finns kostnader som förs mot resultatet. Detta är kostnader för i huvudsak rivning men även för förgävesprojektering.

Prognos kostnad 2019 mot resultat	27 mnkr
Projektet har beviljade statliga bidrag	11 mnkr

Projektet har godkänd slutbesiktning med några mindre kvarstående åtgärder.

Mikael Henning

Teknik- och fastighetsdirektör

5

Plan för kompetensförsörjning 2021-2024 (TEF/2020:18)

Förslag till beslut

Teknik- och fastighetsnämnden godkänner teknik- och fastighetsförvaltningens kompetensförsörjningsplan 2021–2024.

Sammanfattning

Teknik- och fastighetsförvaltningen har upprättat ett förslag till kompetensförsörjningsplan för perioden 2021–2024. Kompetensförsörjning handlar om hur förvaltningen ska attrahera, rekrytera, utveckla, behålla och avsluta medarbetare samt våra utmaningar i detta.

Kompetensförsörjningsplanen innehåller en del med omvärldsanalys i förhållande till förvaltningens verksamhet samt en del med förvaltningens övergripande behov kopplat till kompetensförsörjningens olika delar samt planerade insatser för att täcka det behovet.

Ärendet

Kommunstyrelsen har beslutat att en årlig kompetensförsörjningsplanering ska vara en del av kommunens mål- och budgetprocess.

Teknik- och fastighetsförvaltningen redogör för ärendet i tjänsteskrivelse 2020-01-28.

Referens

Tove Liljegren

tove.liljegren@botkyrka.se

Mottagare

Teknik- och fastighetsnämnden

Plan för kompetensförsörjning 2021-2024

Diarienummer: TEF/2020:18

Förslag till beslut

Teknik- och fastighetsförvaltningen föreslår att Teknik- och fastighetsnämnden godkänner tjänsteskrivelsens bilaga avseende kompetensförsörjningsplan Teknik- och fastighetsförvaltningen 2021–2024.

Sammanfattning

Teknik- och fastighetsförvaltningen har upprättat ett förslag till kompetensförsörjningsplan för perioden 2021–2024. Kompetensförsörjning handlar om hur förvaltningen ska attrahera, rekrytera, utveckla, behålla och avsluta medarbetare samt våra utmaningar i detta.

Kompetensförsörjningsplanen innehåller en del med omvärldsanalys i förhållande till förvaltningens verksamhet samt en del med förvaltningens övergripande behov kopplat till kompetensförsörjningens olika delar samt planerade insatser för att täcka det behovet.

Ärendet

Kommunstyrelsen har beslutat att en årlig kompetensförsörjningsplanering ska vara en del av kommunens mål- och budgetprocess.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Förvaltningen har valt att inte äska några medel över ram för att finansiera några lönehöjande insatser i samband med Kompetensförsörjningsplanen 2021-2024.

Mikael Henning

Teknik- och fastighetsdirektör

Tove Liljegen

HR-specialist

Bilagor

Kompetensförsörjningsplan tekniska förvaltningen 2021–2024

Expedieras till

Kommunledningsförvaltningen

Eva Wallin, HR-direktör

**DET HÄR ÄR
BOTKYRKA**

Kompetensförsörjningsplan 2021–2024

Teknik- och fastighetsförvaltningen

Mål för kompetensförsörjning Botkyrka kommun

Botkyrka kommun attraherar, rekryterar, utvecklar och behåller rätt kompetens på rätt plats och i rätt tid för verksamhetens behov.

Kommunövergripande mål:

Målsatta mått (procent)	Utfall 2018	Mål 2019	Mål 2023
Personalomsättning (antal nyanställda/ avslutade under året i % av antalet anställda) ska minska. (Källa: Beslutsstöd qlik)	14/13	Minskar	12/10
Frisknärvaron för medledare i Botkyrka ska öka (%) kvinnor/män. (Källa: Beslutsstöd qlik)	92/96	Ökar	97/97
Botkyrka kommuns genomsnittliga nivå på SKL's HME index (hållbart medarbetar-engagemang) ska öka. (Källa: Medarbetarundersökning 2017)	79	Ökar	84

Teknik- och fastighetsförvaltningens mål:

Målsatta mått (procent)	Utfall 2019	Mål 2020	Mål 2023
Personalomsättning (antal nyanställda/ avslutade under året i % av antalet anställda) ska minska. (Källa: Beslutsstöd qlik)	6,3/4,4	7/7	7/7
Frisknärvaron för medarbetare i Botkyrka ska öka (%) kvinnor/män. (Källa: Beslutsstöd qlik)	94/94,9	95/95	95/95
Botkyrka kommuns genomsnittliga nivå på HME index (SKL), hållbart medarbetar-engagemang ska öka. (Källa: Medarbetarundersökning)	80	85	85

Omvärldsanalys i relation till förvaltningens verksamhet

Teknik- och fastighetsförvaltningen uppdrag är att ansvara för att de kommunala verksamheterna har tillgång till välskötta och ändamålsenliga lokaler, vårdar och sköter kommunägd kvartersmark inklusive belysning. Inom vissa geografiska områden stödjer nämnden samhällsbyggnadsnämnden med skötsel, snöröjning och halkbekämpning av kommunens gator och parker.

Förvaltningen förser Botkyrkaborna med dricksvatten och ser till att hanteringen av spill- och dagvatten fungerar. Förvaltningen ansvarar för att det finns fungerande ledningssystem för detta och att de kommunala vattentäkterna fungerar som de ska.

Förvaltningen har beredskap dygnet runt och året runt för att ta hand om akuta händelser som uppstår inom VA, lokaler och gator.

Förvaltning och underhåll av den kommunala verksamhetens fordon, den interna transportservicen, posthanteringen och kommunens tryckeri är också teknik- och fastighetsnämndens verksamheter.

Teknik- och fastighetsförvaltningens verksamheters uppdrag är att vara en stödprocess till övriga verksamhetsbedrivande förvaltningar och dess nämnder.

Förvaltningen består av följande verksamhetsområden:

- Driftservice
- Lokalförsörjning och fastighet
- Vatten och avlopp
- Ekonomi och administration

Förvaltningens omvärldsanalys redovisas till nämnden i separat ärende.

Arbetsmarknad

Arbetsförmedlingen har inte genomfört några intervjuer med de offentliga arbetsgivarna men signalerna tyder på att bristen på arbetskraft kommer vara fortsatt hög under 2020-2021. Arbetsförmedlingen skriver att en bidragande orsak är ett för lågt tillskott av nya utbildade till yrken inom kärnverksamheterna samtidigt som behoven att rekrytera till dessa verksamheter är stort på grund av den demografiska utvecklingen med fler äldre och yngre i befolkningen. Mer om detta återfinns under rubriken Demografi.

Enligt SCB:s rapport över tillgång och efterfrågan på arbetskraft inom olika utbildningsgrupper så bedöms behovet av arbetskraft öka kraftigt i offentlig tjänstesektor fram till år 2035. Det beror på en allt större befolkning samt en betydande ökning av antalet barn, ungdomar och äldre.

Utbildningsgrupp	Förvärvsarbete		Tillgång	Efterfrågan	Tillgång
	2006	2016	2016	2036	2036
Gymnasieingenjörutbildning (2-4 år)	185 040	122 450	124 970	85 300	32 800
Högskoleingenjörutbildning, samtliga inriktningar	43 380	84 470	88 250	97 300	95 200
Arkitektutbildning	4 700	5 840	5 790	8 700	7 100
Civilingenjörutbildning, samtliga inriktningar	91 820	118 040	120 590	158 400	158 400
Civ ing utbildning: väg- o vattenbyggnad, byggnadsteknik, landsmåleri	14 310	18 300	18 520	24 800	24 900
Civ ing utbildning: maskin-, fordons- och farkosteknik	21 810	25 980	28 270	33 100	31 900
Civ ing utbildning: teknisk fysik, elektro- och catateknik	31 290	38 590	39 140	53 100	50 000
Civ ing utbildning: kerri-, bio-, material- och geoteknik	12 390	15 080	15 330	19 200	15 200
Samhällsvetar- och förvaltningsutbildning	35 210	35 280	38 400	41 900	47 000

Vissa yrken är svår rekryterade, exempelvis byggprojektledare, men även andra befattningar med spetskompetens är svår att attrahera, såsom erfarna rörläggare och VA-ingenjörer med högskoleutbildning.

Demografi

SKL menar att vi står inför en befolkningsförändring, med fler äldre och unga, som leder till att antalet anställda i välfärdstjänsterna behöver öka med knappt 200 000 personer fram till och med 2026. Antalet personer i arbetsför ålder ökar inte alls i samma utsträckning.² En ökad befolkning i Botkyrka bidrar till behov av mer och fler lokaler. Detta leder till behov av mer service, mer städning och kräver en större organisation.

Politiska beslut

Beslut som kan påverka förvaltningens kompetensförsörjningsplanering är tex i vilken utsträckning förvaltningens verksamhet ska utföras i egen regi eller inte. En viktig faktor som förvaltningen behöver analysera framåt är intressenternas förmåga att betala för leveranser av tjänster, lokaler och andra produkter. Kombinationen av minskad skattekraft, förändringar i demografin med mera leder till att förvaltningen som stödprocess till övriga verksamhetsdrivande förvaltningar och nämnder i första hand behöver agera mer proaktivt för att motverka ökade kostnader för drift och skötsel.

Digitalisering

Ny teknik innebär att nya färdigheter och kunskaper efterfrågas samtidigt som annan kunskap blir föråldrad. Kompetenshöjning och nytt lärande måste vara ett stående och självklart inslag i samtliga medarbetares arbetsinnehåll. För att kunna arbeta över förvaltningsgränserna och med ett projektbaserat arbetssätt för att stödja medborgarprocesserna på optimalt sätt är digitaliseringen en förutsättning.

Vi ser inte att digitaliseringen kommer att påverka förvaltningen till den grad att tjänster skulle kunna ersättas med teknik under perioden för kompetensförsörjningsplanen.

¹ Arbetsmarknadsutsikterna fram till år 2035 per utbildningsgrupp, SCB.

² Vägval för framtiden 3 – UTMANINGAR FÖR DET KOMMUNALA UPDRAGET MOT ÅR 2030, SKL.

Övergripande analys av behov och planerade insatser

Attrahera – medarbetarna är våra viktigaste ambassadörer

Botkyrka kommuns avslutsenkäter visar att de flesta som slutar här går vidare till liknande roller i andra kommuner. Detta gäller för hela kommunen men även specifikt för Teknik- och fastighetsförvaltningen. Detta tyder på att vi främst konkurrerar om arbetskraften med andra kommuner.

Förvaltningen har sedan tidigare identifierat ett antal yrkesområden där vi har svårt att attrahera medarbetare med rätt kompetens. Dessa har identifierats inom bygg/fastighet/VA/anläggning. Det finns en stor efterfrågan på den kompetens som förvaltningen behöver både hos andra kommuner men även hos statliga och privata arbetsgivare. Dessa yrken är mycket svårrekryterade, framförallt när vi eftersöker medarbetare med både utbildning och erfarenhet. I flera fall har vi även svårt att matcha kandidaternas lönenivåer. Framförallt svårt har vi att konkurrera med privata arbetsgivare. Med anledning av detta måste förvaltningen hitta andra sätt att locka kandidater att söka sig till just Botkyrka Kommun. Under perioden för kompetensförsörjningsplanen kommer förvaltningen därför att arbeta med att kartlägga vad som gör oss attraktiva som arbetsgivare samt paketera och kommunicera detta på ett sätt som gör det tillgängligt för kandidaten att ta del av, via så kallad storytelling, annonsering och så vidare.

I avslutsenkäten har 50% av de svarande från Teknik- och fastighetsförvaltningen angett att de kan rekommendera Botkyrka kommun som arbetsgivare. Att ha goda ambassadörer för vår förvaltning är grundläggande för att locka kandidater att söka sig till oss. För att öka andelen ambassadörer behöver vi arbeta med att efterleva våra värdeord, utveckla potentialen hos våra chefer och medarbetare samt skapa en god arbetsmiljö, både fysisk och psykosocial. Förvaltningen bör även arbeta med att öka kommunikationen både internt och externt för att nå ut till potentiella kandidater.

En av Teknik- och fastighetsförvaltningens utmaningar i att vara en attraktiv arbetsgivare är den fysiska arbetsmiljön. Lokalerna är inte optimala varken i kommunhuset eller på Ekvägen. Lokalfrågan kommer att vara en mycket aktuell fråga under perioden för kompetensförsörjningsplanen 2021-2024.

Vidare behöver förvaltningen arbeta vidare med digitalisering. För att vara en attraktiv arbetsgivare bör vi sträva efter att ligga i framkant och hålla jämna steg med andra arbetsgivare när det gäller digitala lösningar och e-tjänster. Både för medarbetare och medborgare. En digitalisering möjliggör även för att våra specialister arbetar med de uppgifter som ger mest nytta och effekt för vårt uppdrag. System och rutiner ska stödja medarbetarna så att det ska vara lätt att göra rätt. Framöver förväntas förvaltningen avsätta tid och resurser för att utveckla och anpassa system och rutiner. Det kommer då att bli en del av kommunens attraktionskraft.

Rekrytera – kompetensen styr

För att attrahera möjliga kandidater till förvaltningens lediga tjänster behöver förvaltningen arbeta bredare med rekrytering än med traditionell platsannonsering. Användning av search och annat nätverkande är avgörande för om en rekrytering skall lyckas för vissa befattningar inom förvaltningens verksamhetsområde. Kostnader för rekryteringskonsulter och platsannonsering är en faktor som bör tas hänsyn till i budgetarbetet.

Förvaltningen kommer under perioden för kompetensförsörjningsplanen att arbeta med att utbilda våra chefer i kompetensbaserad rekrytering. Vi måste ha förståelse för varför vi ska arbeta kompetensbaserat men också hur det ska genomföras i praktiken och hanteras i vårt rekryteringsverktyg. Det ska bli lätt att göra rätt. Förvaltningens ambition är att skapa övergripande befattningsbeskrivningar för att tydliggöra uppdrag och ansvarsområden samt vilka kompetenser som behövs för befattningen. Detta underlättar arbetet med att rekrytera kompetensbaserat.

Utvecklas och gör karriär – utvecklas från dag 1

Teknik- och fastighetsförvaltningen behöver fokusera på att arbeta med introduktionen för våra nya medarbetare. Botkyrka kommun har ett gemensamt material som ska användas vid nyanställningar och introduktionsplaner kommer att samlas in för att kvalitetssäkra. En sida för förvaltningsspecifik introduktion har tagits fram på Botwebb och kommer under perioden för kompetensförsörjningsplanen att fortsätta utvecklas. När det gäller chefsintroduktioner så arbetar förvaltningens HR med att ta fram ett introduktionspaket som ger rätt förutsättningar för att chefer ska klara av sitt uppdrag när det gäller, mandat och befogenheter, arbetsmiljö och rehabilitering samt rekrytering.

För chefsgruppen kommer förvaltningen även att arbeta med både chefsmöten och ledardagar från och med år 2020 för att möjliggöra erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling i chefsgruppen. Dessa tillfällen kommer dels att handla om aktuella frågor i förhållande till årshjulet, dels om utbildning och inspiration.

Under 2019 har kommunen tagit fram obligatoriska utbildningar för medarbetare och chefer och förvaltningen kommer under kommande period att arbeta med att implementera detta samt möjliggöra uppföljning av att utbildningarna genomförs.

Extra utbildningsinsatser

I nuläget har framförallt städservice ett visst behov av språkutveckling. Vi behöver kartlägga behovet samt vilka insatser vi kan göra i vardagen för att främja språkutvecklingen, till exempel sammansättningen av arbetsgrupper. Därefter kan förvaltningen besluta om det finns behov av extra kompetenshöjande insatser såsom språkutbildning inom vissa enheter.

Behålla – en förutsättning för att attrahera

Arbetsmiljö och hälsa – ett hållbart arbetsliv

Avslutsenkäterna visar att missnöje med ledarskapet är den främsta anledningen till att medarbetare slutar i Botkyrka kommun. På Teknik- och fastighetsförvaltningen uppger 20% av de som har svarat på enkäten att missnöje med ledarskapet är anledningen till att de valt att avsluta sin anställning vilket gör det till den näst vanligaste anledningen efter pensionsavgångar. Förvaltningen kommer fokusera på ledning och ledarskap. Bland annat genom introduktion, (se Utvecklas och gör karriär – utvecklas från dag 1) för att ge nya ledare rätt förutsättningar från start, men även genom att bli bättre på att nyttja de kammungemensamma utbildningarna som erbjuds samt samarbeta med våra upphandlade leverantörer för chefsutveckling. Ledarträffarna kommer att vara viktiga i arbetet för att skapa ett lärande mellan varandra och ha möjligheten att få stöd av kollegor med olika erfarenheter. Att ge rätt förutsättningar till våra chefer ökar möjligheten för chefen att ge rätt förutsättningar till sina medarbetare.

Ledningsgruppen har även beslutat att under 2020 påbörja ett samarbete med Gällöfsta Perlan. Syftet med samarbetet är att skapa en tydlig organisationsstruktur och kultur som främjar ett gemensamt ansvarstagande och en samsyn kring helheten. Detta för att stärka samarbetet och leverera goda resultat. Fokus kommer att ligga på förvaltningens ledningsgrupp samt verksamheternas egna ledningsteam för att nå ut i hela organisationen.

Den fysiska arbetsmiljön är bitvis inte optimal varken på Ekvägen eller i kommunhuset vilket påverkar medarbetarna. Dessa arbetsförhållanden behöver följas noga så inte den fysiska miljön medför risk för ohälsa. Den psykiska arbetsmiljön bevakas tex genom enkäter, medarbetarsamtal och APT. Förvaltningen har relativt högt indexvärde på medarbetarundersökningen men den visar även att det varierar kraftigt mellan olika enheter. Alla chefer skapar handlingsplaner tillsammans med sina medarbetare för att arbeta med resultatet oavsett vilket resultat som undersökningen visar. Handlingsplanerna skickas till förvaltningens HR för kvalitetssäkring samt för att se över behovet av förvaltningsövergripande insatser.

Lön – arbetsresultat påverkar lönen

Lönebildningen för förvaltningens yrkesgrupper påverkas i hög grad av löneläget hos statliga och privata arbetsgivare och inte bara av andra kommuner. Förvaltningen är inte löneledande i länet men vi kan konstatera att för vissa befattningar ligger lönenivån i det högre intervallet jämfört med andra kommuner. En jämförelse av lönestatistik genomförs varje år och vid varje nyrekrytering. Förvaltningen har ännu inte identifierat några särskilda grupper för lönesättning men lönestatistiken visar att vi kan ligga lite lågt inom vissa yrkesgrupper, vilket är något som bör ses över under kommande period.

Utfallet för löneöversyn 2019 hos Teknik- och fastighetsförvaltningen landade på 2,88% och medarbetarundersökningen 2019 visar att medarbetare i förvaltningen inte känner att de vet hur de kan påverka sin egen löneutveckling. Förvaltningen måste därför tydliggöra vikten av medarbetar- och lönesamtalet. Medarbetaren måste känna till vilka förväntningar som finns på deras yrkesroll och vad de behöver utveckla i sitt arbete. Chefernas kompetens inom lönesättning måste stärkas och vi måste våga ha differentierade löner – väl utfört arbete ska löna sig. Detta förutsätter att medarbetare och chef är införstådda med vad detta innebär för respektive medarbetare.

Under de chefsmöten och ledarträffar som förvaltningen kommer att starta upp (se Utvecklas och gör karriär – utvecklas från dag 1) kommer lönesättning få en centralroll inför den årliga löneöversynen. Chefer får då chans att utbildas i löneavtalet och kan dra nytta av varandras erfarenheter.

Förvaltningen har efter lönekartläggning 2019 inga oskäligen löneskillnader mellan män och kvinnor.

Avsluta anställning – välkommen tillbaka

Avslutsenkäterna under 2019 visar att de flesta av de som svarat på enkäten har avslutat sin anställning på grund av uppnådd pensionsålder. Den näst vanligaste orsaken är missnöje med ledarskapet, vilket beskrivs i Behålla – en förutsättning för att attrahera.

Förvaltningsledningen har beslutat att avslutssamtal ska genomföras med samtliga medarbetare som valt att avsluta sin anställning, även de som går vidare till annan tjänst inom kommunen, från och med 2020.

Medel över ram

Behov av medel över ram från kompetensfonden och för lönesatsningar; Teknik- och fastighetsförvaltningen har inga äskanden.

Kompetensfonden - kompetensutveckling över ram

Kompetensfondens syfte är att finansiera olika kompetensutvecklingsinsatser i form av kompetenshöjning, fortbildning och andra insatser som stöd för utveckling av olika yrkesgrupper inom kommunen. Fonden ersätter inte nämndernas ansvar för löpande kompetensutveckling för sin personal.

Kompetensfonden kan utdela högst 10 miljoner kronor under ett år. Kommunfullmäktige beslutar i årsredovisningen om hur stor summa som får delas ut från fonden för nästkommande år.

Ansökan om medel ur kompetensfonden ska ej göras för insatser som förvaltningen avser att ansöka om från Omställningsfondens TLO-medel (tidig lokal omställning).

Behov av medel över ram beskrivs i separat bilaga enligt nedan. Behoven beskrivs och redovisas i kronor för det nästkommande året samt för hela budgetperioden om 4 år.

Lönesatsningar över ram

Kommunen ger vissa år möjligheten till särskilda lönesatsningar. Medel för lönesatsningar över ram ersätter inte nämndernas egna ansvar för löpande lönesatsningar.

Behov av medel över ram beskrivs i separat bilaga enligt nedan. Behoven redovisas i kronor för nästkommande år.

Beviljade medel utöver ram - återrapportering

Redovisning av föregående års beviljade medel ur kompetensfonden och/eller för lönesatsningar. Redovisningen ska innehålla; genomförda insatser och kostnad, effekten av insatserna, eventuellt outnyttjade medel och orsak.

Teknik- och fastighetsförvaltningen har inte beviljats några medel utöver ram.

6

Rapportering av pågående investeringsprojekt, VA (TEF/2020:10)

Förslag till beslut

Teknik- och fastighetsnämnden godkänner rapporten.

Ärendet

Teknik- och fastighetsförvaltningens va-verksamhet driver ett antal investeringsprojekt enligt den investeringsplan som beslutats av kommunfullmäktige. Enligt tidigare beslut i nämnden så redovisas de 5 mest aktuella projekten.

De projekt som redovisas är: Uppgradering av pumpstationer, förnyelse av VA-ledningar, Storvretens vattentorn, dagvatten norra Botkyrka och VA-utbyggnad Skårdal.

Teknik- och fastighetsförvaltningen redogör för ärendet i tjänsteskrivelse 2020-01-27.

Referens

Linda Evjen

linda.evjen@botkyrka.se

Mottagare

Teknik- och fastighetsnämnden

Rapportering av pågående investeringsprojekt, VA

Diarienummer: TEF/2020:10

Förslag till beslut

Teknik- och fastighetsnämnden godkänner rapporten.

Ärendet

Teknik- och fastighetsförvaltningens va-verksamhet driver ett antal investeringsprojekt enligt den investeringsplan som beslutats av kommunfullmäktige. Enligt tidigare beslut i nämnden så redovisas de 5 mest aktuella projekten.

De projekt som redovisas är:

- 3906 Uppgradering av pumpstationer
- 3940 Förnyelse av VA-ledningar
- 6280 Storstretens vattentorn
- 6284 Dagvatten norra Botkyrka
- 6285 VA-utbyggnad Skårdal

Mikael Henning
Teknik- och fastighetsdirektör

Linda Evjen
va-chef

Bilagor

Presentation av fem pågående investeringsprojekt VA

Expedieras till

Ingrid Holmberg, verksamhetscontroller VA

**DET HÄR ÄR
BOTKYRKA**

Statusrapport investeringsprojekt VA

Teknik- och fastighetsnämnden februari 2020

3906 UPPGRADERING AV PUMPSTATIONER

Uppdrag

Uppgradera de ca 60 pumpstationer för vatten-, spillvatten- och dagvatten som finns i kommunen.

Projektmål

Syftet är att uppgadera pumpstationer för att upprätthålla leveranssäkerheten, minska risken för miljöstörning och ha en god arbetsmiljö.

Ekonomi

Totalbudget: 2,0 mnkr/år
Totalt utfall: 0 mnkr
Total prognos: 2,0 mnkr för 2020

Omfattning

Byta/uppgadera ca 3 stationer per år utifrån en prioriteringsordning.

För år 2020 planeras ombyggnad av:

- Tullinge strand (reservkraft)
- Södra Parkhemsvägen
- Rosenhill
- Albyvägen
- Bronsgjutarvägen (ev 2021)

Risk/Utmaning

Utmaningen är att göra uppgaderingarna under drift så att driftavbrott undviks.

Beställare

Teknik- och fastighetsnämnden

Projektledare

Christopher Helle

Bitr. projektledare

Tid

Skede: Genomförande
Byggstart: 2020
Beräknat klart: 2020

3940 FÖRNYELSE VA-LEDNINGAR

Uppdrag

Genomföra förnyelse av vatten- spill- och dagvattenledningar.

Projekt mål

Minska risken för störning i leverans av vattentjänsterna för abonnenterna.

Ekonomi

Totalbudget: 14 mnkr för 2020
Totalt utfall: 0 mnkr
Total prognos: 14 mnkr

Omfattning

För 2020 planeras följande objekt:

- Solbacksvägen (V/S, egen regi)
- Stockmossvägen (V/S, egen regi)
- Nibblebacken (V/S, egen regi)
- Banslättsvägen (V/S, egen regi)
- Storskiftesvägen (V, egen regi)
- Segersjövägen (S, entreprenör)
- Vattravägen (S, entreprenör)

Risk/Utmaning

- Missfärgning av vatten vid vattenavstängning
- Omledning av trafik
- Störning för abonnenter vid arbeten

Beställare

Teknik- och fastighetsnämnden

Projektledare

Waleed Elamin

Bitr. projektledare

Tid

Skede: Genomförande
Byggstart: 2020
Beräknat klart: 2020

6280 Storvretens vattentorn

Uppdrag

Driftsätta Storvretens vattentorn.

Projekt mål

Syftet är att skapa en säkrare vattenleverans.

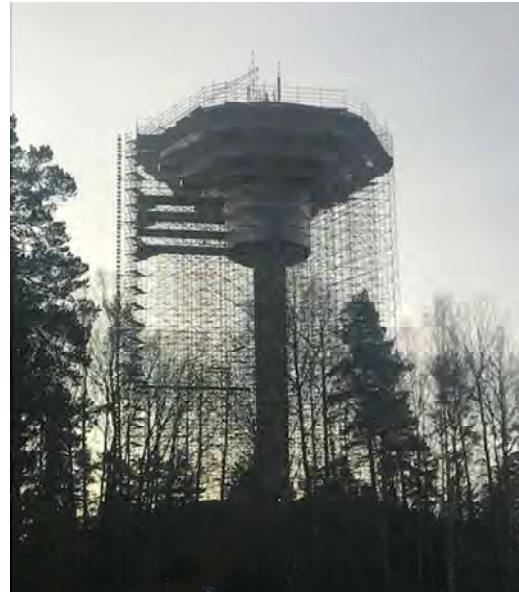
Ekonomi :

Totalbudget: 12 mnkr
Tilläggsäskande 5 mnkr
(Beslutas av KF i mål- och budget, beslutat i TN 2019-08-26)

Totalt utfall: 2,074 mnkr
Total prognos: 17 mnkr

Omfattning

Renovering av in- och utvändiga betongskador, utbyte av takmaterial, borttagning invändig bassängbeläggning samt anläggning ny beläggning. Därtill ska tornets förankring i marken säkerställas.

Risk/Utmaning

Svårt att veta mängden skador och åtgärdskostnader då vi inte kan se allt förrän arbetet startar.

Arbetsmiljö

Beställare

Teknik- och fastighetsnämnden

Projektledare

Lars Lönnkvist

Bitr. projektledare

Christopher Helle

Tid

Skede: Genomförande

Byggstart: December 2019

Beräknat klart: Maj 2020

6284 DAGVATTEN NORRA BOTKYRKA

Uppdrag

Omhänderta och rena förorenat dagvatten som idag leds orenat ut i Albysjön.

Omfattning

Att bygga nya dagvattenanläggningar i Fittja och Alby.

Fittja – två dammar och ledningsnät
Alby – damm, pumpstation mm

Risk/Utmaning - Fittja

Kostnad: Senaste kalkylen indikerar högre kostnader.

Tid: Påverkan på bidraget från Boverket, tillstånd från Länsstyrelsen

Kvalitet

Projekt mål

Genom öppna dagvattenlösningar utveckla stadsdelen och omvandla grönområden till välbesökta attraktiva mötesplatser där vattnet är integrerat i stadsbilden och bidrar till att lyfta området.

Beställare

Teknik- och fastighetsnämnden

Projektledare

Eva Hagland

Ekonomi

Totalbudget: 170,1 mnkr

Totalt utfall: 4,439 mnkr
(inkl intäkt på +9,197 mnkr)

TFF har fått stadsbidrag – Grönare städer – för Fittja dagvattenparker med 18,326 mnkr
(Totalt 23,8 mnkr inkl SBF)

Tid

Fittja

Skede: Upphandling avbruten + överklagad

Byggstart: osäkert

Beräknat klart: osäkert

Alby

Skede: Ramavtal för teknisk konsult VA ska handlas upp. Börjar gälla i mars 2020, då kan förprojektering starta.

6285 VA-utbyggnad Skårdal

Uppdrag

Möjliggöra anslutning av kommunalt vatten och avlopp för ca 30 fastigheter.

Projekt mål

Att bygga kommunalt dricksvatten och spillvattennät i området Skårdal för att minska belastningen till sjön Aspen.

Ekonomi

Totalbudget: 4,5mkr
Totalt utfall: 1,1mkr
Total prognos: 4,5 mkr

Omfattning

Utbyggnad av vatten- och spillvattenledningar, cirka 900 m. Det kommer byggas som ett LTA-system där varje fastighet har en egen pump för spillvattnet.

Byggs ut i egen regi av vår egen driftenhet.

Risk/Utmaning

- Smala vägar medför att det kan bli svårt med framkomligheten under byggtiden.
- Avtal kan behöva slutas med enskilda fastighetsägare gällande underhåll av LTA pumpar vars placering avviker från regelverk.

Beställare

Teknik- och fastighetsnämnden

Projektledare

Waleed Elamin

Bitr. projektledare

Christer Holmberg

Tid

Skede: Genomförande
Byggstart: Q3 2019
Beräknat klart: Q2 2020

7**Statusrapport angående föreläggande om VA-utbyggnad, Sandviken i Grödinge (TEF/2019:42)****Förslag till beslut**

Teknik- och fastighetsnämnden godkänner statusrapporten.

Sammanfattning

Länsstyrelsen har förelagt Botkyrka kommun att bygga ut allmänt dricksvatten och spillvatten i Sandvikenområdet. Kommunen överklagade beslutet och Mark- och miljödomstolen upphävde Länsstyrelsens beslut. I förvaltningens tjänsteskrivelse och bilaga återges grunden i Mark- och miljödomstolens beslut.

Länsstyrelsen har överklagat Mark- och miljödomstolens beslut och ska lämna in sin motivering senast den 24 januari 2020. Utifrån motiveringen tar Mark- och miljööverdomstolen ställning till om ärendet ska beviljas prövningstillstånd. Beslut om prövningstillstånd lämnas normalt inom tre månader från överklagan.

Ärendet

Den 20 februari 2019 beslutade Länsstyrelsen i Stockholms län att förelägga Botkyrka kommun att enligt lagen om allmänna vattentjänster inrätta en allmän va-anläggning för dricksvatten och spillvatten i Sandvikenområdet. Enligt beslut i tekniska nämnden den 11 april 2019, § 50, överklagades Länsstyrelsens beslut till Mark- och miljödomstolen.

Teknik- och fastighetsförvaltningen redogör för ärendet i tjänsteskrivelse 2020-01-19.

Referens

Linda Evjen

linda.evjen@botkyrka.se

Mottagare

Teknik- och fastighetsförvaltningen

Statusrapport angående föreläggande om VA-utbyggnad, Sandviken i Grödinge

Diarienummer: TEF/2019:42

Förslag till beslut

Teknik- och fastighetsnämnden godkänner statusrapporten.

Sammanfattning

Länsstyrelsen har förelagt Botkyrka kommun att bygga ut allmänt dricksvatten och spillvatten i Sandvikenområdet. Kommunen överklagade beslutet och Mark- och miljödomstolen upphävde Länsstyrelsens beslut. I tjänsteskrivelsen och bilagan återges grunden i Mark- och miljödomstolens beslut.

Länsstyrelsen har överklagat Mark- och miljödomstolens beslut och ska lämna in sin motivering senast den 24 januari 2020. Utifrån motiveringen tar Mark- och miljööverdomstolen ställning till om ärendet ska beviljas prövningstillstånd. Beslut om prövningstillstånd lämnas normalt inom tre månader från överklagan.

Ärendet

Den 20 februari 2019 beslutade Länsstyrelsen i Stockholms län att förelägga Botkyrka kommun att enligt lagen om allmänna vattentjänster inrätta en allmän va-anläggning för dricksvatten och spillvatten i Sandvikenområdet. Enligt beslut i tekniska nämnden den 11 april 2019, §50, överklagades Länsstyrelsens beslut till Mark- och miljödomstolen.

Botkyrka kommun företräds i ärendet av våra upphandlade jurister dNovo. Inför Mark- och miljödomstolens beslut så yttrade sig Sandvikens samfällighet och kommunen lämnade in ytterligare yttrande.

Den 27 november 2019 meddelade Mark- och miljödomstolen att de upphävt Länsstyrelsens beslut.

Domstolen motiverar sitt beslut utifrån att svara på frågorna:

- Är det ett större sammanhang enligt 6 § i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV)?
- Finns det hälsomässiga skäl?
- Finns det miljömässiga skäl?

Domstolen anser att det oklart vilka fastigheter som har ett behov som inte uppfylls. Vidare skriver man att ”Om enbart antalet fastigheter lades till grund för bedömningen skulle det i och för sig kunna anses vara ett större sammanhang som avses i 6 § LAV, men boendeformen och karaktären måste enligt domstolens mening beaktas”.

Domstolen anser inte att utredningen som ligger till grund för Länsstyrelsens beslut tillräckligt tydligt visar att riskerna motiverar en utbyggnad av hälsoskäl. Man anser inte heller att det är visat att en allmän va-anläggning skulle förhindra eller väsentligt motverka påtagliga olägenheter för miljö. Vidare skriver man också att Länsstyrelsens motivering – att det är svårt att anlägga enskilda avlopp eller att det inte finns möjlighet för alla fastigheter att anlägga enskilt avlopp – är ett skäl att förelägga en utbyggnad enligt 6 § LAV.

Beslutet i Mark- och miljödomstolen är överklagat av Länsstyrelsen. Senast den 24 januari 2020 ska Länsstyrelsen lämna in sin beskrivning av motiven för överklagandet. Det krävs särskilda skäl för att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ärendet (bevilja prövningstillstånd). Normalt ges besked om prövningstillstånd inom tre månader från det att ett komplett överklagande inkommit.

Kommunen avvaktar i nuläget Länsstyrelsens motiv till överklagan. Förhoppningsvis erbjuds möjligheten för kommunen att yttra sig innan Mark- och miljööverdomstolen fattar beslut om prövningstillstånd.

Mikael Henning
Teknik- och fastighetsdirektör

Linda Evjen
VA-chef

Bilagor

1. Dom från Mark- och miljödomstolen (Nacka TR M1858-19 Dom 2019-11-271)
2. Överklagande från Länsstyrelsen (Svea HR M13574-19 Aktbil 1)

Expedieras till

Linda Evjen, VA-chef

KLAGANDE

Botkyrka kommun
147 85 Tumba

Ombud: Advokat Natalie Svensson
Advokatfirman dNovo Helsingborg HB
Box 1108
251 11 Helsingborg

MOTPART

Länsstyrelsen i Stockholms län
Box 22067
104 22 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut 2019-02-20; ärendenr 5673-10526-2015, bilaga 1.

SAKEN

Föreläggande enligt lagen om allmänna vattentjänster att inrätta en allmän va-anläggning för dricksvatten och spill i Sanvikenområdet, Botkyrka kommun

---

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver det överklagade beslutet.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Stockholms län fick i mars 2015 in en begäran från Skanssundets samfällighetsförening att utöva tillsyn avseende Botkyrka kommuns ansvar enligt 6 § lagen om allmänna vattentjänster att tillhanda hålla vattentjänster för Sandvikenområdet på Näslandet i Botkyrka kommun.

Den 20 februari 2019 beslutade länsstyrelsen att förelägga Botkyrka kommun att

- Senast den 31 december 2020 bestämma verksamhetsområde för allmänna vattentjänster avseende dricksvatten och spillvatten för åtminstone de fastigheter som omfattas av Skanssundets samfällighetsförening i Sandviken, Botkyrka kommun, samt att
- Senast den 31 december 2026 tillgodose behovet av allmänna dricksvatten- och spillvattentjänster enligt ovan bestämda verksamhetsområde genom en allmän anläggning

Botkyrka kommun har överklagat länsstyrelsens beslut.

YRKANDEN M.M.

Botkyrka kommun har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut.

Länsstyrelsen i Stockholms län har motsatt sig ändring och vidhållit det som anförts i det överklagade beslutet.

Skanssundets samfällighetsförening har på eget initiativ inkommit med yttranden över kommunens överklagande.

UTVECKLING AV TALAN

Botkyrka kommun.

Området Sandviken

Det aktuella området består av 118 fritidshus med en maximal byggyta om 40 m², på en yta om 39 ha. Området är beläget längst ut på en udde på fastigheten Hörningsholm 2:44. Några av husen bebos permanent men den övervägande delen bebos endast sporadiskt. De boende i området är organiserade i Skamssundets samfällighetsförening.

Behov av gemensam anläggning för dricksvatten

Det är riktigt som framgår av länsstyrelsens beslut att jordarterna i området i stor utsträckning utgörs av förhållandevis genomsläppliga sand- och grusavlagringar. Det är också riktigt att de högre belägna sand- och gruslagren genom sin höga vattengenomsläpplighet inte kan kvarhålla några större mängder grundvatten och att de lägre belägna, strandnära sand- och grusavlagringarna i hög grad utsätts för inträngande havsvatten. Det är avslutningsvis också riktigt att risken för saltvatteninträngning i brunnarna ökar vid överuttag.

Den grundvattenutredning som gjorts av Sveriges geologiska undersökning, SGU, 1991-11-05 visar att grundvattenbildningen i sig under torrår för Sandvikenområdet som helhet kan försörja 109 permanentboende hushåll. Beräkningen visar också att grundvattenmagasinen som helhet är tillräckligt stora för att klara 146 permanentboende hushåll under sommarmånaderna. Vid beräkningen har SGU utgått från att ett permanentboende hushåll med tre personer gör av med 730 liter vatten per dygn Motsvarande siffra för icke permanentboende kan vara så låg som 100 liter per dygn och hushåll.

Mot bakgrund av områdets nuvarande karaktär av fritidshusområde samt kommunens intentioner enligt gällande översiktsplan att bevara området som sådant visar SGUs beräkningar att den förefintliga mängden grundvatten är tillräcklig för att sörja för de boendes behov av vatten med nuvarande system av två gemensamma tappkranar (den norra och den södra) inom området.

Den slutsats som kan dras av SGUs beräkningar är att det med dagens vattenförbrukningsnivåer inte föreligger någon nämnvärd brist på grundvatten. Därmed finns inte heller någon påtaglig risk för saltvatteninträngningar i brunnarna.

Det finns således inte någon beaktansvärd risk för människors hälsa eller miljön med avseende på mängden dricksvatten. Det finns därför inte i nuläget heller inget behov av att i ett större sammanhang ordna en gemensam lösning för dricksvatten på kvantitativ grund.

Det framhålls även i länsstyrelsens beslut att vattenkvaliteten skulle vara bristfällig. Av vattenprover som tagits under våren 2017 framgår emellertid att kloridhalten varierat i de olika brunnarna men varit i huvudsak mycket låg (mindre än 20 mg/l) eller låg (20-50 mg/l). I något enstaka fall har kloridhalten varit måttlig (50-100 mg/l). (Analys av kloridhalt i dricksvatten av Izabella Hilmevall). Enligt Livsmedelsverkets råd (2015) om enskild dricksvattenförsörjning är vatten med en kloridhalt om 100 mg/liter eller mer tjänligt med anmärkning. Grunden för anmärkningen är teknisk, inte hälsomässig. Halter över 300 mg/liter får anmärkning även på estetisk grund. Halter över 50 mg/liter kan enligt Livsmedelsverket indikera påverkan av salt grundvatten, avlopp, deponi, vägsalt eller vägdagvatten.

Under alla förhållanden kan sambandet mellan saltvatteninträngning i brunnarna och brunnarnas djup samt närhet till havet med fog ifrågasättas utifrån den analys av kloridhalten i dricksvattnet som Izabella Hilmevall gjort.

Den senaste kontrollen av dricksvattnet som förening låtit göra i maj 2018 visade att vattnet var tjänligt såvitt avser föreningens bägge brunnar. I augusti 2017 tog föreningen också prover av dricksvattnet. Resultatet av analysen visade att vattnet var tjänligt med anmärkning såvitt avser den norra brunnen och tjänligt i den södra. Föreningen har därutöver också tagit vattenprover i juli 2016, i september 2015 och i juni 2014. Vattenproverna visade att vattnet var tjänligt med anmärkning i den norra brunnen år 2014, 2015 och 2016. I den södra brunnen var vattnet tjänligt med anmärkning 2014 och otjänligt 2015 till följd av höga halter bly (uppgift saknas för 2016). Såvitt avser kloridhalten uppmättes den i den norra brunnen för år 2015 till 6,2 mg/liter och i den södra brunnen till 10 mg/liter. För år

2014 var motsvarande värden 9,4 mg/liter i den norra brunnen och 7,1 mg/liter i den södra. För år 2016-2018 finns ingen uppgift såvitt Kommunen känner till.

I sammanhanget kan Statens Va-nämnds beslut 2015-07-301 ärende BVa 77 tjäna till ledning. I målet hade Länsstyrelsen förelagt en kommun att bestämma verksamhetsområde för vatten och avlopp inom viss angiven tid samt att sörja för att en allmän va-anläggning kom till stånd inom viss angiven tid. Kommunen överklagade länsstyrelsens beslut och yrkande att det skulle upphävas. Länsstyrelsen uttalade att det tagits vattenprover under 2013 och 2014. I januari 2013 var vattnet tjänligt med anmärkning till följd av lågt pH och något förhöjda värden av koppar och mangan. I juni 2013 visade vattenprov att vattnet var otjänligt på grund av för höga kopparhalter. I juli 2013 var vattnet tjänligt med anmärkning till följd av för höga manganhalter. I mars 2014 visade vattenprover att vattnet var tjänligt. Utredningen i målet kunde inte fastställa orsaken till de förhöjda halterna av koppar och mangan. Va-nämnden fann att utredningen inte gav tillräckligt stöd för att riskerna var sådana att de av hälsoskäl skulle motivera den av länsstyrelsen förelagda utbyggnaden. Inte heller gav utredningen, enligt Va-nämnden, tillräckligt stöd för att en allmän va-anläggning skulle förhindra eller väsentligt motverka påtagliga olägenheter för miljön. Länsstyrelsens beslut upphävdes därför.

Det finns mot bakgrund av det sagda ingen beaktansvärd risk för människors hälsa eller miljön med avseende på dricksvattnets kvalitet. Därmed finns inte heller på den grunden ett behov av att ordna vattenförsörjningen i ett större sammanhang.

De nu nämnda slutsatserna, att det inte finns behov av att ordna vattenförsörjningen i ett större sammanhang, varken av hänsyn till människors hälsa eller av hänsyn till miljön vinner dessutom starkt stöd i den rapport som Tyréns sammanställt 2018-04-10 där behovet av VA-utbyggnad i Näslandet, södra Grödinge genomlyses. Av rapporten framgår bland annat att det önskemål som finns bland de boende om ett kommunalt vattenförsörjningssystem sannolikt har sin grund i ett önskemål om bättre standard snarare än ett behov enligt 6 § lag (2006:412) om allmänna vattentjänster.

Det finns således, utifrån avsaknaden av behov utifrån ett hälso- eller miljöperspektiv, inte ett behov av någon annan lösning för vattenförsörjningen än den i dagsläget rådande. Detta gör att det inte heller finns något "större sammanhang" enligt 6 § lagen om allmänna vattentjänsters mening som skulle kunna bli aktuellt för utbyggnad av en kommunal anläggning. För att ett område ska vara aktuellt för utbyggnad av en allmän VA-anläggning krävs enligt förarbetena (prop. 2005/07:78 s. 42 jfr prop. 1955:121 s. 61) att det är fråga om ett område bestående av 20-30 fastigheter i en relativt samlad bebyggelse. Dessa fastigheter ska ha ett behov av utbyggnad. I förevarande fall saknas sådant behov.

Behov av en gemensam anläggning för avlopp

Länsstyrelsen motiverar sitt beslut att förelägga kommunen att bestämma verksamhetsområde och ordna (vatten och) avlopp i ett större sammanhang med att förhållandena för enskilda avloppsanläggningar och avloppslösningar är dåliga inom Sandvikenområdet samt att det kan innebära svårigheter att hålla säkerhetsavstånd till närliggande brunnar. I VA-planen kommer ingå en plan för utbyggnaden av den allmänna Va-anläggningen.

Dock behövs ytterligare utredning gällande avloppsfrågan innan det finns tillräckligt underlag för att det ska vara möjligt att göra en bedömning av behovet av att, utifrån behovet av skydd för människors hälsa eller miljön, ordna avlopp i ett större sammanhang. Den utredning som finns tillgänglig i dagsläget är ofullständig och inte tillräckligt klargörande. Som en konsekvens härav håller kommunen för närvarande på att utreda behov och möjligheter kopplade till (vatten och) avlopp i Kommunen, däribland Sandvikenområdet. Detta utredningsarbete kommer att mynna ut i en VA-plan där det anges hur hela Kommunens behov av VA-försörjning ska ordnas.

Att det nu aktuella området är kuperat samt relativt tätbebyggt är i sig inte en tillräcklig förutsättning för att bygga ut ett allmänt system för avlopp under påstående att det är nödvändigt med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön.

Avslutningsvis, enligt 3 kap. 1 § miljöbalken ska markanvändning och samhällsbyggande ske på ett sätt som sammantaget främjar en långsiktigt god hushållning. Det är inte att främja en långsiktigt god hushållning att i ett område som det aktuellt bygga ut en kommunalt Va-anläggning när det varken behövs eller är önskvärt ur miljö- eller hälsosynpunkt. Tvärtom skulle en utbyggnad innebära påfrestningar på miljön genom den förmodat ökade konsumtionen av vatten utan att några fördelar vinnas ur hälsosynpunkt.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har hänvisat till beslutsmotiveringen i överklagade beslutet.

Skansundets samfällighetsförening

Inledning

Den sammantagna utredningen som genomförts för Sandvikenområdet, av bl.a. Sveriges geologiska undersökning ("SGU"), visar att vattenförsörjningen inte kan baseras på enskilda vattenintäkter i området och att grundvattentillgången är starkt begränsad, att risken för salt grundvatten är stor i Sandvikenområdet och att angivna säkerhetsavstånd gör att det blir svårt att lösa avloppsfrågor individuellt i området. Det finns således ett behov av att Botkyrka kommun tillhandahåller VA-tjänster i enlighet med länsstyrelsens beslut.

Sandvikenområdet består av 147 anslutna fastigheter med cirka 15 stycken permanenta bostäder och resterande hus fritidshus. De boende är organiserade i Föreningen.

Grundvattenmängd

Det är självklart oväsentligt hur mycket vatten som kan magasineras på ett område om motsvarande vattenmängd inte finns tillgänglig. Således kan någon hänsyn inte tas till att grundvattenmagasinen skulle klara 146 permanentboende hushåll när vattenmängden i området enbart räcker till 109 hushåll. Några andra slutsatser än att grundvattnet max räcker till 109 hushåll går således inte att dra av SGU:s Rapport.

Det kan vidare konstateras att beräkningen i SGU:s rapport är rent teoretisk och baserad på hela Sandvikens areal om totalt ca 39 ha, d.v.s. beräkningen utvisar inte vilken mängd vatten som går att utfå ur de två allmänna tappkranarna/brunnarna i Sandvikenområdet. De två brunnarna kan omöjligt ha tillgång till hela det 39 ha stora grundvattenområdet. Till stöd för detta framgår det bl.a. i SGU:s rapport att det knappast skulle vara en enkel uppgift att få fram motsvarande mängder grundvatten inom området och att det, för att få tillgång till nämnda mängd grundvatten, bl.a. skulle krävas särskilda undersökningar med bl.a. prov-pumpningar samt sannolikt flera välplacerade brunnar.

I SGU:s Rapport har även en undersökning gjorts av grundvattenförsörjningen i mindre delområden av Sandvikenområdet. Denna undersökning har utvisat att grundvattentillgången på flera områden är närmast obefintlig (bl.a. hänvisas till grundvattenmängden på hällområdet (från det sydligaste vägskalet ner till grusområdet på udden) med 15-20 hushåll som har tillgång till en sådan mängd grundvatten som inte ens skulle räcka till ett hushåll). Slutsatsen i SGU:s Rapport är att vattenförsörjningen klart inte kan baseras på enskilda vattentäkter för hela Sandvikenområdet och att vattenförsörjningen måste ordnas centralt för att samtliga hushåll ska kunna erhålla tillgång till tillräcklig mängd vatten. Detta bekräftas även i ett e-postmeddelande från Anders Forsberg, Miljöutredare i Botkyrka kommun, den 6 november 2007, där han konstaterar att grundvattenmängden är begränsad och inte är tillräcklig för att tillgodose vattentillförseln till samtliga hushåll på delområdet. Han uppger i sammanhanget bl.a. att grundvattnet på det totala hällmarksområdet med ca 35-40 fastigheter endast beräknas räcka till ca 9 hushåll.

Även i ett utlåtande från Botkyrka kommun den 23 januari 1992 kring grundvattenproblemet i Sandvikenområdet framgår det att det är dålig grundvattentillgång i området. Även i utlåtandet konstateras att vattenförsörjningen skulle behöva ordnas centralt för att samtliga hushåll skulle kunna få tillgång till vatten. Botkyrka Kommun själv har således medgett att det föreligger brist på grundvatten i Sandvikenområdet. Vad Botkyrka kommun har anfört i

överklagandet i denna del motsäger således på ett uppenbart sätt vad Botkyrka kommun själv kommit fram till för slutsats i samma fråga baserat på sakkunnigutredning.

Som redan anförts finns 147 till föreningen anslutna fastigheter med cirka 15 stycken permanenta bostäder och resterande hus fritidshus. Därtill pågår många utbyggnader och nybyggnationer av Attefallshus i området. Med hänsyn till vad som ovan redovisats avseende grundvattenmängden i Sandvikenområdet (maximalt tillräckligt för 109 hushåll om grundvatten skulle kunna inhämtas från Sandvikenområdets hela yta enligt en teoretisk beräkning) är grundvattenmängden klart otillräcklig på området. Detta särskilt under sommarmånaderna då det i praktiken finns ca 75 permanent bebodda hushåll på området. Därtill använder även badgäster och besökare vattnet i de allmänna brunnarna.

Antalet personer som vistas i Sandvikenområdet har ökat stadigt under de senaste åren. En översiktlig sammanställning över antalet besökare på området under de senaste åren har gjorts. Det bör noteras att sammanställningen dock är långt ifrån heltäckande och visar endast de besökare som passerat in till Sandvikenområdet genom två av de sammanlagt fem grindarna och som dessutom använt sig av en grindapp istället för nyckel för att öppna de två grindarna. Det är således troligt att det verkliga antalet besökare är väsentligen högre än vad som anges i sammanställningen. Det bör vidare noteras att Sandvikenområdet numera besöks kontinuerligt under året och att nämnda sammanställning således inte endast är hänförlig till sommarmånaderna.

Att vattenmängden på Sandvikenområdet är otillräcklig får även stöd i en enkätundersökning som Föreningen gjorde under perioden den 30 april 2019 till den 5 maj 2019, där 115 av totalt 147 fastigheter deltog. Av enkätundersökning framgår det att av de som deltog har 101 hushåll tillgång till enskild brunn, 14 hushåll använder någon av de två allmänna brunnarna och att 6 av dessa även medtar vatten hemifrån. Det har således skett en ökning av

hushåll som använder enskilda brunnar sedan den senaste enkätundersökningen som föreningen utförde år 2003. Ur enkätundersökningen går det att utläsa att Botkyrka kommuns påstående om att husen i området har karaktären av enkla fritidsboenden inte längre stämmer överens med verkligheten, då de flesta av hushållen som har tillgång till enskild brunn även har vatten indraget. Det sistnämnda innebär i sig en ökning av uttag av grundvattnet. Detta stöds bl.a. av SGU:s Rapport i vilken det framgår att hushåll med indraget vatten kan tänkas ha en vattenförbrukning som motsvarar normalt permanentboende. Av de hushåll som medverkat i Enkätundersökningen har 49 hushåll under en viss period mellan åren 2017 och 2018 noterat avbrott i vattenförsörjningen från de enskilda och/eller de allmänna brunnarna. Detta är en stark indikation på att vattenmängden i Sandvikenområdet är otillräcklig.

De slutsatser som går att dra från enkätundersökningen avseende vattenmängden i området i kombination med de iakttagelser som gjorts i SGU:s Rapport utvisar sammantaget att vattenmängden i Sandvikenområdet är otillräcklig och att det, i motsats till vad som Botkyrka kommun anfört, faktiskt föreligger brist på grundvatten.

Risk för saltvatteninträngning

I SGU:s Rapport framgår det att de geofysiska mätningarna som har gjorts i Sandvikenområdet klart visar att risken för salt grundvatten är stor i hela området. Samma sak framgår även av länsstyrelsens beslut om den 20 februari 2019 och i Botkyrka kommuns protokoll från den 10 februari 1992.

I SGU:s Rapport framgår vidare att flera kända brunnar, redan vid upprättandet av rapporten år 1991, var så djupa att de redan då kan ha haft kontakt med det underliggande salta grundvattnet. Enligt rapporten drar djupa brunnar, belägna nära stranden med stort uttag, snabbt in salt grundvatten. Enligt rapporten kan även närliggande brunnar skadas för det fall saltvatteninträngning sker i en enskild brunn. Motsvarande information framgår även i

ett PM som upprättats av Tyréns den 10 maj 2004. Enligt PM:et kan ökade uttag ur brunnar leda till saltvatteninträngning och även närheten mellan brunnarna kan påverka saltvatteninträngningen.

I SGU:s Rapport framgår det att ett tiotal enskilda borrade brunnar fanns belägna på Sandvikenområdet år 1991. Idag har antalet brunnar väsentligen ökat, något som bland annat går att utläsa ur enkätundersökningen. Detta innebär att inte bara uttaget ur brunnarna ökat genom den ökade vattenanvändningen på området, utan även att brunnarna har placerats allt närmare varandra.

Mot bakgrund av ovan är risken för saltvatteninträngning således markant högre i dagsläget än vad den var vid upprättandet av SGU:s Rapport år 1991.

Höga halter klorid i grundvattnet kan utgöra en indikator på att saltvatteninträngning har skett/håller på att ske. Botkyrka kommun har i rapport 2008:3, "Grundvatten i Botkyrka kommun – Analyser av vatten från enskilda brunnar 1986-2006", sammanställt provtagningsresultat från bl.a. Sandvikenområdet. I denna rapport har medelhalten klorid uppmätts till 156mg/l, d.v.s. en hög halt. Detta indikerar på saltvatteninträngning i Sandvikenområdets grundvatten redan år 2008. Mätningen utvisade särskilt höga halter i en djupborrad brunn i strandnära läge. Som ovan anförts är denna typ av brunn en av de mest utsatta typerna för saltvatteninträngning. Som ovan konstaterats föreligger spridningsrisk så snart saltvatteninträngning skett i en brunn. Det har även i enkätundersökningen framgått information, utöver det ökade uttaget av grundvatten, som tyder på saltvatteninträngning. Det har bland annat anförts att vattnet har haft saltsmak.

I PM:et framgår det att genomströmningen i marklagren kan forceras vid ökade vattenuttag och att vattnets uppehållstid i grundvattenmagasinet därmed minskar. Eftersom nedbrytningen av bakterier och virus är tidsberoende ökar detta risken för smittspridning. Utöver

ökade kloridhalter i vattnet försämrar således vattenkvaliteten även i övrigt vid överuttag av grundvattnet.

Botkyrka kommun har genom en hänvisning till en rapport som sammanställts av Tyréns den 10 april 2018 framhållit att det av rapporten framgår bland annat att det önskemål som finns bland de boende om ett kommunalt vattenförsörjningssystem sannolikt har sin grund i ett önskemål om bättre standard snarare än ett behov enligt 6 § LAV. Det kan emellertid ifrågasättas vilken inverkan nämnda rapport ska ha i en rättslig bedömning av huruvida det föreligger hälsoskydd enligt LAV mening. Behovsrapporten utgår nämligen utifrån en behovsanalys där ett antal kriterier ger olika poäng varpå poängen räknas samman i ett poängsystem. Det finns inget stöd i förarbetena till LAV, när det gäller skyddet för människors hälsa, att uppställa sådana förutsättningar vid bedömningen av behovet av en allmän Va-anläggning (jfr. MÖD 2017:70).

I Behovsrapporten anges att följande kriterier ska användas för att bedöma ett områdes behov av Va-anläggning: hälsoskydd (badvattenkvalitet, dricksvattenkvalitet och dricksvattenkvantitet), miljöskydd (recipientskydd, förutsättningar för enskilda avlopp och förutsättningar för att upprätthålla god vattenbalans) samt storlek och omfattning (antal fastigheter och andel fastigheter med folkbokförda). För varje delområde ges ett antal poäng. Det totala antalet poäng ska därefter jämföras med Kagghamraområdet, ett område i vilket det har beslutats om utbyggnad av allmän VA-försörjning. Vid bedömningen av skyddet för hälsa har Sandvikenområdet fått 7 poäng och Kagghamraområdet 5 poäng. Enligt Behovsrapporten har Sandviken således, ur ett hälsoperspektiv, ett större behov av VA-anläggning än Kagghamraområdet. Vid bedömningen av skyddet för miljö har Sandvikenområdet fått 8,5 poäng och Kagghamraområdet 6 poäng. Enligt Behovsrapporten har Sandviken således, även ur ett miljöperspektiv, ett större behov av VA-anläggning än Kagghamraområdet. Det är inte förrän antalet fastigheter respektive andelen permanent-

boende tas in i beräkningen som Kagghamraområdet erhåller mer poäng än Sandvikenområdet. Såsom ovan uppfyller Sandvikenområdet 6 § LAV:s krav på ”större sammanhang”. Sandvikenområdet har således enligt Behovsrapporten ett klart behov av vattenförsörjning med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljö. Behovsrapporten kan således inte heller av ovan redovisade anledning anses utgöra ett stöd för Botkyrka kommuns inställning att Sandvikenområdet saknar behov av VA-anläggning.

Vid behovsbedömningen bör även hänsyn tas till Havs- och vattenmyndighetens vägledning för kommunal VA-planering från den 27 januari 2014, Bilaga 12, (”Vägledningen”). I denna föreslås bland annat att en utgångspunkt vid kommunens bedömning i VA-frågan dels ska vara behovet av långsiktigt hållbar VA-försörjning i ett område och dels ska vara möjligheterna att tillgodose behoven genom VA-utbyggnad. Sandvikenområdet ligger mindre än 200 meter från avloppsreningsverket Himmersfjärdsverket. Det föreligger således mycket goda möjligheter att tillgodose Sandvikenområdets behov genom VA-utbyggnad. I Vägledningen finns också exempel på tre olika kommuners prioriteringsmodeller. Det kan noteras att Sandvikenområdet skulle uppfylla kraven enligt samtliga tre prioriteringsmodeller.

Vidare är det enligt fast rättspraxis, angående hälsoskyddet, tillräckligt att olägenheter för människors hälsa kan förutses för att det ska anses finnas ett behov av en allmän Va-anläggning (se MÖD 2017:70). Det framkommer även av förarbetena att hänvisningen till hälsoskyddet är betydligt vidare än det tidigare använda uttrycket ”till förekommande av sanitär olägenhet” och att hälsoskyddsaspekten ger möjlighet till en fortlöpande anpassning till de med tiden successivt ökande anspråken på hygienisk standard (se SOU 2004:64 s. 159 samt prop. 2005/06:78 s. 42). Vid beaktande av att dricksvattenförsörjningen har både bristande kvantitet och kvalitet i området måste det anses föreligga en sådan olägenhet för människors hälsa som avses i 6 § LAV.

Det är svårt att anlägga enskilda avlopp på grund av den täta bebyggelsen, de små tomterna och topografin (Sandvikenområdet består till stor del av tre bergåsar). Därtill utgör även strandskyddsområdet en stor inskränkning i möjligheterna att placera ut avlopp. Det bör noteras att det har funnits ett förbud mot att anlägga enskilda avlopp på Sandvikenområdet sedan år 1992, vilket styrker att det inte är lämpligt med enskilda avlopp på området. Förbudet har visserligen nyligen upphävts, men inga nya ansökningar har godkänts sedan dess.

Enligt PM:et fanns det 65 rapporterade avloppsanläggningar på Sandvikenområdet år 2004. Som tidigare nämnts visar Enkätundersökningen att antalet hushåll som gör uttag av grundvatten från enskild brunn har ökat, innebärande att fler av hushållen har vatten indraget. En konsekvens av att fler hushåll har vatten indraget är att mängden avloppsvatten ökar, eftersom indraget vatten möjliggör användningen av exempelvis diskmaskin, tvättmaskin och dusch. Behovet av en fungerande gemensam avloppsanläggning ökar således varje år.

Vid upprättandet av PM:et år 2004 angavs att det, av de totalt 65 rapporterade avloppsanläggningarna, endast var 13 stycken som var av modern typ och som uppfyllde de dåvarande kraven. Övriga avloppslösningar, d.v.s. 52 stycken, konstaterades vara enkla med låg reningsgrad. Antalet avlopp som inte uppfyller aktuella krav är väsentligen ännu högre i dagsläget.

Såsom bl.a. anges i Botkyrka kommuns utlåtande blir avloppsvatten del av grundvattnet efter att det släpps ut. Det är således viktigt att avloppsanläggningarna fungerar bra så att inte bakterier eller andra föroreningar transporteras ner till grundvattnet. Enligt PM:et framgår att avloppsvatten kan utgöra en betydande andel av grundvattnet och att det i tät bebyggelse kan uppstå påtagliga vattenkvalitetsproblem på grund av avloppsinfiltration.

De enskilda avloppsanläggningarna i Sandvikenområdet utgör således inte bara ett problem på grund av att angivna säkerhetsavstånd inte kan hållas utan även på grund av avloppsanläggningarnas bristfälliga utformning. Sammantaget råder stor risk för att bakterier och föroreningar förs vidare från avloppsanläggningarna till grundvattnet och brunnarna. Detta stöds bland annat av provtagningsresultat från den ena av de allmänna brunnarna den 26 augusti 2013. Provet utvisar ett e.coli-värde om 25 stycken/100 ml innebärande att vattnet var otjänligt. Brunnen kunde inte användas under ett helt år efter detta. e.coli-förekomst i dricksvatten beror ofta på att avloppsvatten har blandats med dricksvattnet.

Länsstyrelsen har i sitt beslut konstaterat att intilliggande vatten (Näslandsfjärden och Himmerfjärden) har otillfredsställande respektive måttlig ekologisk status. Enligt PM:et orsakar de utsläpp som sker från de bristfälliga avloppsanläggningarna övergödning och sanitära problem med både förorenat grund- och ytvatten. Med anledning av den ekologiska status som råder vid Sandvikenområdets intilliggande vatten utgör avloppen inte bara hälsomässiga olägenheter utan även miljömässiga olägenheter.

Av förarbetena till LAV framgår det därtill att hänvisningen till hälsoskyddet medför en fortlöpande anpassning till de med tiden successivt ökande anspråken på hygienisk standard (prop. 2005/06:78 s. 42). Att ha tillgång till exempelvis dusch måste anses utgöra en för tiden hygienisk standard och för att det ska vara möjligt i Sandvikenområdet behöver avloppsförsörjningen i området lösas gemensamt då det annars finns en stor risk för grundvattenförorening.

Så som länsstyrelsen har angett i sitt beslut finns det således ett behov av att lösa avloppsförsörjningen gemensamt, d.v.s. 6 § LAV:s rekvisit är uppfyllda.

Sammanfattningsvis föreligger ett sådant behov enligt 6 § LAV att Botkyrka kommun ska ordna både vattenförsörjning och avlopp till Sandvikenområdet. I avseendet är det relevant

att, såsom Botkyrka anför i Utlåtandet, notera att det är av stor vikt att avloppsvattnet, efter att det blivit hanterat på ett korrekt sätt, återförs till grundvattnet. Detta för att undvika minskade grundvattennivåer. I förevarande situation är det således av vikt att Botkyrka kommun ordnar både vattenförsörjning och avlopp. För det fall endast avlopp ordnas av kommunen skulle hushållen inom Sandvikenområdet fortsatt ta ut grundvatten från området som därefter inte återförs till området, innebärande att grundvattennivåerna blir att minska i allt snabbare takt.

Kommunen

Kommunen har genmält följande.

Behovet av allmän va-anläggning enligt 6 § LAV ska – med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljö – rimligen bedömas i förhållande till såväl antalet fastigheter med bebyggda bostäder samt typ av bostäder, d.v.s. hur bostäderna är bebodda. Några av husen bebos permanent (13 stycken) men den övervägande delen bebos endast sporadiskt. Kommunen bestrider således att området utgör ett sådant större sammanhang, som bl.a. krävs enligt 6 § LAV. Se BVa 94 (Va 540/12) som rörde ett område om 31 fastigheter varav knappt hälften (d.v.s. 15 stycken) var bebodda med totalt drygt 30 personer. Va-nämnden menade att området inte utgjorde sådant större sammanhang och framhöll att vid bedömningen ska beaktas storleken på bygdens befolkningsunderlag.

I avgörandet MÖD 2017:70 konstateras att en förutsättning för utbyggnad av den allmänna va-anläggningen är att behovet ska finnas hos fler än bara ett fåtal fastigheter. Hur många som ska vara berörda är framför allt beroende av hur starkt hälsoskyddsbehovet gör sig gällande eller kan förväntas komma att bli. Vid bedömningen av hälsoskyddsbehovet har således områdets karaktär av fritidsområde, det begränsade antalet permanentbostäder och den genom detaljplanen kraftigt begränsade byggnadsrätten stor betydelse.

Det är ostridigt i målet att jordarterna i området i stor utsträckning utgörs av förhållandevis genomsläppliga sand- och grusavlagringar. Det är också riktigt att de högre belägna sand-

och gruslagren genom sin höga vattengenomsläpplighet inte kan kvarhålla några större mängder grundvatten. Av denna anledning har kommunen under åren genomfört ett antal undersökningar och prover för att kontrollera vattenkvalitet och tillgång för de boende i området. En av dessa undersökningar var den rapport som togs fram av SGU år 1991. I SGU-rapporten framkommer att Sandvikenområdet under torrår har begränsningar (brist på grundvatten eller risk för saltvatteninträngning). Av rapporten framkommer dock också att grundvattenbildningen i sig under torrår som helhet kan försörja 109 permanentboende hushåll. Beräkningen visar också att grundvattenmagasinen som finns idag som helhet är tillräckligt stora för att klara 146 permanentboende hushåll under de torra sommarmånaderna. Mot bakgrund av föreningens yttrande härvid kan enbart konstateras att oavsett om grundvattenmängden beräknas till 109 eller 146 permanenthushåll, är mängden grundvatten tillräcklig för att räckta till det antal permanenthushåll som finns idag (13 stycken) samt det totala antalet fritidsbostäder. Notera härvid att vid beräkningen av vattentillgången har SGU utgått från att ett permanentboende hushåll med tre personer gör av med 730 liter vatten per dygn. Motsvarande siffra för icke permanentboende kan vara så låg som 100 liter per dygn och hushåll.

Kommunen är medveten om områdets begränsningar och har av denna anledning via planbestämmelserna i detaljplanen kraftigt begränsat byggrätten i området, såväl avseende bostadshusens byggyta (max 40 kvm) såsom föreskrivna krav på bygglov för t.ex. borrhning av brunnar och tillståndsplikt för enskilda avlopp. Vattenförsörjning sker idag genom förefintliga grundvattenmagasin samt de två för området gemensamma brunnarna - d.v.s. en centralt anordnad vattenförsörjning. Enligt SGU:s beräkningar är således den förefintliga mängden grundvatten tillräcklig för att sörja för de boendes behov av vatten samt i överensstämmelse med nuvarande system, d.v.s. med två centralt anordnade gemensamma brunnar. Notera även att kommunens intentioner enligt översiktsplanen är att bevara området som ett fritidsområde.

Vid bedömningen av behovet enligt 6 § LAV ("ett större sammanhang") är det självfallet så att antalet besökande inte har någon betydelse utan enbart antalet fastigheter med bostadshus (samt typ av bostad). Det skulle vara orimligt att ålägga en kommun en skyldighet

att bygga ut sin allmänna va-anläggning enligt 6 § LAV enkom eller huvudsakligen beroende av antalet tillfälligt besökande på en plats i kommunen under en begränsad period.

Föreningen uppehåller sig i hög grad kring riskerna med saltvatteninträngning i djupborrade brunnar i området. Saltvatten kan identifieras genom mätning av kloridhalten i vattenprover. Såsom Kommunen tidigare framhållit framgår att kloridhalten varit i huvudsak mycket låg (mindre än 20 mg/liter) eller låg (20-50 mg/liter), se analys av kloridhalt i 18 dricksvattenbrunnar av Izabella Hilmevall 2017. Föreningen hänvisar i sitt yttrande till en rapport med analyser av vatten från enskilda brunnar i Botkyrka kommun åren 1986-2006 (rapport 2008:3). I Sandvikenområdet har vattenprover tagits från fyra stycken dricksvattenbrunnar, vilka visar att medelhalten uppgår till 156 mg/liter. Resultatet är dock missvisande eftersom ett utstickande värde som beror på viss saltpåverkan t.ex. på grund av en misskött eller felaktigt borrade brunn genererar ett alltför högt medeltal: I detta fall visade 3 av 4 prov låg halt (20-50 mg/liter) medan ett prov visade en mycket hög halt om 740 mg/liter. Nämnas bör att brunnen med den höga kloridhalten är djupborrad och är placerad i strandnära läge. Mot bakgrund av det fåtal prover som tagits, att alla prover utom ett visat på låga halter klorid samt att det inte framgår var dessa prover tagits kan medelvärdet knappast anses utgöra ett representativt värde för området i sig. Vidare framgår av Livsmedelsverkets råd att halter mellan 100 mg/liter och 300 mg/liter får en anmärkning på estetisk grund och inte hälsomässig. Proverna visar således att vattnet är tjänligt.

Föreningens uppgifter om att 101 hushåll har tillgång enskild brunn och indraget vatten är inte kända av kommunen. Detaljplanen föreskriver att bygglov krävs för borrning av egen brunn. Av kommunens ärendelista för sökta bygglov för borrning av egen brunn i Sandvikenområden framkommer att totalt 11 stycken fastigheter sökt bygglov mellan åren 2000 till 2016 och att kommunen beviljat fyra stycken bygglov. Om borrning av egen brunn sker utan bygglov kan det medföra påföljd enligt 11 kap PBL, d.v.s. byggsanktionsavgift för åtgärder som är utförda utan startbesked. Med anledning av detaljplanens föreskrifter samt de facto antalet ansökningar ifrågasätts och bestrids föreningens uppgifter.

Trots föreningens uppgifter om ca 100 otillåtet borrade brunnar visar proverna som tagits i området på tjänligt vatten och inte heller någon ökad saltvatteninträngning i brunnarna.

Den slutsats som kan dras av SGU:s beräkningar från 1991 samt mot beaktande av dagens förhållande är att det med dagens vattenförbrukningsnivåer inte föreligger någon brist på grundvatten och att den risk för saltvatteninträngning som förelåg år 1991 varken har ökat eller minskat. Det finns således ingenting som tyder på att det skulle föreligga någon risk för människors hälsa eller miljön eller att riskerna för saltvatteninträngning skulle ha ökat. Föreningens argumentation bygger enbart på ett spekulativt antagande att de regelstridigt borrade brunnarna skulle antas ha en sådan effekt på grundvattnet. Den utredning som presenterats ger således inte tillräckligt stöd för att riskerna skulle vara sådana att de av hälsoskäl skulle motivera den av länsstyrelsen förelagda utbyggnaden. Tvärtom framgår av SGU-rapporten att det förevarande (centrala) system med grundvattenmagasinen som finns idag samt de två gemensamma brunnarna är tillräckliga för att ordna vattenförsörjningen i området.

Föreningen har i övrigt hänvisat till att avloppsreningsverket Himmersfjärdsverket ligger mindre än 200 meter från Sandvikenområdet. Det ska dock härvid förtydligas att denna lokalisering inte har någon betydelse för möjligheterna till vattenförsörjning i Sandviken eftersom det är Himmerfjärdsverkets enskilda vattenledning som förser avloppsreningsverket med vatten. Närmaste lokalisering för kommunens vattenförsörjning ligger 5-6 km bort.

Vad beträffar avloppslösningar är det inte tillräckligt i sig att det nu aktuella området är kuperat samt relativt tätbebyggt för att det ska anses föreligga en risk för människors hälsa och miljön. Det finns många olika system för avloppsrening vid enskilda avlopp och anledningen till att kommunen ej gett tillstånd till enskilda ansökningar beror på att avloppssystemet som presenterats inte klarat gällande krav för rening och placering. Systemet har således i de enskilda fall som tillstånd inte medgivits inte hållit tillräcklig teknisk standard för att vara godtagbart. Härvid ska noteras att den största delen av avloppsvattnet består av grävatten, så kallat BDT-vatten (avloppsvatten från bad, disk

och tvätt). Gråvatten har normalt sett stor volym, men ringa belastning på miljö och grundvatten och kan renas separat med enklare metoder, till exempel genom slamavskiljning och avloppsinfiltration. Svartvattnet, som är själva toalettavfallet står för en väldigt liten del, men det är i detta vatten som de flesta föroreningarna och smittoämnen finns, som till exempel e.coli.

I dag finns tekniskt mycket bra, säkra och miljövänliga system för att hantera gråvatten respektive svartvatten och det går att på ett enkelt sätt separera grå- och svartvattnet från varandra för rening.

Kommunens förbud mot att anlägga enskilda avlopp från 1992 är upphävt, bland annat beroende av att det numera – mot bakgrund av den tekniska utvecklingen de senaste 30 åren - är fullt möjligt att anlägga säkra enskilda avlopp även inom områdets mer sårbara terräng. Kommunens möjlighet att bevilja enskilda avlopp beror således på den typ av avloppssystem som omfattas av den enskilde fastighetsägarens ansökan. I och med den tekniska utvecklingen går det att, även i kuperade och tätbebyggda områden, ordna enskilda avlopp som på ett säkert sätt renar gråvatten och svartvatten. Det föreligger således inga sådana skäl till skydd för människors hälsa eller miljön som gör att avloppssystemet i området behöver hanteras via kommunens allmänna va-anläggning. Det ska understrykas att då tillstånd givits för att anordna en enskild avloppsanläggning är det den enskilde fastighetsägarens ansvar att tillse att den löpande sköts och kontrolleras så den alltid uppfyller gällande föreskrifter. Dåligt skötta anläggningar kan på intet sätt inte vara ett argument för att kommunen ska bygga ut det allmänna va-systemet.

Det ska härvid understrykas att enskilda avlopp som ej innehar föreskrivet tillstånd är olagliga och vilka fastighetsägare kommer att omgående föreläggas med vite att omgående söka tillstånd för - inklusive de ombyggnads- och rivningsarbeten som detta medför. Notera härvid också möjligheten att påföra byggsanktionsavgift. Föreningen anger i sitt yttrande att det finns fler än 52 stycken olagliga avloppsanläggningar i området, vilket är uppseendeväckande. Självfallet är det så att olagliga utsläpp kan vara orsak till övergödning, föro-

reningar och medförande miljömässiga olägenheter. Orsaken till detta är dock enkom fastighetsägarnas brott mot lag och kommunala föreskrifter. Kommunen kan enbart beklaga att kommunen inte tidigare vidtagit kraftfulla åtgärder gentemot de fastighetsägare varom nu är ifråga.

Sammanfattningsvis ger inte utredningen stöd för att det föreligger sådana hälso- eller miljöskäl i Sandvikenområdet som förutsätts för att en kommun ska vara skyldig att bygga ut den allmänna va-anläggningen. Föreningens ansökan vittnar därför snarast om ett önskemål om bättre standard snarare än ett föreliggande behov enligt 6 § lag (2006:412) om allmänna vattentjänster.

Avslutningsvis, ska åter understrykas att enligt 3 kap. 1 § miljöbalken ska markanvändning och samhällsbyggande ske på ett sätt som sammantaget främjar en långsiktigt god hushållning. Det är inte att främja en långsiktigt god hushållning att i ett område som det aktuella bygga ut en kommunal va-anläggning när det varken är nödvändigt eller är önskvärt ur miljö- eller hälsosynpunkt. Tvärtom skulle en utbyggnad innebära påfrestningar på miljön genom den förmodat ökade konsumtionen av vatten utan att några fördelar vinns ur hälsosynpunkt.

Föreningen

Föreningen har tillagt.

Kommunen hänvisar till BVa 94 (Va 540/12). Målet berörde frågan om ett specifikt område, i den situation som förelåg i det aktuella målet, kunde anses utgöra ett ”större sammanhang” i enlighet med 6 § LAV. I målet lade nämnden, vid bedömningen av begreppet ”större sammanhang”, vikt vid om bebyggelsen i området låg så samlad att sanitära synpunkter i högre grad gjorde sig gällande. Några miljömässiga eller hälsomässiga olägenheter som skulle kunna motivera ett föreläggande för kommunen att ordna en Va-anläggning i fallet kunde dock inte konstateras. Vid bedömningen beaktades, utöver frånvaron av

miljömässiga och hälsomässiga olägenheter, även att antalet bebodda hus i det glesbebyggda området sammanlagt uppgick till 15 stycken och att antalet boende i området minskade.

Situationen skiljer sig dock avsevärt från situationen i Sandvikenområdet. Sandvikenområdet är istället ett tätbebyggt område med 147 anslutna fastigheter varav 16 stycken fastigheter i dagsläget är permanent bebodda av familjer och resterande är fritidshus. Väsentligt fler hushåll planerar att bosätta sig i Sandvikenområdet permanent, men har ännu inte folkbokfört sig på området. I Sandvikenområdet är dessutom de hälsomässiga och miljömässiga olägenheterna väsentligt större än i det hänvisade målet.

Kommunen hänvisar även till rättsfallet MÖD 2017:70. I domen anges att en förutsättning för att ett område ska utgöra ett större sammanhang normalt är att fler än ett fåtal fastigheter berörs. På Sandvikenområdet står det klart att det är fler än ett fåtal fastigheter (147 fastigheter) som berörs och kravet på större sammanhang bör således enligt MÖD 2017:70 vara uppfyllt. Det framkommer även i samma rättsfall att en samlad bebyggelse av 20 – 30 fastigheter kan motivera att en allmän Va-anläggning uppförs. Till och med enstaka fastigheter i närheten av befintligt verksamhetsområde har ansetts tillräckligt i det hänvisade rättsfallet.

Kommunens gör gällande att det i avgörandet MÖD 2017:70 har konstaterats att det vid en bedömning av hälsoskyddet bör beaktas om området har karaktär av fritidsområde, om området har ett begränsat antal permanentbostäder samt om byggrätten i området är begränsad. Något sådant framgår dock inte i det hänvisade målet. I målet nämns överhuvudtaget inte att fritidsbostäder ska bedömas på något annat sätt än permanentbostäder.

Även om många av boendena på Sandvikenområdet utgör fritidsboenden per se utnyttjas dessa i stor utsträckning som åretruntboende. Detta framgår bland annat av den statistik avseende besöksantal som årligen fastställs av föreningen. Besöksstatistiken från två av de

fem bommarna i området år 2017 anges. Det bör noteras att endast boenden på Sandvikenområdet registreras i statistiken. Statistiken utvisar tydligt ett högt besöksantal även vintertid.

Det vore också orimligt att inte beakta det mycket stora antalet fritidsboenden vid en bedömning av om ett ”större sammanhang” föreligger. Det saknas stöd för att lämna fritidsboenden utanför en sådan bedömning. Viss vägledning kan tas från bl.a. Norrköpings kommuns riktlinjer avseende bedömningen av när kommunala Va-anläggningar ska tillhandahållas i Havs- och vattenmyndighetens rapport 2014:1 ”Vägledning för kommunal VA-planering”. Enligt Norrköping kommuns system erhåller fritidsboenden hälften så många ”poäng” som permanentboende med folkbokförda personer, d.v.s. vid bedömningen av ett större sammanhang ska ett fritidsboende beaktas som ”ett halvt” permanentboende. En motsvarande bedömning för Sandvikenområdet skulle innebära att antalet boenden på området fortfarande långt överskrider de 20–30 fastigheter som är tillräckligt enligt praxis (de över 130 fritidsboendena skulle med ett sådant synsätt motsvara över 65 permanentboenden att beaktas utöver de 16 befintliga permanentboendena). I ett annat exempel ur samma rapport framgår att typ av fastighet inte har betydelse för bedömningen av behovet av kommunal Va-anläggning. Enligt riktlinjerna för Söderköpings kommun är det enbart antalet hushåll (utan åtskillnad av typ) som ska räknas.

Avslutningsvis kan det noteras att VA-nämnden i MÖD M 1702–11, 2011-06-01 anförde att en kollektiv lösning var påkallad eftersom det aktuella området var tätbebyggt och omfattade så många fastigheter att området utgjorde ett ”större sammanhang”. I det aktuella området fanns 150 bebyggda fastigheter varav 15 stycken var permanentbostäder. omständigheterna i målet är mycket snarlika de omständigheter som föreligger i Sandvikenområdet. Någon anledning till att göra en annorlunda bedömning i bedömningen av rekvisitet ”större sammanhang” i förevarande mål föreligger inte.

Avseende grundvattentillgången på området har kommunen i sitt yttrande återigen hänvisat till Sverige geologiska undersöknings ("SGU") grundvattenundersökning som vidtagits år 1991 ("SGU:s Rapport"). Kommunen antyder att det enligt rapporten finns tillräckligt med grundvatten för 146 permanentboende hushåll på Sandvikenområdet. Såsom föreningen angett i föreningens yttrande finns det inte tillräcklig grundvattenmängd för 146 permanentboende hushåll även om grundvattenmagasinen rent hypotetiskt skulle kunna inrymma nämnda vattenmängd. SGU:s Rapport konstaterar tydligt att den totala grundvattenmängden, sett på hela Sandvikenområdet, i teorin maximalt skulle kunna räcka till 109 hushåll.

Av SGU:s Rapport framkommer det att det inte är praktiskt möjligt att få tag i vatten för 109 hushåll. Det har motsatsvis "visat sig vara mycket svårt att tillgodogöra sig allt grundvatten". Det måste vara uppenbart för alla och envar att varje droppe grundvatten som finns utspridd över hela Sandvikenområdet inte är möjlig att tillgodogöra sig. Tvärtom är det mycket svårt att tillgodogöra sig ens några större delar av denna grundvattenmängd. Under sommarmånaderna och vid torrår nybildas därtill inte något grundvatten alls. De två gemensamma brunnarna i Sandvikenområdet har varken tillgång till allt grundvatten på hela Sandvikenområdet eller sådan kapacitet som krävs för att försörja området med vatten. Såsom anförts i den till föreningens yttrande bifogade enkätundersökningen står det klart att de två gemensamma brunnarna är uppenbart otillräckliga.

Tillgången till grundvattnet i Sandvikenområdet skiljer sig åt. I vissa delar, såsom Hällmarksområdet från det sydligaste vägskälet ner till grusområdet på udden, är vattentillgången så pass begränsad att det inte ens räcker till ett hushåll. De övriga, större hällmarksområdena består av liknande förhållanden som det nyss nämnda området. Sammantaget är det ett flertal delområden i Sandvikenområdet som inte har tillräcklig vattenförsörjning för antalet hushåll i respektive område. Det visar klart att vattenförsörjningen inte kan baseras på enskilda vattentäkter för hela området. Om alla skall få möjlighet till sådan standard som permanentboende kräver måste vattenförsörjningen ordnas centralt.

Den begränsade tillgången till grundvatten belyses även av de kontakter som en boende på Sandvikenområdet förde med kommunen via kommunens tjänsteman avseende en ansökan om bygglov för brunn år 2008. Tjänstemannen yttrade sig vid tillfället om att centrala Sandvikenområdet ligger i ett hållmarksområde och uppgav vidare att området inte har några alls eller mycket tunna jordlager på berg och att tillförseln och infiltrationen av nytt grundvattenbildande regnvatten därför var begränsad. Grundvattnet i hållmarksområdet konstaterades räckta till endast 9 hushåll under torrår. Inom hållmarksområdet i Sandvikenområdet finns cirka 35–40 fastigheter. Grundvattnet räcker således inte till alla i området. Kommunen har medgivit tre bygglov för brunn i området. Kommunen har sedan dess inte beviljat ytterligare bygglov för brunnar i Sandvikenområdet. I samband med avslaget på bygglovsansökan för brunn uppgav tjänstemannen att ytterligare bygglov för brunn inte avsågs meddelas på området eftersom risken för saltvatteninträngning var för stor med anledning av den knappa grundvattentillgången. Kommunen har således själv både meddelat att grundvattenmängden är otillräcklig och att risk för saltvatteninträngning är stor.

VA-nämnden anförde i MÖD M 1702–11, 2011-06-01, att kravet på utbyggnad aktualiseras vid påtagliga risker för miljö- eller hälsovådliga olägenheter. I området fanns 150 bebyggda fastigheter varav 15 stycken var permanentbostäder. Det fanns enskilda brunnar men grundvattnet räckte inte till för att försörja hela området. Tillgången av ytligt grundvatten var dålig. VA-nämnden menade att en kollektiv lösning var nödvändig eftersom området var så pass tätbebyggt och omfattade så många fastigheter att det krävdes en lösning i större sammanhang.

Kommunen har därefter gått vidare till att anföra att det saknas tillräckligt underlag för att kunna konstatera att saltvatteninträngning har skett på Sandvikenområdet genom hänvisning till en analys gjord av Izabella Hilmevall. I det ovan redovisade målet MÖD M 1702–11 anförde VA-nämnden dock att risken för påtagliga miljö- eller hälsovådliga olägenheter

kan vara tillräckligt för utbyggnadsskyldighet. Mark- och miljööverdomstolen gjorde samma bedömning som VA-nämnden och fastställde sedan VA-nämndens beslut. Eftersom det är tillräckligt att det föreligger påtaglig risk för saltvatteninträngning uppfyller Sandvikenområdet de krav som uppställs på miljö- eller hälsovådliga olägenheter.

VA-nämnden har även i mål MÖD 2403–11, 2012-03-16, anfört att hälsovådliga olägenheter inte måste ha uppstått för att en utbyggnadsskyldighet föreligger. Även i detta mål konstaterades att risken för att sådana olägenheter ska uppkomma kan medföra utbyggnadsskyldighet. Om området är av någorlunda stor omfattning är förhållandena ytterst sällan sådana att en gemensam Va-anläggning kan avvaras. Rättsfallet avsåg ett område med 33 bebyggda fastigheter. VA-nämnden ansåg i fallet att antalet fastigheter utgjorde en någorlunda stor omfattning vilket föranleder att en gemensam Va-anläggning inte kan avvaras när det finns en risk för ökade hälsovådliga olägenheter.

Kommunen anför även att risken för saltvatteninträngning varken ökat eller minskat i Sandvikenområdet. Det framkommer dock av SGU:s Rapport att risken för saltvatteninträngning var hög redan 1991: ”Detta belyses också mycket klart av de geofysiska mätningarna, som visat att risken för salt grundvatten är stor i hela området. Av tabellen ovan över de kända brunnarna i området är flera så djupa att de kanske redan nu har kontakt med det underliggande salta grundvattnet.”. Om det stämmer, vilket bestrids, att risken för saltvatteninträngning i Sandvikenområdet varken har ökat eller minskat sedan år 1991 innebär det att risken fortfarande är samma, d.v.s. åtminstone fortfarande hög.

Saltvatteninträngning i en brunn medför därutöver en hög risk för att närliggande brunnar riskerar att ”smittas” av saltvatteninträngning. Detta framgår bland annat av SGU:s Rapport. Kommunen har påpekat att höga kloridhalter (d.v.s. tecken på saltvatteninträngning) endast påvisats i ett fåtal brunnar. Med anledning av ”smittorisken” indikerar de höga kloridhalt-

erna dock en ökad risk för saltvatteninträngning i brunnar i Sandvikenområdet; saltvatteninträngning i en brunn innebär risk för saltvatteninträngning i en närliggande brunn. Att höga kloridhalter konstaterats i ett fåtal brunnar på Sandvikenområdet innebär alltså att en ökad risk för saltvatteninträngning föreligger även för närliggande brunnar på området.

I kommunens överklagande från 15 april 2019 framför kommunen att det inte finns tillräckligt underlag för att göra en bedömning av behovet av att ordna avlopp. I kommunens yttrande tar kommunen dock plötsligt ställning till behovet av avlopp. Det finns ingenting som tyder på att någon utredning av behovet av avlopp har företagits mellan den 15 april 2019 och den 24 juni 2019. Det är således anmärkningsvärt att kommunen anser att en utredning inte längre behöver göras utan kan fastslå att det saknas ett behov av avlopp.

Kommunen har anfört att de enskilda hushållen på Sandvikenområdet enkelt kan ordna sina egna avlopp individuellt. Sandvikenområdets sårbara terräng med tre bergåsar medför dock stora svårigheter att anlägga enskilda avlopp. Området är havsnära beläget och merparten av området omfattas av strandskydd. Sandvikenområdet är, precis som Kommunen anför, därtill mycket tätbebyggt, något som försvårar anläggandet av enskilda avlopp. Anläggning av enskilda avlopp omfattas således av stora praktiska problem. Kommunens uttalande om att det finns goda förutsättningar för att anlägga individuella avloppsanläggningar bestrids således.

Det bör även noteras att kommunen inte har hänvisat till något stöd för påståendet att det ”även i kuperade och tätbebyggda områden går att ordna enskilda avlopp som på ett säkert sätt renar gråvatten och svartvatten”.

Sandvikenområdet är dessutom det enda området i Botkyrka kommun som tidigare har träffats av kommunens förbud om anläggning av enskilda avlopp. Det tidigare förbudet

visar att även kommunen, historiskt sett, har bedömt det som ej gångbart att anlägga enskilda avlopp. Förbudet har visserligen hävts men kommunen har inte beviljat bygglov för anläggning av ett enda enskilt avlopp på Sandvikenområdet sedan dess. Samtliga ansökningar som gjorts har fått avslag från kommunen. Det är således i praktiken omöjligt att anlägga enskilda avlopp på Sandvikenområdet.

Kommunen har anfört att det saknas betydelse att Sandvikenområdet är beläget endast 200 meter från Himmersfjärdsverket. Avståndet till befintliga verksamhetsområden samt till anläggningar som är möjliga för ett område att anslutas till bör dock enligt målen nedan ges betydelse.

VA-nämnden ansåg i ett mål att ett område med cirka 40 fastigheter som hade bristande avloppslösningar skulle förses med avlopp och dricksvattentjänster. VA-nämnden anförde i målet att de bristande avloppslösningarna i förhållande till att avståndet till ett befintligt verksamhetsområde inte var särskilt stort innebar att det fanns förtjänster med att ordna avlopp i ett större sammanhang. Förutsättningarna i 6 § LAV ansågs vara uppfyllda. Detta trots att det inte förelåg hinder för att lösa avloppsfrågorna enskilt. (se MÖD 4062–09, 2009-12-30)

I Svea Hovrätts dom M 1803–13, 2013-06-27, var avståndet mellan kommunens anläggning och området som ansökte om allmänna vattentjänster 15–20 km bort. Länsstyrelsen ansåg att ”20 km inte är en oöverstigligt lång ledningssträcka”. VA-nämnden delade samma uppfattning som länsstyrelsen. Således ansågs inte 20 km vara ett problem för att anlägga en allmän Va-anläggning. Kommunens anmärkning om att närmaste vattenförsörjning är 5–6 km bort utgör alltså inget hinder för utbyggnad.

Föreningen har dessutom varit i kontakt med SYVAB:s VD. Himmerfjärdsverket ägs bl.a. av SYVAB och kommunen. SYVAB:s VD har i samtal och genom mejlkorrespondens

anfört att det inte finns några tekniskt kapacitetsmässiga hinder för Sandvikenområdet att ansluta avloppsledningar till verket enligt de utredningar som gjorts. SYVAB:s VD har vidare uppgett att det ”vore ur miljömässig synpunkt önskvärt” att ansluta Sandvikenområdets avlopp till Himmersfjärdsverket. Det finns följaktligen goda möjligheter att ansluta till det avloppsreningsverk som ligger mindre än 200 meter från Sandvikenområdet.

Enligt Havs- och vattenmyndighetens rapport 2014:1 ”Vägledning för kommunal VA-planering” ska hänsyn tas till huruvida det finns angränsade vatten- och/eller avloppsverksamhetsområden. Dessutom ska hänsyn tas till huruvida det ur ekonomisk synpunkt är strategiskt lämpligare för en kommun att lösa VA-frågan för ett visst område än för ett annat område. Himmersfjärdsverket lokalisering och tillgänglighet bör således beaktas till förmån för Föreningen vid bedömningen av Sandvikenområdets behov av kommunal Va-anläggning.

Sammanfattningsvis är Sandvikenområdet i behov av en gemensam Va-anläggning. Kommunen har tagit ställning i frågan om allmän Va-anläggning utan att företa en utredning för att göra en adekvat bedömning. En gemensam Va-anläggning är nödvändig eftersom Sandviksområdet utgör ”ett större sammanhang” och eftersom det föreligger en risk för människors hälsa såväl som en risk för miljön. En överhängande risk är tillräckligt för att kommunen ska ordna både vattenförsörjning och avlopp enligt 6 § LAV.

Eftersom en Va-anläggning hindrar förekomsten av miljömässiga såväl som hälsomässiga risker bevaras vattenområdet för framtiden på ett mer hållbart sätt genom kommunal utbyggnad. Det allmänna och föreningens behov av Va-anläggning förenas till följd därav, varför det sammantaget främjar en långsiktig god hushållning i enlighet med 3 kap. § 1 miljöbalken.

Kommunen

Kommunen har tillagt.

I föreningens yttrande angående vad som ska anses utgöra ett större sammanhang anges att Sandvikenområdet har 147 anslutna fastigheter varav 16 stycken är permanent bebodda. Vidare sägs även att "väsentligt fler hushåll planerar att bosätta sig i Sandvikenområdet permanent". Här ska påpekas att det inte går att grunda en juridisk bedömning på det faktum att någon angett att de "planerar" att i framtiden bosätta sig i Sandvikenområdet permanent. Ett sådant påstående kan inte anses ha någon betydelse i ärendet. Istället ska den fakta som finns att tillgå — att det enligt befolkningsstatistiken finns 13 fastigheter som är permanent bebodda — läggas till grund för bedömningen. Detta medför att det i tidigare yttrande hänvisade målet BVa 94 (Va 540/12) ska anses vara av relevans vid bedömning kring huruvida det rör sig om ett "större sammanhang" på sätt som anges i lagtexten.

Föreningen hävdar även att det framgår av den av föreningen bilagda besöksstatistiken från två av de fem bommarna i området avseende året 2017 att många av boendena på Sandvikenområdet utnyttjar sina fritidsboenden som åretruntboende. Statistik avseende hur många passeringar som skett vid en bom kan dock inte på något sätt anses utgöra bevis för att fler än de som permanent bor i Sandvikenområdet utnyttjar boendet året runt. Eftersom det enligt den bifogade statistiken inte anges vilka personer det är som passerar vid de olika tillfällena kan det lika väl röra sig om de permanentboende som mer frekvent lämnar och återkommer till området.

Föreningen hänvisar även till mål MÖD M 1702-11. Föreningen har angett att omständigheterna i målet är mycket snarlika de som föreligger i det aktuella målet och att en likvärdig bedömning därför ska göras. Det bör dock framhållas att det i det hänvisade målet förekom ett stort antal tester avseende vattenkvalitén i området. Tester hade lämnats in av 23 separata fastigheter, varav några fastigheter hade lämnat in flera testresultat. Av de testresultat som domstolen tagit del av visade samtliga utom ett att vattnet var otjänligt eller med anmärkning. Det rörde sig dessutom om coliforma bakterier som får betraktas som allvarigare än den påstådda risken för hög kloridhalt som förekommer i detta mål. Det

föreligger alltså en väsentlig skillnad kring omständigheterna vad gäller det hänvisade målet och de omständigheter som föreligger i Sandvikenområdet.

Föreningen anser att kommunen har gjort en anmärkningsvärd tolkning av SGU:s grundvattenundersökning från år 1991 (SGU:s Rapport) avseende tillgången till grundvatten. Föreningen anger att det inte är praktiskt möjligt att få tag i vatten för 109 hushåll och menar att det ”visat sig vara mycket svårt att tillgodogöra sig allt grundvatten”. Denna tolkning är felaktig. I SGU:s Rapport anges att det av praktiska skäl i de flesta fall visat sig vara mycket svårt att tillgodogöra sig allt grundvatten. Mot bakgrund av detta sägs sedan att det erfarenhetsmässigt utbildats en standardberäkning för hur stor del av nederbörden som rent praktiskt kan utnyttjas. I de beräkningar som sedan följer har alltså redan hänsyn tagits till de problem som finns med att tillgodogöra sig allt grundvatten. Den standardberäkningen baserat på svårigheten att tillgodogöra sig allt grundvatten presenteras sedan i SGU:s Rapport. Där anges att tillgång till vatten under torrår medges för 109 permanentboende hushåll. För det fall hänsyn inte tas till svårigheten att tillgodogöra sig allt grundvatten, samt att det föreligger ett nederbördsmässigt normalår, räcker vattnet istället till 291 permanent boende hushåll. I SGU:s Rapport slås även fast att grundvattenmagasinen under torrår räcker även för sommarmånaderna. Sammantaget dras slutsatsen att grundvattenmagasinen - med problemen med att tillgodogöra sig allt grundvatten med i beräkningen - under torrår räcker till att försörja 109 permanentboende med vatten.

DOMSKÄL

Enligt 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) ska kommunen om det behövs med hänsyn till skyddet av människors hälsa eller miljön ordna vattenförsörjning och/eller avlopp i ett större sammanhang för en viss eller blivande bebyggelse, bestämma det verksamhetsområde inom vilken vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas och se till att behovet snarast och så länge behovet finns kvar tillgodose behovet i området genom en allmän va-anläggning. Länsstyrelsen får enligt 51 § LAV förelägga kommunen att fullfölja skyldigheten enligt 6 § LAV.

Av förarbeten till vattentjänstlagen kan inte när det gäller skyddet för människors hälsa, utläsas några särskilda krav på olägenhetens omfattning eller på att den allmänna va-anläggningen påtagligt ska minska dessa. För det s.k. miljöskyddsrekvisitets uppfyllnad förutsätts dock enligt förarbeten att det kan förväntas att den allmänna va-anläggningen förhindrar eller åtminstone väsentligt motverkar påtagliga olägenheter för miljön.

Frågan i målet är om utbyggnad av vatten och avlopp i ett större sammanhang är motiverad med hänsyn till dels skyddet för människors hälsa dels till skyddet av miljön.

Är det ett större sammanhang enligt 6 §?

Länsstyrelsen anger i sin motivering till sitt beslut att det finns 118 fastigheter i Sandviken området som ligger relativt samlade och anger att kommunen därmed är skyldig att för åtminstone de fastigheter som omfattas av Skanssundets samfällighetsförening bestämma verksamhetsområde och snarast se till att tillgodose dricksvatten- och avloppstjänsten. Enligt föreningen består Sandvikenområdet av 147 fastigheter.

Av länsstyrelsens utredning framgår att området är ett fritidshusområde med en, enligt gällande detaljplan, byggrätt på max 40 m². Bebyggelsen är varierad, men består till stor del av sommarstugor och mindre hus. Tomtstorlekarna varierar men är generellt små med relativt tät till tät bebyggelse. Kommunens intentioner i översiktsplan och detaljplan är att bevara områdets karaktär av område för fritidsboende. Idag bebos, enligt kommunen, 13 fastigheter permanent (15 eller 16 enligt föreningen) inom området och övriga fastigheter nyttjas som fritidshus.

Det är oklart vilka fastigheter som har ett behov som inte uppfylls. Länsstyrelsen anger ett område på kartan utan närmare utredning av behovet för de fastigheters som finns inom området. Det framgår inte var de permanent bebodda fastigheterna ligger.

Om enbart antalet fastigheter lades till grund för bedömningen skulle det i och för sig kunna anses vara ett större sammanhang som avses i 6 § LAV, men boendeformen och karaktären måste enligt domstolens mening beaktas.

Begreppet större sammanhang tar inte enbart sikte på antalet fastigheter som sådant i ett område utan att krav på ingripande, genom en utbyggnad av en allmän anläggning, förknippas med ett behov utifrån skyddet för antingen hälsa- eller miljön. Behovet får inte vara begränsande till ett fåtal fastigheter utan ska vara av den art att de påkallar mera omfattande åtgärder. Huruvida hälso- eller miljöskäl idag medför att det rör sig om större sammanhang behandlas i det följande under rubrikerna ”*Hälsomässiga skäl?*” och ”*Miljömässiga skäl?*”.

Hälsomässiga skäl?

Av SGU utredningen framgår att grundvattenbildningen i sig under torrår för Sandviken området som helhet kan försörja åtminstone 109 permanentboende hushåll. Senaste provtagning har visat att vattnet i området varit tjänligt. Tidigare anmärkningar på provtagning av vatten har varit av estetisk och teknisk karaktär – ej hälsomässig karaktär. Utredningen visar således att varken kvantiteten dricksvatten i förhållande till områdets behov eller kvalitén på dricksvattnet är otjänligt. Mark- och miljödomstolen anser att utredningen inte ger tillräckligt stöd för att heller riskerna idag är sådana att de av hälsoskäl är motiverat med en va-utbyggnad.

Miljömässiga skäl?

För att det s.k. miljöskyddsrekvisitet ska anses uppfyllt krävs enligt förarbetena till lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster att det kan förväntas att den allmänna va-anläggningen förhindrar eller åtminstone väsentligt motverkar påtagliga olägenheter för miljön (se prop. 2005/06:78, s 45). Det finns inget i utredningen som talar för att så skulle vara fallet. Länsstyrelsens motivering – att det är svårt att anlägga enskilda avlopp för flera fastigheter och att det inte finns möjlighet alla fastigheter att anlägga enskilt avlopp utgör i sig inget skäl att med stöd av 6 § LAV förelägga kommunen att ordna en allmän avloppsanläggning.

Utredningen ger inte tillräckligt stöd för att en allmän va-anläggning skulle förhindra eller väsentligt motverka påtagliga olägenheter för miljön. Miljömässiga skäl föreligger således inte.

Sammantaget

Mark- och miljödomstolen anser mot bakgrund av det anförda att förutsättningarna enligt 6 § LAV inte är uppfyllda. Överklagade beslutet ska därför upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 18 december 2019.

Bjarne Karlsson

Ulrika Haapaniemi

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bjarne Karlsson, ordförande, och tekniska rådet Ulrika Haapaniemi.

Länsstyrelsen Stockholm

Enheten för miljöskydd
Louise Arbin

NACKA TINGSRÄTT

Ink. 2019-03-18

Akt. M1858-19

Aktbil. 5

Beslut

1 (10)

Datum
2019-02-20

Beteckning
5673-10526-2015

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 4

INKOM: 2019-03-18
MÅLNR: M 1858-19
AKTBIL: 5

Botkyrka kommun
E-post: kontaktcenter@botkyrka.se

Delgivning via e-post

Tillsyn av allmänna vattentjänster i Sandvikenområdet, Botkyrka kommun

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att förelägga Botkyrka kommun att:

- senast den 31 december 2020 bestämma verksamhetsområde för allmänna vattentjänster avseende dricksvatten och spillvatten för åtminstone de fastigheter som omfattas av Skanssundets samfällighetsförening i Sandviken, Botkyrka kommun, samt att
- senast den 31 december 2026 tillgodose behovet av allmänna dricksvatten- och spillvattentjänster enligt ovan bestämda verksamhetsområde genom en allmän anläggning.

Motivering

Av handlingarna i ärendet framgår att dricksvattenförsörjningen i Sandvikenområdet är påverkad både av bristande kvantitet och kvalitet, då sand- och gruslagren genom sin höga vatten-genomsläpplighet inte kan hålla kvar några större mängder grundvatten, och de strandnära sand- och grusavlagringarna i hög grad utsätts för inträngande havsvatten. Risken för salt grundvatten finns i hela Sandvikenområdet.

Länsstyrelsen bedömer att bristen på grundvatten och påverkan av inträngande saltvatten i brunnarna i området, kräver en samlad lösning för dricksvatten genom en gemensam anläggning.

Av handlingarna i ärendet framgår även att förhållandena för enskilda avloppsanläggningar och avloppslösningar i Sandvikenområdet är dåliga. På grund av den täta bebyggelsen och den begränsade vattentillgången i området, samt förhållandena på fastigheterna är det svårt att anlägga enskilda avlopp. Detta kan även innebära svårigheter att hålla angivna säkerhetsavstånd till närliggande brunnar. Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten (myndigheten) framför att flertalet fastigheter har svårt att ordna en enskild avloppsanläggning och att det inte finns möjlighet för alla fastigheter att anlägga ett eget enskilt avlopp.

Fastigheternas förutsättningar, det kustnära läget med sluttning mot Näslandsfjärden och Himmerfjärden, samt att det finns nedströms liggande bebyggelse innebär enligt Länsstyrelsens bedömning att det är svårt att ordna

Datum
2019-02-20Beteckning
5673-10526-2015

lokal avloppshantering utan risk för människors hälsa och miljön. Näslandsfjärden har enligt VISS¹ otillfredsställande ekologisk status och Himmerfjärden måttlig², Näslandsfjärden har även höga halter klorofyll³ och Himmerfjärden har mycket höga halter klorofyll⁴ som sedan 2001 har ökat. Varken Näslandsfjärden eller Himmerfjärden uppnår heller god kemisk status enligt VISS. Länsstyrelsen bedömer därför sammantaget att även avloppsförsörjningen i området behöver lösas gemensamt.

Figur 1 Fastighetskarta Skanssundets Samfällighet

Mot bakgrund av områdets brist på tillgång till dricksvatten samt dåliga förutsättningar för enskilda avlopp gör Länsstyrelsen bedömningen att Sandvikenområdet, redan med befintlig bebyggelse utgör ett område som omfattas av 6 § vattentjänstlagen där det behöver ordnas allmänna dricks- och spillvattentjänster i ett större sammanhang genom en allmän anläggning. Med större sammanhang menas vanligtvis att vattentjänsterna behöver ordnas för fler än 20–30 fastigheter. Det finns 118 fastigheter i Sandvikenområdet som ligger relativt samlade. Därmed är kommunen skyldig att för åtminstone de fastigheter som omfattas av Skanssundets samfällighetsförening i Sandviken bestämma

¹ <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA87665361>

² <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA55952587>

³ <http://botkyrka.miljobarometern.se/vatten/kustvatten/klorofyllhalter-i-kustvatten/naslandsfjarden/>

⁴ <http://botkyrka.miljobarometern.se/vatten/kustvatten/klorofyllhalter-i-kustvatten/naslandsfjarden/>

Datum
2019-02-20

Beteckning
5673-10526-2015

verksamhetsområde och snarast se till att behovet av dricksvatten- och spillvattentjänsten tillgodoses.

Länsstyrelsen bedömer att det är rimligt att kommunen senast den 31 december 2020 bestämmer verksamhetsområde. Inrättandet av en allmän va-anläggning kräver dock planerings- och genomförandetid. Länsstyrelsen har beaktat kommunens yttranden och anpassat tidsplanen därefter. Länsstyrelsen fastställer därför tidpunkten för när kommunen ska svara för allmänna vattentjänster till senast den 31 december 2026.

Redogörelse för ärendet

Den 27 mars 2015 begärde Skanssundet samfällighetsförening (föreningen) Länsstyrelsens tillsyn över att kommunen ordnar allmänna vattentjänster till Sandvikenområdet på Näslandet i Botkyrka kommun.

Av begäran framgår sammanfattningsvis följande. På grund av omständigheterna i området önskar föreningen få kommunala vattentjänster. En mängd undersökningar och utredningar har gjorts för att hitta en långsiktig lösning för vatten och avlopp i området, allt från att använda befintligt vatten eller avsalta havsvatten och ansluta området till Himmersfjärdsverket (Syvab), till att uppföra olika typer av gemensamhetsanläggningar. Inget av dessa har dock blivit aktuella. Föreningen har under de senaste 25 åren kontaktat ansvariga inom olika avdelningar på Botkyrka kommun (kommunen) med avsikten att hitta en långsiktig lösning för vatten och avlopp för området, dock med bristande framgång. Trots medhåll från tjänstemannasidan om behovet, har ingen åtgärd vidtagits.

Länsstyrelsen har remitterat föreningens begäran till Botkyrka kommun samt miljö- och hälsoskyddsnämnden. Nämnden, i samarbete med va-avdelningen, yttrade sig över begäran den 14 oktober 2015. Därefter har tekniska förvaltningen yttrat sig för kommunens räkning den 16 februari 2017 och lämnat kompletterande information.

Länsstyrelsen kommunicerade Botkyrka kommuns yttrande samt nämndens yttrande till föreningen som yttrade sig den 1 september 2017.

Länsstyrelsen har i skrivelse daterad den 15 november 2018 berett föreningen möjlighet att inkomma med ytterligare synpunkter i ärendet, föreningen har dock inte avhört. Länsstyrelsen kontaktade den 18 januari 2019 Botkyrka kommun, för kompletterande synpunkter i ärendet. Tekniska förvaltningen, kompletterade den 23 januari 2019 ärendet med information om va-verksamhet i kommunen samt genomförda utredningar i området.

Områdets förutsättningar

Sandvikenområdet är ett fritidshusområde som ligger i södra delen av Botkyrka kommun på den södra spetsen av halvön Näslandet, med Skanssundet i söder, Näslandsfjärden i väster och Himmerfjärden i öst. Sandvikenområdet omfattar 118 fritidshus, med en byggrätt på max 40 kvadratmeter. Bebyggelsen i området

Datum
2019-02-20

Beteckning
5673-10526-2015

är varierad, men består till stor del av sommarstugor och mindre hus. Det finns även några fastigheter som utnyttjas för permanentboende. Tomtstorlekarna varierar, men är generellt små med relativt tät till tät bebyggelse som är präglad av stark landskapsanpassning. Området är mycket kuperat och sluttar ner mot vattnet.

Enligt en undersökning av SGU⁵ framgår att jordarterna i området utgörs i stor utsträckning av förhållandevis genomsläppliga sand och grusavlagringar. Dessa är dels primärt avlagrade isälvsbildningar, vilka kan bedömas vara relativt mäktiga. Bästa exemplet på detta är grusavlagringen på den sydligaste udden. En stor del av sand- och gruslagren är emellertid av havsvågor s.k. svallbildningar med relativt liten mäktighet, en eller ett par meter. De högre belägna sand- och gruslagren kan genom sin höga vatten-genomsläpplighet inte hålla kvar några större mängder grundvatten, och de lägre belägna, strandnära sand- och grusavlagringarna utsätts i hög grad för inträngande havsvatten.

Isälvsavlagringarna ligger i allmänhet direkt på den underliggande berggrunden, medan svallavlagringarna i stor utsträckning ligger på morän, och i mindre utsträckning på isälvsavlagringar. Berggrunden utgörs av stark omvandlade bergarter av sedimentärt ursprung, s.k. sedimentgnejser. Förskiffringen i berggrunden är orienterad i nord - sydlig riktning med mycket brant stupning. Denna typ av berggrund är förhållandevis dåligt vattenförande.

Dricksvatten och spillvatten

I Sandvikenområdet finns två gemensamma brunnar, inklusive handpumpar till dessa som ingår i Skanssundets gemensamhetsanläggning. Ett antal fastigheter har enskild brunn.

Av underlaget i ärendet framgår att Skanssundets samfällighetsförening 2003 gjorde en enkätundersökning där 128 av totalt 147 husägare svarade. I enkäten framgick att 35 husägare inte har tillgång till enskild brunn och att 91 husägare har tillgång till enskild brunn, men ibland använder de allmänna brunnarna. Av de två gemensamma brunnarna används den sydvästra av 36 fastigheter, den nordöstra av 24 fastigheter och sex fastigheter använder båda två.

Samfälligheten gör årsvis en mikrobiologisk kontroll med tre olika analyser på de två gemensamma brunnarna. Senaste provtagningen gjordes den 31 maj 2018, då gjordes bedömningen att vattnet i de båda brunnarna var tjänligt. Brunnproverna visar att vattnet är mer påverkat ur mikrobiologiskt hänseende under sommarmånaderna jämfört med de prover som tagits innan sommaren. Den norra brunnen visar även på större påverkan än den södra.⁶

Enligt en grundvattenundersökning av Samhällsbyggnadsförvaltningen, miljöenheten, i Botkyrka kommun, har analyser av vatten från enskilda brunnar gjorts mellan 1986–2006⁷. Proverna för Sandvikenområdet visar på att kloridhalteran i Sandviken, var relativt höga till höga. Detta visar att det finns risk

⁵ SGUs grundvattenundersökning Sandviken, från 1991

⁶ <http://skanssundet.se/fakta-om-foreningen/vattenprov.html>

⁷ Samhällsbyggnads-förvaltningen, Miljöenheten – Miljöövervakningen. Rapport 2008:3
https://www.botkyrka.se/download/18.4a23abd9158495687c9ea147/1486981392553/Rapport_grundvatten.pdf

Datum
2019-02-20

Beteckning
5673-10526-2015

för saltvatteninträngning i områdenas brunnar. De brunnarna med extremt höga salthalter är djupborrade (100 respektive 107 m) i strandnära lägen. Även alkalinitet (medelhalt 144 mg HCO₃/l) hade höga värden, samt fluorid (medelhalt 1,48 mg/l, samt med högsta halt 1,8 mg/l) med höga värden som överskrider Livsmedelsverkets gränsvärde för otjänligt (1,5 mg/l.)

Enligt SGUs grundvattenundersökning från 1991, är risken för salt grundvatten stor i hela Sandvikenområdet. Vissa brunnar kan redan ha kontakt med det underliggande salta grundvattnet. En djup brunn nära stranden drar, med så pass stora uttag som permanentboende kräver, mycket snart in salt grundvatten, vilket även kan skada närliggande brunnar. Risken är störst vid sydligaste udden.

Enligt uppgift från Skanssundets Samfällighet finns det i området totalt 65 avloppsanläggningar anmälda (dock beräknas 89 fastighetsägare ha indraget vatten) varav 42 stycken stenkistor, sju stycken infiltrationer, sex stycken markbäddar, fyra stycken 2/3 kammarbrunnar, två stycken septitankar, fyra andra lösningar, samt 44 stycken hushåll som saknar avlopp.

Enligt SGUs grundvattenundersökning råder inte ideala förhållanden för att var och en ska ordna sin egen avlopps-infiltration med små avloppsanläggningar i Sandvikenområdet. Av undersökningen framgår att det sannolikt blir mycket svårt att hålla angivna säkerhetsavstånd till brunnar med mera, om vattenförsörjnings- och avloppsfrågor skall lösas individuellt i området.

Möjligheterna att ansluta bebyggelse bland annat på Näslandet till den allmänna va-anläggningen utreddes år 2014, i Förstudie VA-utbyggnad Grödinge⁸. I utredningen föreslås vatten- och avloppsledningar längs med befintliga vägar i ett system där självfallsledningar, kommunala pumpstationer och LTA (pumpenhet på tomtmark) kombineras. För Gettryggen och Sandviken föreslogs att verksamhetsområde inrättas, då bebyggelsen inom dessa områden är förhållandevis tät.

Näslandsfjärden och Himmerfjärden

Näslandsfjärden har enligt VISS⁹ otillfredsställande ekologisk status och Himmerfjärden måttlig¹⁰, Näslandsfjärden har även höga halter klorofyll¹¹ och Himmerfjärden har mycket höga halter klorofyll¹² som sedan 2001 har ökat. Varken Näslandsfjärden eller Himmerfjärden uppnår heller god kemisk status enligt VISS.

Yttranden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i samarbete med va-avdelningen har i huvudsak framfört följande. Kommunens vill inte förändra karaktären av

⁸ Rapport: Näslandet, Södra Grödinge, Behov av va-utbyggnad, s. 7 (Norconsult 2014-02-28).

⁹ <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA87665361>

¹⁰ <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA55952587>

¹¹ <http://botkyrka.miljobarometern.se/vatten/kustvatten/klorofyllhalter-i-kustvatten/naslandsfjarden/>

¹² <http://botkyrka.miljobarometern.se/vatten/kustvatten/klorofyllhalter-i-kustvatten/naslandsfjarden/>

Datum
2019-02-20

Beteckning
5673-10526-2015

fritidshusbebyggelse som finns i Sandviken och vill därmed behålla den standard som är i området. Kommunens översiktsplan pekar ut vissa fritidshusområden där kommunen vill underlätta en omvandling till åretruntboende genom att bygga ut kommunalt vatten och avlopp och göra nya detaljplaner. Sandviken är inte ett sådant område.

Den lokala tillgången på grundvatten är begränsad i området och det är svårt att hantera avlopp inom de berörda fastigheterna. Det finns problem för flertalet fastigheter att ordna en enskild avloppsanläggning. Vissa fastigheter är små med ofördelaktiga markförhållanden. Enligt 3 kap. 1 § miljöbalken ska markanvändning och samhällsbyggande ske på ett sätt som sammantaget främjar en långsiktigt god hushållning. På grund av bristen på grundvatten är området inte lämpligt för en mer omfattande permanent bebyggelse.

1992 beslutade miljö- och hälsoskyddsnämnden att inte tillåta fler enskilda avloppsanläggningar i området. Grunden till beslutet var en grundvattenutredning som togs fram under 1991. Utredningen slår fast att grundvattenbildningen i området inte är så stor och att grundvattnet inom området inte räcker till om huvuddelen av fastigheterna bebos permanent. Grundvattenuttaget bör begränsas, annars kan det i förlängningen leda till saltvatteninträngning. År 2005 avtog miljöförvaltningen en ansökan om enskild avloppsanläggning på Hörningsholm 2:174 med motivet att det fanns risk för saltvatteninträngning i brunnen. Sökande överklagade beslutet till Länsstyrelsen som delade förvaltningens bedömning. Sökanden ansökte då om att göra ett avlopp och att använda sig av avsaltat havsvatten istället för grundvatten. Ansökan beviljades av miljö- och hälsoskyddsnämnden 2005 och gällde då för två fastigheter.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden upphävde nyligen beslutet från 1992 för att möjliggöra en individuell prövning av varje ansökan. Inga ansökningar har ännu beviljats i området. På grund av förhållandena på fastigheterna, den täta bebyggelsen och den begränsade vattentillgången i området finns det inte möjlighet för alla fastigheter att anlägga ett eget enskilt avlopp. Va-enheten i kommunen förbereder anslutning av Kagghamraområdet som är ett omvandlingsområde som ligger mellan Vårsta och Skansundet. Kagghamra har under årens lopp övergått från att vara ett fritidshusområde till att vara ett område för åretruntboende. Kagghamra står först i tur att få kommunalt vatten och avlopp. Det finns idag inga politiska beslut på att kommunen ska fortsätta att ansluta fler bostadsområden, men kommunen känner till att ett flertal fastighetsägare i bland annat Sandviken är positiva till en kommunal utbyggnad av vatten och avlopp.

Kommunen genom tekniska förvaltningen har i huvudsak framfört följande. Utbyggnaden av vatten och avlopp i Kagghamra har startat vid årsskiftet 2016/2017. Tekniska nämnden redovisade den 18 april 2016 resultatet från en förstudie för va-utbyggnad i Grödinge landsbygd (där Sandvikenområdet ingår), etapp 2 och 3, om viljan att ansluta sig till kommunalt vatten och avlopp. Va-avdelningen avser att under 2017 initiera och tillsammans med berörda förvaltningar och avdelningar arbeta fram en va-plan för att kunna planera för vatten- och avloppsförsörjningen i Botkyrka kommun. Avsikten är att bygga på en framtagen behovsutredning som kommunen med Tyréns hjälp tagit fram för

Datum
2019-02-20

Beteckning
5673-10526-2015

halvön Näslandet, som sträcker sig från Eldtomta till Sandviken. Va-avdelningen och Miljöavdelningen har även ett möte med Skanssundets samfällighetsförening den 22 februari 2017 för att redovisa ovan nämnda förstudie och statusen gällande va-utbyggnaderna i Kagghamra och Sibble.

Kommunfullmäktige har under 2018 beslutat att aktualitetsförklara gällande översiktsplan. De ställningstaganden som är gjorda där gällande utbyggnad av vatten och avlopp kvarstår. ”Vi vill att byggandet på landsbygden framöver ska koncentreras i stråk där det är möjligt att bygga ut det kommunala vatten- och avloppsnätet. Avsikten är att detta ska ske till områdena Kagghamra, Sibble, Eldtomta, Byrsta och Tegelvreten som redan har stor andel permanentboende.” (s.121). Erfarenheten så här långt är att utbyggnad av va tar tid. I Kagghamraområdet har ”projekteringsfasen” tagit 3–4 år och anläggandet i området två år. Tillkommer gör även tid för de politiska besluten som krävs inför starten av ett projekt. Gällande dricksvattenförsörjningen i Sandviken har varken va-avdelningen eller kommunens miljöenhet tagit emot klagomål eller information om att vattentillgången i Sandvikenområdet varit dålig sommaren 2018.

I den behovsutredning tekniska nämnden bifogat sitt senaste yttrande framgår sammanfattningsvis följande. Efterfrågan av allmänna va-tjänster har ökat i Sandvikenområdet. Det behov som upplevs av många fastighetsägare i området uppnår dock inte den nivå som avses i 6§ vattentjänstlagen. Bedömningen grundar sig till stort på uppfattningen att behov av dricksvatten i fritidsbostäder måste ses som ett önskemål om standard snarare än ett behov ur hälsosynpunkt i vattentjänstlagens mening. Kriterier för hälsoskydd, miljöskydd samt antal fastigheter och permanentboende har använts för att bedöma behovet. Dessa har vägts samman i ett poängsystem som jämförs med Kagghamra fritidsområde, där kommunen bedömt att det finns behov enligt 6§ vattentjänstlagen. Andelen permanentbostäder har stor betydelse för resultatet. Om alla områden skulle antas ha samma andel permanentbostäder, skulle både Getryggen och Sandviken nå högre poäng än Kagghamra. Vid poängsättning för dricksvattenkvalitet, vattentillgång och recipientskydd är behovet i flera områden lika stort eller större jämfört med Kagghamra. Störst behovspoäng uppnås i Sandviken och Getryggen. Detta återspeglar också det behov som företrädare för fastighetsägarna ger uttryck för (behovsutredningen, s.16). Många berörda fastighetsägare har påpekat att gränsen mellan fritidshus och permanentbostad är flytande och att fritidshus kan utnyttjas en stor del av året. En ökning av andelen permanentbostäder skulle sannolikt leda till att behovet av allmän va-försörjning i Getryggen och Sandviken bedömdes som likvärdigt med behovet i Kagghamra. Samma bedömning skulle göras om fritidsbostäder värderades som likvärdiga med permanentbostäder med avseende på behov av dricksvatten utifrån hälsoskäl.

Skanssundets samfällighetsförening (föreningen) har yttrat sig och framför i huvudsak följande. De håller inte med kommunen i deras inställning till deras begäran. Det föreligger inte stora svårigheter att ordna avlopp för de boende i Sandviken. De problem som finns är inte större än i andra liknande områden med mindre fastigheter och varierande markförutsättningar runt om i Stockholmsområdet. De är dessutom den närmaste grannen, mindre än 1 km till

Datum
2019-02-20

Beteckning
5673-10526-2015

Himmerfjärdsverket (Syvab), där det sedan tidigare har utretts flera olika lösningar på att ordna både vatten- och avlopp för deras område. De delar inte heller åsikten att området är ett utpräglat fritidshusområde och skall så förbli, eftersom nuvarande detaljplan endast ger en bygg rätt på max 40 kvm. Området håller på att förändrats i snabb takt i och med att det för närvarande pågår många utbyggnader och nybyggnationer av Attefallshus i området.

Efter deras anmälan till Länsstyrelsen känns det som att viljan finns från Botkyrka Kommun att hitta en lösning på va-frågan, trots avsaknad i nuläget av en tidplan. Föreningen har haft två möten med Botkyrka kommun (VA Chef Linda Evjen, Miljöchef Ingrid Molander och Miljösamordnare Matilda Hermansson) 2017-02-17 och 2017-06-13.

Vid mötet den 2017-06-13 framförde kommunen att deras område troligen kommer att vara prioriterat med nuvarande kännedom. Kommunen skall dock först upphandla konsulter för att ta fram den övergripande va-planen med prioriteringar för en framtida utbyggnad.

Relaterade planer och styrdokument

Översiktsplan¹³

Översiktsplanen antogs av kommunfullmäktige den 22 maj 2014 och aktualiserades 2018 av kommunfullmäktige. I översiktsplanen ingår en markanvändningsstrategi som bland annat ger förutsättningar för hur va-försörjningen ska planeras i olika delar av kommunen.

Enligt översiktsplanen ska planeringen av boende anpassas till den naturliga vattentillgången. Kommunen eftersträvar därför restriktiv bygglovgivning i områden med vattenbrist. I markanvändningsstrategin för Grödinge, där Sandviken ingår, eftersträvas att ny bebyggelse utvecklas längs angivna stråk och att fortsatt spridd landsbygdsbebyggelse undviks. Va-utbyggnad i Sandviken ligger inte i linje med översiktsplanens strategi. (s.121).

Kommunens vattenprogram¹⁴

I Kommunens vattenprogram beskrivs konsekvenser förknippade med olika vattenanvändning, och för enskilda vatten- och avloppsanläggningar anges bland annat utsläpp av näringsämnen till recipienter. Lokalt åtgärdsprogram för Botkyrkas blå värden återfinns som bilaga till vattenprogrammet. Som generell åtgärd för perioden 2018–2020 anges att kommunen ska utveckla en va-plan för den allmänna och enskilda va-försörjningen i hela kommunen.

Det lokala åtgärdsprogrammet för Botkyrkas blå värden innehåller inte några åtgärder som berör va-försörjningen på Näslandet.

¹³<https://www.botkyrka.se/download/18.4a23abd9158495687c9ea283/1486981401772/Botkyrkas%20%C3%96versiktsplan%202014.pdf>

¹⁴ Beslutades av kommunfullmäktige den 23 maj 2017, kommunens diariernr KS/2016:829 <https://www.botkyrka.se/download/18.6beb6e9315ff76778bc4b82/1511785878471/Botkyrkas%20bl%C3%A5%20v%C3%A4rden%20-%20vattenprogram%20f%C3%B6r%20Botkyrka%20kommun.pdf>

Vattenförsörjningsplan för Botkyrka kommun (22 februari 2017)¹⁵

Denna rapport utgör en kommunal vattenförsörjningsplan för Botkyrka kommun och är framtagen av en arbetsgrupp inom kommunen med stöd av konsult under hösten 2016. Syftet har varit att prioritera vattenresurserna i kommunen och identifiera åtgärder för att säkerställa tillgången till ordinarie dricksvatten, reservvatten och nödvatten med tidshorisont 2040. Vattenresurserna på Näslandet bedöms i stort vara bra, undantaget för viss saltvatteninträngning (s.38).

Bestämmelser som beslutet grundas på

Kommunen ska enligt 6 § vattentjänstlagen, om det med hänsyn till skyddet av människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses genom en allmän va-anläggning. Enligt 51 § samma lag ska länsstyrelsen se till att kommunen fullgör sina skyldigheter enligt 6 §.

Beslutande

Beslutet har fattats och godkänts digitalt av miljöskyddschef Lena Pettersson, med miljöhandläggare Louise Arbin som föredragande. I den slutliga beredningen har jurist Katarina Svedelius medverkat.

Hur man överklagar

Detta beslut kan endast överklagas av Botkyrka kommun. Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag beslutet meddelades, annars kan överklagandet inte prövas. Länsstyrelsen kommer att, efter rättidsprövning, sända skrivelsen med överklagandet vidare till mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt för prövning.

Övriga berörda i ärendet, t.ex. boende i området, kan inte överklaga Länsstyrelsens beslut. Däremot kan boende väcka egen talan genom stämning i mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Domstolen prövar bland annat tvister om rätt att bruka anläggningen eller villkoren för brukande, skyldighet att betala avgift eller avgiftens storlek, innebörden av avtal som parterna träffat, skadeståndsskyldighet m.m.

För mer information, se www.nackatingsratt.domstol.se/Om-tingsratten/Mark--och-miljodomstolen/VA-mal/.

Om ni vill ha ytterligare upplysningar kan ni vända er till Länsstyrelsen.

---

¹⁵<https://www.botkyrka.se/download/18.308c61331659f15fe21244ec/1536667122132/Vattenf%C3%B6rs%C3%B6rjningsplan%20f%C3%B6r%20Botkyrka%20kommun.pdf>

Digital kopia

Samhällsbyggnadsförvaltningen, e-post: sbf@botkyrka.se

Va-avdelningen, e-post: va@botkyrka.se

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Botkyrka kommun, e-post:
karina.wallenius@botkyrka.se

Linda Evjen, VA-chef Botkyrka, e-post: linda.evjen@botkyrka.se

Åke Halvdanson, e-post: ake.halvdanson@gmail.com

Micael Vallebo, e-post: kontoret@huddingetrafikskola.se

Kopia

Skanssundets Samfällighetsförening
Högbergsgatan 81 C
118 54 Stockholm

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Länsstyrelsen
Stockholm

Enheten för miljöskydd
Marielle Sundström

SVEA HOVRÄTT

Ink 2019 -12- 19

Målnr
Aktbilaga

Överklagande

Datum
2019-12-18

Beteckning
567-11431-2019

SVEA HOVRÄTT

INKOM: 2019-12-19
MÅLNR: M 13574-19
AKTBIL: 1

Länsstyrelsen överklagar Mark- och miljödomstolens dom i mål nr M 1858-19

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att överklaga Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätts dom i mål nr M 1858-19 beslutat den 27 november 2019.

För utveckling av talan hemställs om anstånd till och med den 24 januari 2020.

Beskrivning av ärendet

Den 20 februari 2019 förelade Länsstyrelsen i Stockholms län Botkyrka kommun enligt lagen om allmänna vattentjänster om att inrätta en allmän va-anläggning för dricksvatten och spill i Sandvikenområdet, Botkyrka kommun. Botkyrka kommun överklagade Länsstyrelsens beslut till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Den 27 november 2019 beslutade Mark- och miljödomstolen att upphäva det överklagade beslutet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Lena Pettersson med handläggare Marielle Sundström som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

8

Medlingsförfarande – Samariten 1 (TEF/2015:83)

Förslag till beslut

1. Teknik- och fastighetsnämnden ger teknik- och fastighetsdirektören mandat att inleda och, via juridiska ombud, genomföra medling i pågående tvister mellan kommunen och Stenhus Tumba Samariten 1 AB.
2. Teknik och fastighetsnämnden beslutar att eventuellt förlikningsförslag som föreslås under medlingsförfarandet ska presenteras för nämnden. Eventuellt förlikningsförslag får inte accepteras av teknik- och fastighetsdirektören utan nämndens godkännande.
3. För det fall det är brådskande att inhämta nämndens godkännande och nämndens avgörande inte kan avvaktas ger nämnden teknik- och fastighetsnämndens presidium mandat, i enlighet med kommunallagens 6 kap. 37 §, att godkänna eller förkasta förlikningsförslag som presenteras. Beslutet återrapporteras till nämnden.

Sammanfattning

Botkyrka kommunen, ”Kommunen”, beslutade år 2015 att sälja fastigheten Samariten 1 i Tumba. Detta skedde genom en offentlig upphandling där en förutsättning för försäljningen var att hyresavtal avseende befintliga lokaler undertecknades mellan Kommunen och den nya fastighetsägaren (Sterners Stenhus Fastigheter AB) och att den nya fastighetsägaren åtog sig att genomföra en omfattande ombyggnation av befintliga lokaler i fastigheten. De ombyggda lokalerna skulle hyras ut till Kommunen som vård- och omsorgsboende under två nya blockhyresavtal (A och B).

Stenhus Tumba Samariten 1 AB, ”Stenhus”, tog senare över fastigheten och tillhörande avtal från Sterners Stenhus Fastigheter AB. Oenighet har uppstått mellan Kommunen och Stenhus kring ett antal frågor kopplade till ombyggnationen och hyresavtalen. Oenigheten har utmynnat i tvister mellan parterna där vissa för närvarande handläggs vid Södertörns tingsrätt.

Om både Kommunen och Stenhus samtycker kan tingsrätten fatta beslut om s.k. särskild medling och förordna en extern medlare som hanterar medlingsförfarandet. Stenhus har förklarat att de samtycker till att tingsrätten fattar beslut om särskild medling.

På grund av tvisternas komplexitet, tvistebeloppens storlek och med hänsyn till parternas framtida hyresförhållande genom de långvariga hyresavtal avseende block A

och B i vård- och omsorgsboendet, ser Kommunen att ett konstruktivt försök för att få till stånd en lösning på de pågående tvisterna skulle vara att anlita en opartisk extern medlare. Fördelarna med en opartisk medlare är att denna kan utröna om det finns möjlighet att lösa samtliga tvister. Vidare skulle det ur ett tids- och kostnadsmässigt perspektiv vara mer fördelaktigt att med hjälp av en medlare söka en förlikning; processen i domstol kan bli utdragen och kommer att vara kostnadskrävande. Relationen med motparten tar därtill skada.

Om parterna inte kan nå en överenskommelse, slutförs medlingen och tingsrätten fortsätter handläggningen av de pågående tvisterna i Södertörns tingsrätt.

Genom kommunallagens 6 kap. 37 § ges en nämnd möjlighet att delegera beslutanderätt till exempelvis presidiet. Vidare kan delegation göras i såväl hela ärendegrupper som i enskilda ärenden. Ett ärende kan också delegeras helt eller delvis. Denna skrivning möjliggör alltså att nämndens presidium, avser tredje beslutssatsen, kan fatta beslut å nämndens vägnar ifall ärendets avgörande inte kan invänta nämndbehandling.

9

Anmälningssärenden (TEF/2020:8, TEF/2020:3)

Förslag till beslut

Teknik- och fastighetsnämnden har tagit del av anmälda handlingar.

Handlingar

Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2019-12-17, § 182, antagande av finansriktlinje (TEF/2020:8)

Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2019-12-17, § 184, riktlinje för budgetansvar, attest, redovisning och intern kontroll (TEF/2020:3)

§ 182**Antagande av finansriktlinje (KS/2019:684)****Beslut**

1. Kommunfullmäktige fastställer Finansriktlinjen.
2. Kommunfullmäktige upphäver dokumenten Finanspolicy, riktlinje för leasing och finansinstruktion med anledning av detta beslut.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har 2019-11-22 § 208 lämnat ett förslag till beslut.

Kommunfullmäktige antog kommunens finanspolicy den 15 november 2016, KS/2016:778 och kommunstyrelsen antog finansinstruktionen den 28 november 2016 KS/2016:778. Riktlinjen för leasing antogs av kommunfullmäktige den 16 december 2010 § 268. Enligt finanspolicy och finansinstruktionen ska dokumenten revideras vid behov. Riktlinjen för leasing är äldre än 5 år och behöver aktualitetsprövas.

Sedan finansdokumenten antogs har kommunens finansarbete utvecklats och nya finansiella krav och lånemöjligheter har kommit. Revisionen har också under 2019 genomfört en revision av finansarbetet. Revisorerna pekade på en del rekommendationer och rekommenderade en uppdatering av dokumenten. I samband med arbetet har en omarbetning av dokumenten genomförts. Finanspolicy, finansinstruktionen och riktlinjen för leasing har skrivits ihop i ett och samma dokument, finansriktlinje. Till det har det tagits fram en anvisning för att ledsaga kommunens internbank i dess arbete.

Förutom en hopskrivning av dokumenten har ett antal ställningstaganden gjorts utifrån att bedriva en effektiv finanshantering.

2019-12-17

Dnr KS/2019:684

- Likviditetsreserven kopplas inte till LCR-måttet utan ska utgöra betalningsberedskap för minst 30 dagars genomsnittliga löpande utgifter, av praktiska skäl uppskattat till 1,5 x senaste löneutbetalningen.
- Genomsnittlig löptid på kapital och ränta är idag 2 - 5 år och ersätts av 1 - 3 år. Det ger kommunen en möjlighet att låna på kortare bindningstid och dra nytta av dagens låga ränteläge. Vid eventuell förändring i dagens ränteläge går korta lån att omsätta till längre för att säkra kommunens upplåning.
- Maximal andel ränteförfall det närmaste året är idag 60 % ersätts av 70 %. Förändringen är ytterligare ett led till att dra nytta av den låga räntenivån.
- Särskild skrivning om möjlighet till realräntelån tas bort. Inaktuellt och inte lönsamt för kommunen.
- Kommuninvest tillagd som motpart för finansiella placeringar. Tillägget är för att ytterligare ge kommunen möjlighet till placering i säkra tillgångar.

Revisionens rekommendationer har beaktats och arbetats in i reviderade riktlinjen.

Kommunledningsförvaltningen redogör för ärendet i tjänsteskrivelse 2019-11-06.

Propositionsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

_____

Expedieras till:

Samtliga nämnder och förvaltningar

Majoritetsägda bolag (AB Botkyrkabyggen, Botkyrka Stadsnät AB, Hågelbyparken AB, Upplev Botkyrka AB)

Söderenergi AB

Södertörns Energi AB

Ekonomidirektör Johan Westin, kommunledningsförvaltningen

Botkyrka kommuns styrdokument

STYRDOKUMENT I BOTKYRKA KOMMUN

Anvisningar till finansriktlinje

Diarienummer: KS/2019:684

Dokumentet är beslutat av: Kommunfullmäktige

Dokumentet beslutades den: 17 december 2019

Dokumentet gäller för: samtliga nämnder och förvaltningar, majoritetsägda bolag (AB Botkyrkabyggen, Botkyrka Stadsnät AB, Hågelbyparken AB, Upplev Botkyrka AB) samt Söderenergi AB och Södertörns Energi AB

Dokumentet gäller till den: 31 december 2024

**BOTKYRKA
KOMMUN**

Dokumentet ersätter: Finansinstruktion

Dokumentansvarig är: Planerings- och uppföljningsavdelningen

För revidering av dokumentet ansvarar: Planerings- och uppföljningsavdelningen

För uppföljning av dokumentet ansvarar: Planerings- och uppföljningsavdelningen

Relaterade dokument: Finansriktlinje

Syfte

Dessa anvisningar konkretiserar och hänvisar till fördjupad information om några av de områden som berörs i kommunens finansriktlinje. Ramverket för denna finansinstruktion är den av kommunfullmäktige beslutade finansriktlinjen 2019-12-17 för Botkyrka kommunkoncern.

I finansriktlinjen framgår att kommunstyrelsen ska besluta om en anvisning som beskriver hur skuldförvaltningen ska organiseras, bedrivas samt rapporteras.

Kommunstyrelsen ska revidera anvisningen när behov föreligger.

Organisation och ansvar

Skuldförvaltningen i kommunkoncernen ska bedrivas av Internbanken, som är en funktion inom kommunens ekonomiavdelning.

För att upprätthålla en effektiv hantering av skuld- och likviditetsförvaltningen med avsedd finansiell kontroll och ändamålsenlig bemanning med nödvändig kompetens har Södertälje kommun ett samarbete med Huddinge kommun och Botkyrka kommun inom detta område.

Samarbetet regleras i affärsavtal och bemannas av medarbetare från de tre kommunerna. För att genomföra löpande arbetsuppgifter inom samarbetet har individuella fullmakter upprättats för de berörda medarbetarna.

En styrgrupp bestående av ekonomidirektörerna i samarbetskommunerna finns för att hantera gemensamma frågor och andra uppgifter som uppkommer som ett led i samarbetet.

Internbanken består av tre av varandra oberoende funktioner som operativt ansvarar för de ovan beskrivna nio arbetsprocesserna.

1. Finansansvar

- Ansvarar för hantering av alla marknadsrisker som är förenade med skuldförvaltningen och likviditetsförvaltning inom finansriktlinjens ramar.
- Genomför all upplåning och riskhantering i kapitalmarknaden.
- Ansvarar för externa affärsrelationer.
- Ansvar för samordning av rapportering och kommunikation med ekonomidirektörerna/styrgruppen.

- Ansvarar för att initiera uppdateringar av finansriktlinje och finansinstruktion.

2. Affärsadministration

- Ansvarar för all hantering av affärsadministration inklusive hantering av affärsavtal och affärsbekräftelser, som är förknippad med skuld- och likviditetsförvaltningen, och utveckling av denna,
- Ansvarar för samordning av likviditetsplaneringen,
- Ansvarar för hantering borgensärenden
- Ansvarar för redovisning och avstämningar av skuldförvaltningen.
- Ansvarar för anpassning till rådande regelverk, såsom redovisning inom skuld- och likviditetsförvaltning samt för processer kring vida-reutlåningen till bolagen.
- Ansvarar för granskning och hantering av avtal, såsom MTN- och Certifikatprogram.
- Ansvarar för och är den enda funktion som får initiera och genomföra betalningar.

3. Riskkontroll

- Ansvara för uppföljning och rapportering av regelefterlevnad.
- Ansvarar för principer kring riskmätning och rapportering.
- Ansvarar för framtagning och sammanställning av riskrapporter till kommunstyrelsen och rapportering till de kommunala bolagen.
- Ansvarar övergripande för att dokumentation av processer och rutinbeskrivningar finns.
- Ansvarar för analyser i ett riskperspektiv inför beslut av strategisk karaktär.

Därutöver ansvarar ekonomidirektören för att:

- Ansvarar för samordning av intern utveckling inom internbankssamarbetet
- Särskilt besluta om tillfälliga avsteg från finansriktlinjens regler om särskilda skäl föreligger och rapportera detta vid nästa rapporteringstillfälle till kommunstyrelsen
- Särskilt besluta om hur risker som inte omfattas av finansinstruktionen tillfälligt ska hanteras och rapporteras till kommunstyrelsen
- Särskilt besluta om nya leasingaffärer

Processer inom Internbankens funktioner

Allmänt

Processerna inom Internbankens funktioner utgörs i huvudsak av följande nio processer. Det åligger Internbankens funktioner att löpande upprätthålla aktuell dokumentation över processer och rutinbeskrivningar, inklusive IT-system och rapporter. Riskkontrollen har övergripande ansvaret för att ovanstående dokumentation finns.

1. Likviditetsplanering

Övergripande likviditetsplanering och –prognoser för kommunkoncernens, där bolagen och förvaltningarna ansvarar för att löpande inrapportera likviditetsprognoser enligt anvisningar från Internbanken.

2. Skuldförvaltning

Genomför för all extern upplåning och riskhantering utifrån finansriktlinje och finansinstruktion.

3. Likviditetsförvaltning

Inom ramen för kommunens finansriktlinje hantera lång- och kortfristig likviditetsförvaltning.

3. Affärsadministration

All affärsadministration som är förknippad med skuldförvaltningen och likviditetsförvaltning, såsom bekräftelser av externa affärer, initiera och genomföra betalningar samt utfärda skuldebrev till de kommunala bolagen.

4. Finansiell redovisning

Den redovisning som kommer av likviditets- och skuldförvaltningen, såsom upprättande av verifikationer, överföring av bokföringsfiler till huvudbok, löpande avstämningar samt i samband med bokslut, dokumentation av säkringsredovisning och rapportering till revisorer.

5. Riskkontroll

Löpande uppföljning av regelefterlevnad.

6. Rapportering

Rapportering till bland annat Kommunstyrelsen, de kommunala bolagen samt myndighetsrapportering.

7. Externa relationer

Upprätthålla goda relationer och gott rykte gentemot affärsmotparter, rådgivare och investerare.

9. Vidareutlåning till bolagen och borgensåtaganden

All administration som är förknippad med vidareutlåning och borgensåtaganden till de kommunala bolagen samt föreningar

Riskhantering

Internbanken ansvarar för hanteringen av de risker som beskrivs i kommunens finansriktlinje.

Operativa risker

Definition

Risken att bristfälliga rutiner, personalresurser och den mänskliga faktorn resulterar i förluster/ökade kostnader för kommunen.

Generell instruktion

De operativa riskerna ska begränsas genom god intern kontroll, löpande uppdaterade samt väl dokumenterade rutinbeskrivningar och arbetsinstruktioner som dokumenterar arbetsuppgifter, processer, IT-system, uppföljning och rapportering.

Skuldförvaltningen ska organiseras utifrån en ansvarsfördelning som alltid upprätthåller principen att ingen enskild person ensam ska handlägga en transaktion genom hela behandlingskedjan.

Varje transaktion ska administreras så att risken för fel och eventuell skada minimeras.

Hantering av operativa risker

Alla affärstransaktioner och betalningar ska utföras enligt gällande fullmakter, attestordning eller andra delegeringar.

En person som gjort affärsavslut och registrerat denna i finanssystemet får inte godkänna samma affär. Bekräftelse av gjorda affärer måste signeras av både den som gjort aktuell affär samt ytterligare en medarbetare enligt rutinbeskrivning.

Målet med hanteringen av de operativa riskerna är att minimera risken för förluster på grund av fel i processer, system eller bristande kontroll.

Rapportering

Incidentrapportering

Varje medarbetare inom Internbanken är skyldig att rapportera avvikelser och incidenter till ekonomidirektören..

Limitöverträdelse

Riskkontroll ansvarar för att direkt till Ekonomidirektören rapportera om limitöverträdelse samt att avkräva finansansvarig en skriftlig incidentrapport med åtgärdsförslag.

Periodisk rapportering till Kommunstyrelsen

Månadsvis om ej annat avtalats.

Rapportering från bolag och nämnder till Internbanken

Rullande 60 dagars likviditetsprognos (rapporteras i webbaserat IT-stöd).

Rapportering från Internbanken till de kommunala bolagen kunder

Enligt överenskommelse.

STYRDOKUMENT I BOTKYRKA KOMMUN

Finansriktlinje

Strategi
Program
Plan
Policy
Riktlinjer
Regler

Diarienummer: KS/2019:684

Dokumentet är beslutat av: Kommunfullmäktige

Dokumentet beslutades den: 17 december 2019

Dokumentet gäller för: samtliga nämnder och förvaltningar, majoritetsägda bolag (AB Botkyrkabyggen, Botkyrka Stadsnät AB, Hågelbyparken AB, Upplev Botkyrka AB) samt Söderenergi AB och Södertörns Energi AB

Dokumentet gäller till den: 31 december 2024

**BOTKYRKA
KOMMUN**

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte	3
Utlåning och borgen	3
Utlåning och borgen till majoritetsägda bolag.....	4
Utlåning och borgen till delägda bolag.....	4
Utlåning och borgen till externa parter	5
Leasing	5
Likviditet	6
Organisation och ansvarsfördelning	6
Ram för upplåning	7
Risker och förvaltning	7
Upplåning	7
Derivatinstrument	7
Operativa risker.....	8
Finansieringsrisk	9
Likviditetsrisk.....	9
Upplåningsrisk	9
Ränterisk.....	10
Kreditrisk	10
Valutarisk.....	11
Finansiella placeringar	11

Dokumentet ersätter: Gällande finanspolicy, gällande riktlinjer leasing, gällande finansinstruktion

Dokumentansvarig är: Kommunfullmäktige

För revidering av dokumentet ansvarar: Kommunstyrelsen

För uppföljning av dokumentet ansvarar: Kommunledningsförvaltningen, ekonomidirektör

Inledning

Bakgrund

Botkyrka kommun äger, direkt och via hel- och delägda bolag, lånefinansierade tillgångar till betydande belopp. I syfte att begränsa både de finansiella riskerna och de finansiella kostnaderna är det därför av yttersta vikt att kommunen upprätthåller sin goda kreditvärdighet.

Syfte

Denna finansriktlinje syftar till att beskriva och definiera riktlinjerna för Botkyrka kommuns skuldförvaltning vad avser finansiering, finansiella risker, rapportering och ansvarsfördelning.

Hanteringen av kommunens skuld, och de därmed förknippade finansiella riskerna, ska präglas av helhetssyn, samordning, aktiv skuldförvaltning och oberoende riskkontroll.

Finansriktlinjen gäller Botkyrka kommun med det helägda bolaget AB Botkyrkabyggen och ägda andelar i Södertörns Energi AB och Söderenergi AB. De riskbegränsande regler som beskrivs i policyn avser den samlade skulden där kommunen antingen agerar internt bank eller går i borgen för de kommunala bolagen.

Kommunens kapitalförsörjning och skuldförvaltning ska endast ske genom upplåning i kommunens namn med följande vidareutlåning till de kommunala bolagen. I undantagsfall sker delar av skuldförvaltningen formellt i de kommunala bolagens namn med kommunal borgen, dock alltid samordnat med kommunen.

Utlåning och borgen

Allmänna principer

All utlåning och borgen ska ske på ett sådant sätt att kommunens finansiella risker begränsas. Det kommunala åtagandet kräver att kommunen har god insyn i alla kredittagares ekonomi och verksamhet. Kommunens prissättning ska eftersträva marknadsmässiga villkor i syfte att möta lagkrav på konkurrensneutralitet för de verksamheter som verkar i konkurrens med privata aktörer. Prissättningen ska vara transparent och bestå av en underliggande marknadsränta för kommunkoncernens finansiering, bedömd marknadsmässig marginal tillsammans med en marknadsmässig borgensavgift. Vid borgen ska en motsvarande marknadsmässighet eftersträvas. Regler för fastställande av låne- och borgensavgifter beslutas av kommunstyrelsen.

För in- och utlåning gäller:

- kommunkoncernen har en koncernkontostruktur i syfte att hantera likviditeten på bästa sätt
- alla bolag placerar och lånar primärt över sitt koncernkonto, om detta ej är möjligt så sker utlåning mot revers som dokumenteras i avtal mellan parterna
- all utlåning ska ske så att kommunens finansiella risker begränsas
- en låne- och borgensramsavgift för att åstadkomma marknadsmässiga villkor ska belasta bolagen på nyttjat belopp.

För borgen gäller:

- endast kommunen får teckna borgen
- borgen ska inrymmas i den av kommunfullmäktige beslutade låne-och borgensramen
- all borgen ska registerföras och alla borgenshandlingar tillsammans med underliggande kreditavtal ska arkiveras
- bolagen ska betala en marknadsmässig avgift för en borgen

Utlåning och borgen till majoritetsägda bolag

Kommunfullmäktige beslutar i Mål och Budget om ramar för utlåning och borgen till varje bolag som kommunen har ägarintresse i.

Utlåning och borgen till delägda bolag

Kapitalförsörjning till delägda bolag ska ske genom utlåning och/eller borgen från kommunen och får endast ske i enlighet med den av kommunfullmäktige beslutade låne- och borgensramen och med motsvarande andel i åtagande vad som regleras i konsortialavtal eller motsvarande avtal.

Avgifter för utlåning och borgen till majoritetsägda och delägda bolag

På lån eller borgen från kommunen ska varje bolag betala en avgift som medför att lånet eller borgen prismässigt är konkurrensneutralt enligt följande:

- Basen för marknadsmässiga villkor är finansieringskostnaden för varje bolags egen låneportfölj. Den genomsnittliga finansieringskostnaden, ”snitträntan”, debiteras varje bolag på dess aktuella upplåning vid månadens slut.

- Borgensramsavgiften utgör ett påslag för att åstadkomma marknads-
mässiga villkor och syftar till att möta lagkrav på konkurrensneutralitet
(enligt de så kallade statsstödsreglerna som beslutats av EU-
kommissionen).

Utlåning och borgen till externa parter

Borgen och garantier som tecknas av kommunen för föreningar och andra externa parter, ska beslutas av kommunfullmäktige.

Restriktivitet ska gälla för tecknande av borgen. Godkännande ska endast ske i undantagsfall och enbart när all annan möjlighet till finansiering samt statsstödsreglerna har beaktats. All borgensteckning ska vara belopps- och tidsbegränsad. Investeringsobjekten, vars lån kommunen lämnat borgen för, ska under hela borgensåtagandet vara fullvärdesförsäkrade. Kreditberedningshandlingar ska biläggas ansökan i enlighet med internbankens krav. För externt lämnad borgen eller garanti utgår en årsavgift som fastställs i samband med kommunfullmäktiges beslut. Kommunens regressrätt ska utnyttjas omgående. Avskrivning av regresser ska övervägas då gäldenär gått i konkurs eller av annan anledning inte anses kunna kompensera kommunen. Aktuella borgensåtaganden ska anges i delårsrapporterna.

Leasing

Finansiell leasing är ett legalt bindande kontrakt som förbinder kommunen att under lång tid (ofta flera år) betala inköpet av fast eller lös egendom. Operationell leasing är mer att likna vid långtidshyra eftersom restvärdesrisken kvarstår hos leasegivaren/säljaren av tillgången. Leasing och avbetalningsfinansiering är att jämställa med upplåning och omfattas av kommunens regler för upplåning. Beslut om leasing får därför endast fattas av kommunens ekonomidirektör. Detta innebär att denna typ av beslut ska föregås av en prövning gentemot andra former för finansiering. Kommunen kan för att förenkla leasing upphandla en så kallad leasinggivare. All eventuell leasing ska i så fall gå genom upphandlad leasinggivare om inget annat beslutats.

Leasing ska behandlas restriktivt och väljs endast om räntevinster eller andra fördelar kan konstateras i jämförelse med egenfinansiering eller andra finansieringsformer. Vid inhämtning av offerter ska alltid ett pris tas in som visar kostnaden för samma vara om kommunen väljer att själv stå för finansieringen direkt.

Upphandlingsenheten jämför – ekonomidirektören tar beslut Om en förvaltning av någon anledning önskar att kommunen ska finansiera ett köp genom leasing ska kontakt tas med kommunens upphandlingsenhet. Upphandlingsenheten ska tillsammans med förvaltningen upprätta en jämförelsekalkyl mellan egen direkt finansiering och leasing, alternativt redovisa om det finns andra

skäl att välja leasing. Därefter fattar ekonomidirektören beslut om hur finansieringen ska genomföras.

Med leasing som finansiering av lös egendom avses även hyra och uppställningsavtal.

Fortsatt leasing av lätta fordon, generellt gäller att kommunen valt att leasa lätta fordon (personbilar och lätta lastbilar) då detta ur momssynpunkt ger en lägre finansieringskostnad för kommunen. Självklart ska en upphandling göras även vid anskaffning av lätta fordon. Upphandlingen ska göras utifrån att kommunen köper fordonet. Kommunen har i dessa fall upphandlat ett centralt leasingavtal som ska användas för finansieringen.

Likviditet

Kommunen har det övergripande ansvaret för att samordna kommunens och bolagens likviditetsprognoser. De kommunala bolagen ska löpande upprätta och rapportera likviditetsplaner. Kommunkoncernen ska ha ett koncernkontosystem för att samordna betalningsflöden.

Organisation och ansvarsfördelning

Kommunfullmäktige

- Fattar beslut om kommunens finansriktlinje.
- Uppföljning av finansriktlinjen via kommunens årsredovisning.
- Fastställer årligen ram för total upplåning på den externa marknaden.
- Fastställer årligen ram för lån och borgen till kommunens hel- och delägda bolag.
- Beslutar i särskilda fall om utlåning och borgen till externa bolag/föreningar/organisationer, i fördraget om EU:s funktionssätt (artiklarna 107-109) finns reglerna om statsstöd som först måste beaktas.

Kommunstyrelsen

- Ansvarar för att finansförvaltningen bedrivs i enlighet med finansriktlinjen.
- Ansvarar för att löpande utvärdera finansriktlinjen och föreslå nödvändiga förändringar.

Nämnderna

- Tillhandahålla den information som behövs för en effektiv finansiell förvaltning.

Ekonomidirektör

- Fattar beslut om anvisningar som närmare beskriver hur skuldförvaltningen ska bedrivas, organiseras/delegeras och hur den löpande rapporteringen ska ske.
- Ansvarar för samordning av intern utveckling inom internbankssamarbetet
- Beslutar om tillfälliga avsteg eller risker från finanspolicyns regler om särskilda skäl föreligger och rapportera detta vid nästa rapporteringstillfälle till kommunstyrelsen
- Särskilt besluta om nya leasingaffärer

Internbanken

- Agerar utifrån kommunens finansriktlinje med tillhörande anvisningar.

Ram för upplåning

Kommunens upplåning ska ske inom den totala upplåningsram i Mål och Budget som årligen fastställs av kommunfullmäktige.

Risker och förvaltning

Upplåning

Kommunen får använda:

- Lån (det vill säga upplåning från banker, Kommuninvest och andra kreditinstitut)
- Certifikat
- Obligationer

Derivatinstrument

Huvudregeln är att bolagens finansiering och ränterisk sker på portföljnivå för hela bolagskoncernen. För att effektivt kunna hantera sitt uppdrag får kommunen använda sig av räntederivat i syfte att omvandla ränterisker i skuldförvaltningen. Räntederivat används huvudsakligen för att omvandla rörlig ränta till fast ränta eller motsatsen. Framtida räntevillkor ska vara förutbestämda eller kunna utläsas i marknadsräntor eller index. Valutaderivat måste användas mot betalflöden i utländsk valuta och får inte användas i annat fall. Vid synnerliga

fall kan ränterisken behöva hanteras på bolagsnivå vilket sker genom interna derivattransaktioner mellan Internbanken och det enskilda bolaget. Dessa ska dokumenteras enligt samma princip som övriga derivatinstrument samt bokföras i finanssystemet.

Godkända derivatinstrument

- Rântetak och rântegolv
- Rânte- och valutaswapar
- Rânteoptioner
- Kombinationer av ovanstående

Hantering av nya finansiella instrument

Kommunen får endast ingå transaktioner som det finns kompetens, system och rutiner (bokföring, betalningar etc.) för att hantera. Detta innebär att en konsekvensanalys måste göras innan nya instrument föreslås i uppdatering av finansriktlinjen.

Operativa risker

Risken att bristfälliga rutiner, personalresurser och den mänskliga faktorn orsakar kommunen förluster/ökade kostnader.

De operativa riskerna ska begränsas genom god intern kontroll, löpande uppdaterade samt väl dokumenterade rutinbeskrivningar och arbetsinstruktioner som dokumenterar arbetsuppgifter, processer, IT-system, uppföljning och rapportering.

Skuldförvaltningen ska organiseras utifrån en ansvarsfördelning som alltid upprätthåller principen att ingen enskild person ensam ska handlägga en transaktion genom hela behandlingskedjan.

Varje transaktion ska administreras så att risken för fel och eventuell skada minimeras.

Aktiv förvaltning

All förvaltning som inte är helt statisk i förhållande till ett bestämt riktmärke (exempel på riktmärken skulle kunna vara att alla lån ska ha rörlig ränta).

Alla affärer som syftar till att modifiera räntebindningstiden innehåller i sig ett aktivt ställningstagande om vad som är bäst ur förvaltningssynpunkt. Beslut om affärer som förlänger eller förkortar räntebindningstiden ska präglas av eftertänksamhet och baseras på god analys.

Finansieringsrisk

Med finansieringsrisk menas att finansiering av kommunens kapitalbehov försvåras eller fördyras. Finansieringsrisken indelas i tre undergrupper. Likviditetsrisk, upplåningsrisk samt ränterisk.

Likviditetsrisk

Att kommunen på kort sikt inte har likvida medel för att klara av sina betalningar. Likviditetsrisken ska säkras genom att hålla en likviditetsreserv. Den kan bestå av placeringar och/eller kreditfaciliteter. För limiter på olika motparter, se tabell 3. Storleken på likviditetsreserven varierar naturligt från dag till dag i takt med kommunens in- och utbetalningar. Det är även viktigt att vårda kommunens kreditvärdighet för utomstående betraktare såsom banker och övriga kreditgivare.

Kommunen ska ha tillgängliga likvida medel som motsvarar en betalningsberedskap om minst 30 dagar. En betalningsberedskap på 30 dagar kan – för att förenkla uppföljningen - beloppsmässigt jämföras med den senaste månadens löneutbetalning med ett tillägg på 50 %. Tillgängliga likvida medel kan vara banksaldon, outnyttjad checkkredit, placeringar, kreditfaciliteter.

För följande likvida medel ska den beräknade tillgängliga likviditeten reduceras:

- Aktier och kreditfaciliteter hos bank med lägre kreditrating än AA reduceras med 50 %
- Placeringar i räntepapper reduceras med 20 %

Alla tillgängliga medel ska finnas åtkomliga inom tio bankdagar för att räknas med.

Likviditetsöverskott som inte är tillfällig - utöver den likviditet som erfordras för att upprätthålla ovanstående betalningsberedskap - ska användas för att amortera kommunens låneskuld.

Upplåningsrisk

Att kommunen har svårigheter att låna upp pengar eller måste låna till högre kreditkostnad för att möta förfallande lån och/eller nya finansieringsbehov. Tillgång till upplåning påverkas av bland annat av kommunens kreditvärdighet, marknadens funktion och regulatoriska förändringar.

Priset för krediter varierar därför beroende på grund av ovan nämnda faktorer.

I syfte att begränsa finansieringsrisken ska förfallen på kommunkoncernens upplåning spridas över tiden så att tillfälliga störningar ska påverka kommunen

i begränsad omfattning. Förfallen ska spridas enligt tabell 1:

Typ av upplåning	Som andel av total skuld	Återstående löptid
Kort upplåning	Max 50 % av total skuld	0 – 12 månader
Lång upplåning	Minst 50 % av total skuld	1 – 10 år
Vägt genomsnitt		1 – 3 år

Tabell 1

Ränterisk

Risken att förändringar i marknadsräntan påverkar kommunens resultat.

I syfte att begränsa ränterisken ska ränteomsättningstillfällena på lån och derivat spridas över tiden enligt tabell 2.

Typ av exponering	Som andel av skuld	Återstående löptid
Kort upplåning	Max 70 % av nominell skuld	0 – 12 månader
Lång upplåning	Minst 30 % av nominell skuld	1 – 10 år
Vägt genomsnitt		1 – 3 år

Tabell 2

Kreditrisk

Risken att motparten eller låntagaren inte kan fullgöra sina åtaganden i ingångna derivatkontrakt och/eller finansiella placeringar.

Motparter derivatavtal

Ingående av derivataffärer får endast ske med motparter där kommunen upp-

rättat ramavtal enligt ISDA-standard samt att motparten har en kreditrating om minst BBB+ enligt Standard & Poor's. Om marknadsförändringar skapar en fordran på enskild motpart överstigande 150 miljoner kronor eller om en motpart blir nedgraderad så att kravet på kreditrating inte uppfylls, får inga fler transaktioner ingås med den motparten, undantaget affärer som låser eller begränsar motpartsrisken.

Kreditfaciliteter

Godkända motparter vid tecknande av kreditfaciliteter ska ha lägst kreditbetyget A- enligt Standard & Poor's.

Beräkningsmodell

Den finansiella kreditrisken beräknas som summan av marknadsvärdet av finansiella placeringar och derivataffärer.

Valutarisk

Risken att återbetalning av lån upptagna i annan valuta än SEK kan komma att fördyras när växelkurser varierar.

All valutarisk ska kurssäkras. Detta innebär att valutaexponering relaterad till skuldförvaltningen ska kurssäkras så att alla kända framtida kassaflöden ska omvandlas till svenska kronor.

Finansiella placeringar

I de situationer då överskott av likvida medel uppstår, ska dessa placeras på korta löptider i syfte att möta förfallande lån. Vidare ska placeringarna spridas på fler motparter om beloppen är betydande så att risken per motpart inte överskrider limiter enligt tabell 3.

Typ av motpart	Löptid under 30 dagar	Löptid under 1 år	Totalt
Svenska staten	Ingen limit	Ingen limit	Ingen limit
Kommuninvest	Ingen limit	Ingen limit	Ingen limit
Bank eller instrument var rating ej understiger A- enligt Standard & Poor's	500 mnkr	250 mnkr	500 mnkr
Huddinge och Södertälje kommun	700 mnkr	500 mnkr	700 mnkr
Svenska kommuner och landsting inklusive dess helägda bolag med borgen	500 mnkr	500 mnkr	500 mnkr

från ägarna sam av Svenska staten helägda eller garanterade bolag			
---	--	--	--

Tabell 3

§ 184

Riktlinje för budgetansvar, attest, redovisning och intern kontroll (KS/2019:644)

Beslut

1. Kommunfullmäktige fastställer riktlinjen för budgetansvar, attest, redovisning och intern kontroll. Riktlinjen börjar gälla från 1 januari 2020.
2. Kommunfullmäktige upphäver tidigare reglemente för budgetansvar och attest (KS/2013:734).
3. Kommunfullmäktige upphäver tidigare redovisningsreglemente (KS/2010:366).
4. Kommunfullmäktige upphäver tidigare reglemente för intern kontroll (KS/2016:296).
5. Kommunfullmäktige upphäver tidigare regler för användande av betalkort och drivmedelskort i Botkyrka kommun (KS/2018:188).
6. Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i mandat att inför varje nytt räkenskapsår vid behov fatta beslut om nya maxbelopp för beslutsattest.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har 2019-11-22 § 210 lämnat ett förslag till beslut.

Kommunledningsförvaltningen har tagit fram ett förslag till riktlinje för budgetansvar, attest, redovisning och intern kontroll. Den nya riktlinjen ersätter de nuvarande styrdokumenterna avseende budgetansvar och attest, redovisning, intern kontroll och betalkort och drivmedelskort.

2019-12-17

Dnr KS/2019:644

De största innehållsmässiga förändringarna jämfört med nuvarande styrdokument finns inom attestområdet. Riktlinjen tydliggör vilka som har rätt att utse attestanter, rätten att attestera fakturor samt maxbelopp för attesträtt för olika befattningshavare. Riktlinjen beskriver övergripande hur tjänstepersoner ska agera vid misstanke om oegentligheter i samband med attest. En förtydligande anvisning kommer att tas fram gällande detta.

Riktlinjen fastslår regler för försäljning av kommunens egendom till anställda, förtroendevalda och verksamheter där de har intressen. En sådan kommunövergripande bestämmelse saknas i dagsläget.

Kommunledningsförvaltningen redogör för ärendet i tjänsteskrivelse 2019-10-02.

Propositionsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

_____

Expedieras till:
Samtliga förvaltningar och nämnder
Botkyrka kommuns styrdokument

STYRDOKUMENT I BOTKYRKA KOMMUN

Riktlinje för budgetansvar, attest, redovisning och intern kontroll

Strategi
Program
Plan
Policy
Riktlinjer
Regler

Diarienummer: KS/2019:644

Dokumentet är beslutat av: Kommunfullmäktige

Dokumentet beslutades den: 17 december 2019

Dokumentet gäller för: Alla nämnder

Dokumentet gäller till den: Tillsvidare

Dokumentet ersätter: Reglemente för budgetansvar och attest (KS/2013:734), Redovisningsreglemente (KS/2010:366), Reglemente för intern kontroll (KS/2016:296) och Regler för användande av betalkort och drivmedelskort i Botkyrka kommun (KS/2018:188)

Dokumentansvarig är: Kommunstyrelsen

För revidering av dokumentet ansvarar: Kommunstyrelsen

För uppföljning av dokumentet ansvarar: Kommunledningsförvaltningen, planerings- och uppföljningsenheten

Relaterade dokument: Bilaga 1 - maxbelopp för beslutsattest och Anvisningar till riktlinje för budgetansvar, attest, redovisning och intern kontroll

Innehåll

1. Riktlinje för budgetansvar, attest, redovisning och intern kontroll	5
1.1 Syfte med riktlinjen	5
2. Budgetansvar	6
2.1 Nämnd	6
2.1.1 Allmänt	6
2.1.2 Uppföljning och åtgärder	6
2.1.3 Nämndernas bokslut med verksamhetsberättelser, delårsrapporter och månadsuppföljningar	7
2.1.4 Tilläggsbudget under året	8
2.1.5 Externa projektmedel, statsbidrag, EU-bidrag och övriga intäkter	8
2.1.5.1 Externa projektmedel	8
2.1.5.2 Specialdestinerade statsbidrag och EU-bidrag	8
2.2 Förvaltningsdirektör	8
2.3 Budgetansvariga	9
2.3.1 Budgetansvarigs ansvar vad gäller inköp av varor och tjänster	10
3. Attest	11
3.1 Inledning	11
3.2 Attestberättigade och ansvar för att utse beslutsattestanter	11
3.3 Attestanternas ansvar	12
3.4 Inköp via inköpssystem	13
3.4.1 Fakturor med automatiserad attest	13
3.5 Inköp utanför inköpssystem	14
3.6 Kontrollernas utformning och begränsning av attesträtt	14
3.7 Vid misstanke om oegentligheter	16
4. Bokföring och redovisning	17
4.1 Allmänt	17
4.2 Interndebitering	17
4.3 In- och utbetalningar	17
4.4 Hantering av fakturor	18
4.5 Moms och skattefrågor	18
4.6 Inventering	18
4.7 Kontant- och korthantering	18
4.7.1 Försäljningsverksamhet	18
4.7.2 Inköp	19
4.8 Avyttring av kommunal egendom	22
4.8.1 Inledning	22
4.8.2 Försäljning till interna köpare	22

**BOTKYRKA
KOMMUN**

4.8.3 Försäljning till externa köpare.....	23
4.8.4 Bortskänkning av egendom	23
4.8.5 Avyttring genom skrotning.....	23
Intern kontroll.....	24
5.1 Inledning	24
5.1.1 Syfte	24
5.2 Ansvar och organisation.....	24
5.2.1 Kommunstyrelsen.....	24
5.2.2 Nämnderna.....	24
5.2.3 Förvaltningsdirektören.....	25
5.2.4 Övriga chefer.....	25
5.2.5 Övriga anställda.....	25
5.3 Styrning och uppföljning	25
5.3.1 Styrning och uppföljning av intern kontroll.....	25
5.3.2 Internkontrollplan	25
5.3.3 Uppföljning av internkontrollplan	26
5.3.4 Brister i processer och rutiner.....	26
5.3.5 Nämndens rapportskyldighet.....	26
5.3.6 Kommunstyrelsens skyldigheter.....	26

1. Riktlinje för budgetansvar, attest, redovisning och intern kontroll

1.1 Syfte med riktlinjen

Denna riktlinje gäller för kommunstyrelsen och nämnder. I dokumentet menas med nämnd även kommunstyrelsen.

Bolag där kommunen har ett väsentligt inflytande utfärdar egna riktlinjer utifrån gällande lagstiftning.

Syftet med riktlinjen är att fastställa:

- Regler för budgetansvar
- Regler för kontroll av ekonomiska händelser
- Säkra rutiner för de ekonomiska händelserna
- Regler för den externa och interna redovisningen
- Regler för kort- och kontanthantering
- Regler för försäljning av kommunens egendom
- Regler för intern kontroll

Kommunstyrelsen ansvarar för övergripande kontroll, uppföljning och utvärdering av dessa riktlinjer samt för att vid behov ta initiativ till förändringar. Kommunstyrelsen ansvarar även för att vid behov upprätta kommunövergripande anvisningar.

Nämnden ansvarar för att av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige antagna riktlinjer och anvisningar görs kända och följs. Varje nämnd ska därutöver vid behov upprätta egna anvisningar och rutiner inom sitt verksamhetsområde om ytterligare förtydliganden behöver göras.

2. Budgetansvar

2.1 Nämnd

2.1.1 Allmänt

Inom sitt verksamhetsområde ansvarar nämnden för en god och effektiv verksamhet. Verksamheten ska bedrivas i enlighet med de budgetramar, mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt samt den lagstiftning som gäller för verksamheten. Det innebär att nämnden kontinuerligt håller sig underbyggd om såväl verksamhetens som kostnadernas och intäkternas utveckling.

Inom tilldelad budgetram fastställer nämnden årligen en internbudget. Internbudgeten läggs på sådan nivå att den är till stöd vid uppföljnings- och prognosarbete. För att möjliggöra uppföljning av det ekonomiska ansvaret är det nödvändigt att nämndens internbudget är ansvars- och verksamhetsindelad.

Nämnden har vid upprättande av internbudget, och vid behov löpande under året, rätt att besluta om omfördelning av medel mellan verksamheter inom sitt ansvarsområde. Reglering görs i samband med delår och kommunledningsförvaltningen ska informeras om omfördelningen. Rätten till omfördelning av medel gäller inte särskilt riktade insatser som kommunfullmäktige har beslutat om. Dessa får endast användas för avsett ändamål.

Nämnden ska följa de anvisningar och den tidplan för det kommungemensamma budget- och uppföljningsarbetet som tas fram av kommunstyrelsen. Nämnden ansvarar för att ta fram anvisningar och tidplan för nämndens egna budget- och uppföljningsarbete.

2.1.2 Uppföljning och åtgärder

Nämnderna ska fortlöpande under året följa och analysera såväl verksamhetsutveckling som ekonomiskt utfall. Vid befarad budgetavvikelse beslutar nämnden om en åtgärdsplan och vidtar de åtgärder som krävs för att undvika att budgeten överskrids. Vid konflikt mellan mål och resurser sätter resurserna gränsen för måluppfyllelsen. Nämnden får således inte överskrida sin ekonomiska ram avseende drift eller medgiven totalbudget för respektive investeringsprojekt. Detta under förutsättning att gällande lagstiftning inte åsidosätts. Är förhållandena sådana att lagstiftning gör att verksamhet inte kan bedrivas inom medgiven ram ska detta omgående anmälas till kommunstyrelsen. Innan anmälan ska nämnden noggrant ha prövat möjligheterna till omprioriteringar, effektiviseringar, besparingar och/eller ökade intäkter. Detta gäller både för drift och investering.

Nämnden har rätt att besluta om ändrad inriktning eller omfattning av en verksamhet om nämnden bedömer det lämpligt eller nödvändigt. Ändringar som innebär en avsevärd förändring av verksamheten och/eller är av principiell art i förhållande till mål och inriktningar ska alltid lyftas till kommunfullmäktige för ställningstagande. I sådana fall ska det av nämndens begäran framgå de ekonomiska konsekvenserna och hur dessa ska finansieras på såväl kort som lång sikt.

Intäkter utöver budget som har ett direkt samband med verksamheten får efter beslut i respektive nämnd användas till ökade kostnader av tillfällig karaktär. Intäkter av tillfällig karaktär får inte användas för att permanent höja kostnadsnivån. Om en nämnd får intäkter utöver vad som är budgeterat och som inte beror på nämndens eller förvaltningens påverkan, till exempel nya statsbidrag och ändrade statsbidragsregler, ska kommunstyrelsen informeras om beloppet överstiger 25 prisbasbelopp per år.

2.1.3 Nämndernas bokslut med verksamhetsberättelser, delårsrapporter och månadsuppföljningar

Nämnderna ska, i enlighet med anvisningar från kommunstyrelsen, lämna bokslut med verksamhetsberättelser för sina verksamheter.

Nämnderna ska upprätta delårsbokslut för perioderna januari-april och januari-augusti enligt anvisningar och tidplaner från kommunstyrelsen. Utöver det ska nämnderna även lämna ekonomiska uppföljningar per sista mars, juni och oktober till kommunstyrelsen.

En nämnd har rätt att av sin förvaltning begära uppföljningar vid fler tillfällen än de som ska redovisas till kommunstyrelsen.

Rapporteringen till kommunstyrelsen fräntar inte nämnd från skyldigheten att vidta åtgärder så att avvikelser mot budget inte sker.

Information om investeringsredovisning finns i bokslut och delårsbokslut finns i *Riktlinje för investeringar i Botkyrka kommun* och tillhörande anvisningar.

2.1.4 Tilläggsbudget under året

Kommunfullmäktige/kommunstyrelsen kan under året bevilja nämnd tilläggsanslag. Tilläggsanslag medges endast i undantagsfall och då om det finns särskilda skäl. I kommunfullmäktiges/kommunstyrelsens anslag för fogande finns ”öronmärkta” medel riktade till vissa nämnder i avvaktan på ytterligare underlag eller beslut. Beslut om fördelning av dessa öronmärkta medel fattas av kommunstyrelsen. Ärenden som är av principiell karaktär och/eller medför att kostnadsnivån ökar över tid ska beslutas av kommunfullmäktige.

Nämnden måste alltid i särskilt beslut ansöka om medlen.

Anslag för exploateringsverksamheten kan lämnas i särskilda beslut under året.

2.1.5 Externa projektmedel, statsbidrag, EU-bidrag och övriga intäkter

Nämnderna ansvarar inom sitt verksamhetsområde för att skapa och dokumentera rutiner för ansökan av externa projektmedel, statsbidrag och övriga bidrag. Nämnderna ansvarar även för att ha en samlad dokumentation över alla ansökningar inom sitt verksamhetsområde under året.

2.1.5.1 Externa projektmedel

Ansökan av externa projektmedel överstigande tjugofem prisbasbelopp ska godkännas av kommunstyrelsen. Till kommunstyrelsen ska lämnas en redogörelse över projektets innehåll, syfte och eventuella krav på kommunal insats. Därutöver ska eventuella ekonomiska risker för kommunen belysas.

2.1.5.2 Specialdestinerade statsbidrag och EU-bidrag

Nämnden ansvarar för att ha kännedom om vilka specialdestinerade statsbidrag och EU-bidrag som finns att söka samt att ansökan görs. Nämnden ansvarar också för att göra bedömning om lämpligheten att söka bidraget. Ska bidraget återrapporteras eller om det av andra skäl finns intresse att följa användandet av bidraget ansvarar nämnden för att upprätta redovisningen på ett ändamålsenligt sätt.

2.2 Förvaltningsdirektör

Förvaltningsdirektör ansvarar inför nämnden för nämndens ekonomi, personal och löpande verksamhet.

Förvaltningsdirektör utser budgetansvariga. I förvaltningsdirektörens ansvar

ingår att upprätta och hålla en aktuell förteckning över de budgetansvariga. Av förteckningen ska det tydligt framgå omfattningen av budgetansvaret.

Förvaltningsdirektör informerar nämnden skriftligen om utsedda budgetansvariga i samband med beslut om mål och internbudget. Därutöver informeras nämnden vid större förändringar. I samma förteckning redovisas beslutsattestanter och dess ersättare.

Av förteckningen över utsedda budgetansvariga ska framgå:

- Budgetansvarig (namn och tjänstetitel).
- Ansvarskod/-koder (nummer och namn).
- Eventuell verksamhet/aktivitet/projekt/objekt.

Utsedd budgetansvarig är oftast chef, men även andra kan utses till budgetansvarig. Varje utsedd budgetansvarig ska ha en unik ansvarskod.

Vid budgetansvarigs längre frånvaro övergår budgetansvaret till överordnad chef, alternativt tjänsteförrättande chef enligt beslut.

2.3 Budgetansvariga

Budgetansvarig ansvarar inför närmaste chef för ett avgränsat område och dess resurser. Ansvaret innefattar att verksamheten bedrivs enligt lagstiftning, riktlinjer, fastställda mål och tilldelad budgetram. Budgetansvarig ansvarar för att lämna prognoser enligt upprättade anvisningar och tidplaner.

Budgetansvaret innefattar en skyldighet att vidta korrigerande åtgärder när ekonomi- eller verksamhetsutfallet inte följer budget eller lagstiftning och rapportera förhållandet till närmaste chef.

Budgetansvaret innebär ingen automatisk rätt att besluta i frågor som rör till exempel personal, lokaler, leasing och individärenden. I dessa frågor finns lagstiftning och interna regler såsom delegationsordningar, riktlinjer och beslut om firmatecknare som begränsar budgetansvarigs rättigheter att besluta.

Budgetansvarig kan bara ta ansvar inom sitt verksamhetsområde och sina befogenheter. För att ansvaret ska vara odelat krävs att alla transaktioner på en budgetansvarigs ansvarskod som huvudregel måste vara initierade eller godkända av denne. Undantag är till exempel bokföringsrättningar av rutinmässig karaktär inom samma ansvar samt bokföring av intäkter.

2.3.1 Budgetansvarigs ansvar vad gäller inköp av varor och tjänster

Budgetansvarig ansvarar för att inköp av varor och tjänster följer kommunens upphandlings- och inköspolicy, Riktlinjer för upphandling och inköp och nämndens delegationsordning. Budgetansvarig ansvarar alltid för att inköp inom sitt ansvarsområde görs på ett korrekt sätt.

När Botkyrka kommun har driftsatt ett inköpssystem gäller som huvudregel att inköp ska göras genom inköpssystemet. Vid inköp gjorda via systemet godkänner budgetansvarig köpet i samband med beställning.

Inköp av varor och tjänster ska göras av behörig beställare. Detta sker på budgetansvarigs ansvar.

3. Attest

3.1 Inledning

Reglerna om attest gäller för kommunens samtliga interna och externa transaktioner, medelsförvaltning samt medel som kommunen ålagts eller åtagit sig att förvalta och/eller förmedla. Samtliga externa transaktioner ska attesteras av både gransknings- och beslutsattestant. Vid interna transaktioner görs endast beslutsattest, men de kontroller som annars genomförs av granskningsattestant ska ändå göras.

Syftet med attest är att säkerställa att transaktioner som bokförs är korrekta.

Denna riktlinje ska tillämpas oavsett om inköp görs via ett inköpssystem (e-handel), då beslutsattest sker vid beställningstillfället, eller vid inköp utanför systemet då beslutsattest sker vid kontroll av faktura.

I kommunens system och på blanketter förekommer begreppen granskningsattestant och mottagningsattestant. Dessa ord är synonyma med varandra. I denna riktlinje används ordet granskningsattestant.

3.2 Attestberättigade och ansvar för att utse beslutsattestanter

Kommunfullmäktiges ordförande får attesträtt i och med beslut om denna riktlinje. Kommunfullmäktiges ordförande har attesträtt på samtliga ansvarskoder i kommunen. Maxbelopp för attest framgår i bilaga 1.

Kommunstyrelsens ordförandes beslutsattestträtt utses av kommunfullmäktiges ordförande. Övriga nämndordförandes beslutsattestträtt utses av kommunstyrelsens ordförande.

Kommundirektörs beslutsattestträtt utses av kommunstyrelsens ordförande. Förvaltningsdirektörs beslutsattestträtt utses av kommundirektör. Förvaltningsdirektör utser beslutsattestberättigade på sin förvaltning.

Beslutsattestant är som huvudregel budgetansvarig.

Beslutsattestant utser i sin tur granskningsattestant inom sitt ansvarsområde. Den som utses till granskningsattestant ska ha god insikt i verksamheten och ha vetskap om att varan eller tjänsten har kommit verksamheten till del.

Förvaltningsdirektör ansvarar för att förvaltningen har rutiner som säkerställer att varje attestant har tillräcklig kunskap om förtroendet att vara attestant. Beslutsattestuppgiften bekräftas av förvaltningsdirektör och beslutsattestant på

därför avsedd blankett. Förvaltningsdirektör ansvarar också för att attestanterna tar del av och förstår innebörden av denna riktlinje och tillhörande anvisningar. Detta gäller både för beslutsattestant och granskningsattestant.

Attestanternas uppgift är att tillämpa riktlinjen och anvisningarna.

Nämnd och styrelse kan genom beslut vid sammanträde attestera ekonomisk transaktion.

Förvaltningsdirektör ansvarar för att upprätta och hålla en aktuell förteckning över utsedda beslutsattestanter och dess ersättare. Av förteckningen ska framgå:

- Beslutsattestant (namn och tjänstetitel)
- Ersättare (namn och tjänstetitel)
- Maxbelopp för attest
- Ansvarskod/-er och namn på ansvar
- Eventuell verksamhet/aktivitet-/projekt-/objektкод

I samma förteckning som budgetansvariga framgår ska utsedda beslutsattestanter och ersättare för dessa redovisas. Denna förteckning ska redovisas till nämnden i samband med beslut om mål och internbudget.

Attestuppdraget gäller tills vidare eller tills dess att anställningen upphör, förändras eller ny attestant utses. För att lägga till en ny ordinarie beslutsattestant på ett ansvar krävs att den tidigare attestantens attesträtt på det ansvaret avslutas i ekonomisystemet.

Ersättare för beslutsattestant attesterar enbart när ordinarie attestant har lagstadgad frånvaro (sjukdom, semester, tjänstledig och liknande). Ersättare ska därmed inte attestera när ordinarie beslutsattestant är i tjänst. En ordinarie beslutsattestant kan utöver överordnad chef som mest ha en ersättare. Ifall både ordinarie beslutsattestant och ersättare har lagstadgad frånvaro kan en tillfällig ersättare utses av den som har rätt att utse beslutsattestant.

Under förutsättning att kriterierna för ersättare är uppfyllda kan förvaltningsdirektör attestera på alla ansvar inom sin förvaltning. Detsamma gäller för kommundirektör och ekonomidirektör som på motsvarande sätt kan attestera på kommunens samtliga ansvar.

3.3 Attestanternas ansvar

Att attestera innebär kontroll av transaktioner innan betalning sker. Attestanterna är var för sig ansvariga för sina respektive åtgärder. Både gransknings-

och beslutsattestanter ansvarar för att ha kunskap om de sätt som inköp kan göras på och vilka kontrollmoment som då ska genomföras.

Huvudregeln är att det för transaktioner ska finnas en granskningsattest och en beslutsattest. Kraven på vidtagna kontrollåtgärder ska vara anpassade till den ekonomiska transaktionens art så att kontrollkostnaden står i rimlig proportion till riskerna.

Om det finns behov av ytterligare kontroll ska det göras genom att komplettera verifikationen med en bilaga eller permanent anteckning. Det är beslutsattestantens ansvar att avgöra om det finns behov av ytterligare kontroll.

3.4 Inköp via inköpssystem

Vid inköp via inköpssystem (e-handel) görs beställningar av **behörig beställare**. Beställaren ansvarar för att kontrollera att pris, rabatt och andra betalningsvillkor är riktiga. Beställaren ansvarar för att leveranskvittens blir gjord.

Beslutsattestanten godkänner eller avvisar beställningen. Beslutsattestanten ska vid godkännande av beställning ansvara för följande kontroller:

- Att vara eller tjänst har beställts av behörig beställare.
- Att beställd vara eller tjänst håller avtalad kvalitet.
- Att pris överensstämmer med avtal, taxa, bidragsregler eller beställning.
- Att övriga avtalsvillkor, exempelvis betalningsvillkor är uppfyllda.
- Att kontering är korrekt.
- Att verifikationen uppfyller krav enligt lagstiftning.
- Att fakturan betalas i rätt tid.

Leveranskvitteraren ska utföra följande kontroller:

- Att vara eller tjänst beställts samt mottagits eller levererats.
- Att mottagen eller levererad tjänst håller avtalad kvalitet.

Fakturan matchas i normalfall mot beställningen och kräver då ingen manuell hantering. I de fall fakturan kräver manuell hantering ska granskning och beslutsattest göras i enlighet med avsnitt 3.5.

3.4.1 Fakturor med automatiserad attest

Med automatiserad attest menas att återkommande fakturor från en viss leverantör som uppfyller parametrar avseende till exempel belopp, frekvens och vara/tjänst kan attesteras automatiskt. Beslut om automatiserad attest i inköpssystem fattas av ekonomidirektör. Kommunstyrelsen ansvarar för att ta fram anvisningar.

3.5 Inköp utanför inköpssystem

Även vid inköp utanför inköpssystem görs beställningar av behörig beställare.

Granskningsattestanten ska utföra följande kontroller:

- Att vara eller tjänst beställts samt mottagits eller levererats.
- Att mottagen eller levererad tjänst håller avtalad kvalitet.
- Att pris, rabatt och andra betalningsvillkor är riktiga.
- Att verifikationen uppfyller krav enligt lagstiftning.

Granskningsattest ska göras innan beslutsattest sker.

Granskningsattest ska utföras av personal som mottar, beställer eller köper in varor och tjänster. I de fall granskningsattestanten inte personligen mottagit eller beställt varan/tjänsten ska denne stämma av fakturan med mottagande person.

Beslutsattestanten ska utföra följande kontroller:

- Att vara eller tjänst beställts av behörig beställare samt mottagits eller levererats.
- Att mottagen eller levererad tjänst håller avtalad kvalitet.
- Att pris överensstämmer med avtal, taxa, bidragsregler eller beställning.
- Att övriga avtalsvillkor, exempelvis betalningsvillkor är uppfyllda.
- Att kontering är korrekt.
- Att verifikationen uppfyller krav enligt lagstiftning.
- Att fakturan betalas i rätt tid.

3.6 Kontrollernas utformning och begränsning av attesträtt

Attestarbetet ska utformas så att den interna kontrollen inom nämnderna är tillräcklig. Kontrollkostnaden ska stå i rimlig proportion till riskerna. Rutinerna ska minimera risken för felaktiga utbetalningar.

Följande ska beaktas vid utformning av attestrutiner:

- **Ansvarsfördelning** - Ansvarsfördelningen ska vara tydlig.
- **Tvåhandsprincip** - Ingen person ska ensam hantera en transaktion från början till slut.
- **Kompetens** - Den som har rollen att utföra en kontrollåtgärd ska ha nödvändig kompetens för uppgiften.
- **Självständighet** - Den som utför kontroll av en annan person, särskilt vid beslutsattest, ska ha en självständig ställning gentemot den kontrollerade.
- **Jäv eller jävliknande situation** - Den som utför kontrollen får inte kontrollera in- och utbetalningar till sig själv eller närstående. Detsamma gäller kost-

nader i tjänsten (till exempel vid resor, kurser, konferenser eller liknande tillfällen då personen själv deltagit) och kostnader av personlig karaktär. Detta innefattar också bolag eller föreningar där den kontrollansvarige eller närstående har ägarintressen eller ingår i ledningen. Attest får heller inte ske om det finns någon annan särskild omständighet som kan rubba förtroendet för opartiskhet. För bedömning av om jäv föreligger ska försiktighetsprincipen tillämpas.

Föreligger jäv ska beslutsattesten utföras av överordnad chef.

Kommunstyrelsens ordförande ska beslutsattestera kommundirektörens fakturor/utlägg i de fall attesträtten är begränsad enligt denna riktlinje. På motsvarande sätt ska kommundirektören beslutsattestera förvaltningsdirektörernas fakturor/utlägg.

Transaktioner avseende kommunfullmäktiges ordförande atteras av kansli- direktören. Transaktioner avseende kommunstyrelsens ordförande beslutsattesteras av kommunfullmäktiges ordförande. Övriga nämndordförandes transaktioner beslutsattesteras av kommunstyrelsens ordförande. Transaktioner avseende nämndledamöterna atteras av respektive nämndordförande.

I situationer där samtliga ledande tjänstepersoner och förtroendevalda deltagit ska beslutsattest göras av kommunfullmäktiges ordförande. En permanent anteckning ska bifogas till verifikationen som förklarar att samtliga behöriga attestanter deltog.

• **Begränsning av uppdraget** - Attestuppdraget kan begränsas, exempelvis kan det gälla projekt, tidsperiod eller belopp. Beloppsgränser för olika befattningshavare regleras på ett tydligt sätt i attestförteckningen.

För olika befattningshavare fastställs maxbelopp för beslutsattest. När förvaltningsdirektör utser beslutsattestant beslutar hen vilket belopp, inom angivna beloppsgränser, som beslutsattestanten ska kunna attera.

I Bilaga 1 till denna riktlinje finns maxbelopp för beslutsattest för olika befattningar. I vissa verksamheter kan undantag från beloppsgränserna behöva göras. Dessa undantag beslutas efter särskild motivering av respektive nämnd i samråd med ekonomidirektör.

Nämnd och styrelse kan genom beslut vid sammanträde attera ekonomisk transaktion. Inget maxbelopp finns i de fallen.

• **Dokumentation** - Vidtagna kontrollåtgärder ska dokumenteras på ändamålsenligt sätt. Kontroller dokumenteras genom attest med hjälp av elektronisk signatur. Vid manuell hantering skriver beslutsattestanten och granskningsattestanten sin namnteckning på konteringsunderlaget.

- **Kontrollordning** - De olika kontrolluppgifterna ska utföras i en logisk ordning så att effekten av en tidigare kontrolluppgift inte förtas av en senare kontrolluppgift.

När Botkyrka kommun har driftsatt ett inköpssystem gäller som huvudregel att inköp ska göras av behörig beställare genom inköpssystemet. Vid inköp gjorda i systemet sker beslutsattest i samband med att beställning läggs.

3.7 Vid misstanke om oegentligheter

Om attestant upplever att inköpt vara eller tjänst är verksamhetsfrämmande eller misstänker andra typer av oegentligheter ska attest inte göras. När brister upptäcks i samband med attest rapporteras dessa till närmaste överordnad chef eller annan chef som du har förtroende för och till förvaltningens ekonomichef. Du kan också kontakta ekonomidirektör, kommundirektör eller kommunjurist. Allvarliga brister ska även rapporteras till kommunstyrelsen och berörd nämnd via ekonomidirektör.

Se ytterligare information i anvisningen till denna riktlinje.

4. Bokföring och redovisning

4.1 Allmänt

Den löpande bokföringen ska göras enligt god redovisningssed. Det innebär att redovisningen ska göras i enlighet med Lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och normgivande rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR). Om det finns särskilda skäl och det är förenligt med god redovisningssed kan avsteg från lagen och rekommendationer göras. Ett sådant avsteg ska beslutas av kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen ansvarar för att organisation och rutiner utformas så att en tillförlitlig redovisning främjas och förvaltade finansiella tillgångar skyddas. Dessutom ska kontoutdrag eller andra underlag avseende samtliga kassarörelser löpande stämmas av mot bokföringen.

Nämnderna ansvarar för att bokföring och redovisning inom sitt ansvarsområde är korrekt och görs enligt lagstiftning, normering och kommunens riktlinjer.

4.2 Interndebitering

Huvudregeln vid internprissättning ska vara att den baseras på självkostnad och inte genererar över- eller underskott för debiterande enhet eller verksamhet.

Interna prislistor eller motsvarande underlag ska vara klara och utskickade till mottagaren senast 30 september året innan aktuellt budgetår.

Interna ”årsfakturer”, t.ex. hyror eller kostnader för kommunövergripande verksamhetssystem, ska skickas senast 31 januari aktuellt budgetår.

4.3 In- och utbetalningar

Alla inbetalningar till Botkyrka kommun ska som huvudregel betalas in via kommunens plus- eller bankgiro. Kommunen ställer som huvudregel ut kundfakturer i samband med utförd prestation, vilket ska ske utan dröjsmål. Kommunen tillämpar 30 dagars betaltid. Manuella inbetalningar på kommunens plus- eller bankgiro istället för kundfakturer ska inte förekomma. Samma sak gäller kontant betalning av kundfakturer.

Alla utbetalningar ska som huvudregel göras via kommunens plus- eller bankgiro. Utbetalning ska ske efter genomförd prestation.

Lön och andra personalrelaterade kostnader ska betalas via kommunens lönesystem.

4.4 Hantering av fakturor

Leverantörsfakturor som Botkyrka kommun tar emot ska betalas i tid för att undvika förseningsavgifter och dröjsmålsränta. Budgetansvarig ansvarar för att fakturor hanteras på ett korrekt sätt inom sitt ansvarsområde.

Leverantörsfakturor som Botkyrka kommun tar emot ska följa de krav på verifierationsinformation som framgår i lagen om kommunal bokföring och redovisning.

Interna fakturor likställs med externa fakturor och hanteras löpande.

4.5 Moms och skattefrågor

Varje nämnd ansvarar för att det finns aktuell kunskap om gällande moms- och skattefrågor inom verksamhetsområdet. I detta ansvar ingår att upprätta rutiner för att säkerställa korrekt hantering.

4.6 Inventering

Nämnderna ansvarar inom sitt verksamhetsområde för att förråd, maskiner, inventarier och kontantkassor inventeras enligt god redovisningssed.

4.7 Kontant- och korthantering

4.7.1 Försäljningsverksamhet

Hantering av kontanta medel ska så långt som möjligt undvikas. Istället ska kontanthantering styras om till elektroniska betalningssätt. I de fall kontanthantering ändå förekommer ska risken för hot, våld och rån mot de personer som har hand om kassan beaktas och förebyggande åtgärder vidtas.

Huvudregeln är att kontanter ska hämtas av värdetransport i nära anslutning till berörd enhet, detta av säkerhetsskäl. Kostnaden för detta ska belasta berörd nämnd. Så kallad bankning av pengar i servicebox av kommunens egen personal ska av säkerhetsskäl undvikas och om det ändå krävs göras av minst två personer tillsammans.

Vid kontanthantering ska samtliga in- och utbetalningar bokföras i kommunens ekonomisystem. Lån får inte ske ur kontantkassorna. Betalningsanvisningar i pappersform, såsom måltidskuponger, rabattkuponger och presentkort får inte

tas emot som betalningsmedel. Utländsk valuta och checkar utställd på utländsk bank ska inte tas emot som betalning.

Kassaregister ska som huvudregel användas vid all slags kontantförsäljning med undantag för om försäljningen är av så ringa omfattning att anskaffning av kassaregister inte är kostnadsmässigt försvarbart.

Kortbetalning via betalterminal ska erbjudas som betalningssätt vid de verksamheter som har omfattande försäljning. Möjligheten att använda Swish som betalningssätt införs succesivt med start under 2019.

Försäljningsintäkter ska som huvudregel redovisas minst en gång i veckan. Vid stor omfattning på försäljningen ska intäkterna redovisas senast dagen efter. Om försäljningen är av så ringa omfattning att bankning eller hämtning varje vecka inte är kostnadsmässigt försvarbart kan redovisning göras mer sällan än en gång per vecka. Nämnden ansvarar för att upprätta rutiner.

4.7.2 Inköp

4.7.2.1 Betalkort

Betalkort är ett av de betalningsmedel som anställda i Botkyrka kommun kan använda sig av vid inköp. Med betalkort avses i detta sammanhang kontokort utställt av kommunens upphandlade bank. Respektive nämnd beslutar om tilldelning av betalkort till tjänstepersoner. Nämnderna ska vara restriktiva i sin bedömning om tilldelning. Ett tydligt behov i tjänsten måste finnas för att en anställd ska tilldelas betalkort.

Betalkortet får endast användas för inköp för kommunens räkning. Privata köp är inte tillåtna. Kortet får inte användas för kontantuttag.

Affärskedjors egna kredit- och betalkort får inte anskaffas och användas för inköp till kommunen.

Förvaltningsdirektör ansvarar för att upprätta och uppdatera förteckning över vilka personer som har betalkort.

Kortet är personligt och får bara användas av kortinnehavaren. Kortet är en värdehandling och ska förvaras på ett betryggande sätt.

Kortinnehavaren ansvarar för att kvitton eller motsvarande underlag bifogas till kortfakturorna. Vid avsaknad av kvitto eller motsvarande underlag får kortinnehavaren själv stå för kostnaderna om inte en tillfredställande förklaring

kan lämnas till bristen. Oaktsamhet eller glömska är inte en tillfredställande förklaring.

Som huvudregel beställs betalkort med kommunen som betalningsansvarig. Då skickas fakturan avseende de köp som har gjorts med kortet till kommunen. Som ett alternativ till detta kan ett kreditkort tillhandahållas där den anställda personligen är betalningsansvarig. Då betalar den anställda fakturan, medan kommunen betalar kortets årsavgift och ersätter den anställda för de utlägg denne haft i tjänsten mot redovisning av kvitton. Även i dessa fall sker tilldelning genom beslut i nämnden och efter en restriktiv bedömning.

I händelse av okända transaktioner på kortfakturan ska utredning göras skyndsamt av ansvarig tjänsteperson. Ifall ingen förklaring till köpen kan hittas ska kortet omedelbart spärras och polisanmälan göras. Polisanmälan ska diarieföras tillsammans med en tjänsteskrivelse som förklarar händelsen.

Kortinnehavaren ska återlämna kortet till redovisningsenheten utan dröjsmål vid anställnings upphörande, längre ledighet eller vid förändrade arbetsuppgifter som innebär att det inte längre finns något behov av kortet.

Om kortet använts ovarsamt, felaktigt eller i övrigt om fastställda regler inte följts kan aktuell nämnd, eller den nämnden har delegerat ansvaret till, eller kommunens redovisningschef var för sig besluta att återkalla kortet.

Ifall kortet återkommande används för att handla utanför kommunens upphandlade avtal får kortinnehavaren en varning. Vid fortsatta felaktiga inköp dras kortet in.

För varje betalkort ska beslutas om en nivå för det maximala belopp som kortet kan användas för per månad. Som huvudregel ska 10 000 kronor anges som kreditgräns. Nämnden beslutar om kreditgräns i samband med beslut om tilldelning av kortet.

4.7.2.2 Drivmedelskort

Botkyrka kommun använder ett tvåkortssystem, som innebär att varje fordon och förare har sitt eget kort (fordonskort respektive förarkort). Fordonskortet är knutet till bilen, vilket innebär att den som ansvarar för fordonet också ansvarar för fordonskortet. Förarkortet ansvarar kortinnehavaren personligen för och får inte lånas ut. För att kunna tanka måste båda korten användas.

Beslut om tilldelning av drivmedelskort till anställd fattas av närmast överordnad chef. Beställning görs till tekniska förvaltningen.

Tekniska förvaltningen beställer drivmedelskort till kommunägda, leasade eller hyrda fordon. Drivmedelskorterna ska beställas hos den av kommunens upphandlade stationstankningsleverantören. Tekniska förvaltningen ansvarar för att dokumenterade rutiner finns.

Förvaltningsdirektör ansvarar för att upprätta och uppdatera förteckning över vilka personer och fordon som har drivmedelskort.

För varje betalkort ska beslutas om en nivå för det maximala belopp som kortet kan användas för per månad. Kreditgränsen bestäms i samband med beslut om tilldelning av kort och ska bestämmas med hänsyn till behov hos förare och fordon i det enskilda fallet.

I händelse av okända transaktioner på kortfakturan ska utredning göras skyndsamt av ansvarig tjänsteperson. Ifall ingen förklaring till köpen kan hittas ska kortet omedelbart spärras och polisanmälan göras. Polisanmälan ska diarieföras tillsammans med en tjänsteskrivelse som förklarar händelsen.

Kortinnehavaren ska återlämna drivmedelskortet utan dröjsmål vid anställnings upphörande, längre ledighet eller vid förändrade arbetsuppgifter som innebär att det inte längre finns något behov av kortet. Utsedd person på tekniska förvaltningen ansvarar för att avsluta drivmedelskortet hos leverantören.

Om kortet använts ovarsamt, felaktigt eller i övrigt om fastställda regler inte följts kan överordnad chef besluta att återkalla kortet.

Drivmedelskort får enbart användas för inköp av drivmedel, enklare biltillbehör och biltvätt hos upphandlad stationstankningsleverantör samt betalning av parkeringsavgifter. Köp ska i största möjliga mån göras hos kommunens upphandlade leverantörer. Kortet får endast användas för inköp för kommunens räkning. Privata köp är inte tillåtna. Kortet får inte användas för kontantuttag.

Vid avsaknad av kvitto får kortinnehavaren själv stå för kostnaderna om inte en tillfredställande förklaring kan lämnas till bristen. Oaktsamhet eller glömska är inte en tillfredställande förklaring.

4.7.2.3 Handkassa

Enheter vars verksamhet kräver småinköp med kort varsel och där köp på faktura inte alltid är möjligt kan öppna en handkassa. Inom enheten utses en person som är personligt ansvarig för handkassan. Som princip gäller ändå att köp i möjligaste mån ska göras via faktura från upphandlade leverantörer. Handkassar får inte användas för att kringgå upphandlade avtal. Till årsbokslutet ska handkassan inventeras och redovisas.

Ifall en person slutar sin anställning utan att avsluta en handkassa ska i första hand avdrag mot lön göras. Ifall ingen lön finns att göra avdrag mot ska återkrav via fakturering göras.

Möjlighet finns även att öppna en tillfällig handkassa för att betala för utgifter under en begränsad period, t.ex. vid resor. Den tillfälliga handkassan ska redovisas och avslutas när behovet av den inte längre finns.

4.7.2.4 Privata utlägg

Ifall inga andra sätt till inköp finns kan medarbetare göra privata utlägg. Dessa ersätts efter redovisning av kvitton eller motsvarande underlag. Privata utlägg ska undvikas i möjligaste mån och får inte användas för att kringgå upphandlade avtal.

4.8 Avyttring av kommunal egendom

4.8.1 Inledning

Inventarier, utrustning och liknande som köps in till Botkyrka kommuns verksamheter är kommunens egendom.

När kommunen inte längre har behov av inventarier, maskiner eller annan egendom kan dessa avyttras på olika sätt. Orsaker till att avyttring behöver ske kan vara att tillgången inte längre passar verksamhetens behov, har blivit omodern eller att verksamheten ska avvecklas. I dessa fall ska en återanvändning inom kommunens andra verksamheter alltid vara det första alternativet.

4.8.2 Försäljning till interna köpare

När en verksamhet inte längre har behov av inventarier, maskiner eller andra tillgångar ska intern försäljning, det vill säga en återanvändning inom kommunens egna verksamheter, alltid vara det första alternativet.

Vid intern försäljning ska en internfaktura ställas ut av den verksamhet som säljer.

Vid intern försäljning av anläggningstillgång görs korrigerande i anläggningsregistret så att eventuella kvarvarande kapitalkostnader efter köptillfället belastar köpande enhet.

4.8.3 Försäljning till externa köpare

Med extern köpare menas företag, organisationer och privatpersoner. Även koncernbolag räknas som externa köpare. Kommunstyrelsen ansvarar för att ta fram anvisningar för försäljning av egendom till externa köpare.

Försäljning av egendom från kommunen direkt till anställda, förtroendevalda, närstående till dessa eller verksamheter där anställda eller förtroendevalda har intressen får inte förekomma.

4.8.4 Bortskänkning av egendom

Bortskänkning av kommunens egendom får inte förekomma.

4.8.5 Avyttring genom skrotning

Om bedömningen görs att objektet ifråga inte har något värde kvar, varken belopps- eller användningsmässigt, ska det skrotas.

Intern kontroll

5.1 Inledning

5.1.1 Syfte

Detta avsnitt syftar till att säkerställa att nämnderna upprätthåller en tillfredsställande intern kontroll. Att nämnderna ska ha god intern kontroll är reglerat i kommunallagen 6 kap. 6 §.

Syftet med intern kontroll är att säkra en effektiv förvaltning, undgå allvarliga fel och skador och ytterst att säkerställa att grunduppdraget genomförs och de kommunala målen uppnås. Det innebär att det med rimlig grad av säkerhet ska säkerställas att följande mål uppnås:

- Verksamheten bedrivs ändamålsenligt och effektivt.
- Tillförlitlig ekonomisk rapportering och information om verksamheten.
- Efterlevnaden av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer med mera är tillfredsställande.

Internkontrollprocessen syftar även till att ta fram underlag till förbättringar och förändringar av verksamheten.

Intern kontroll är ett hjälpmedel och inte ett mål i sig.

5.2 Ansvar och organisation

5.2.1 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att se till att det finns en god intern kontroll. I detta ligger ett ansvar för att en intern kontrollorganisation upprättas inom kommunen, samt ett ansvar för att se till att denna organisation kontinuerligt utvecklas utifrån kommunens behov.

Kommunstyrelsen ska ta fram kommunövergripande anvisningar.

5.2.2 Nämnderna

Nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom sina respektive verksamhetsområden. Den enskilda nämnden har ansvar för att se till att den interna kontrollen organiseras samt att vid behov besluta om nämndspecifika regler och ta fram anvisningar för den interna kontrollen. Detta gäller även kommunstyrelsens egen förvaltning.

5.2.3 Förvaltningsdirektören

Inom nämndens verksamhetsområde ansvarar förvaltningsdirektören för att konkreta regler och anvisningar är utformade så att en god intern kontroll kan upprätthållas. I detta ansvar ligger att direktören ska ansvara för arbetet med att åstadkomma och upprätthålla en god intern kontroll.

Förvaltningsdirektören ska löpande rapportera till nämnden om hur den interna kontrollen fungerar.

5.2.4 Övriga chefer

De ansvariga cheferna på olika nivåer i organisationen är skyldiga att följa antagna regler och anvisningar om intern kontroll samt att informera övriga anställda om reglernas och anvisningarnas innebörd. Vidare har de att verka för att de anställda arbetar mot uppställda mål och att arbetsmetoder som används bidrar till en god intern kontroll.

5.2.5 Övriga anställda

Övriga anställda är skyldiga att följa beslutade regler och anvisningar i sin arbetsutövning.

5.3 Styrning och uppföljning

5.3.1 Styrning och uppföljning av intern kontroll

Varje nämnd har en skyldighet att styra och följa upp den interna kontrollen inom nämndens verksamhetsområden. Nämnden ska som grund för sin styrning göra dokumenterade risk- och väsentlighetsbedömningar.

5.3.2 Internkontrollplan

Alla nämnder ska varje år, i samband med beslut om mål och internbudget, anta en särskild plan för hur arbetet med den interna kontrollen ska bedrivas. För kommunstyrelsens övergripande ansvar ska planen antas senast i december för nästkommande år.

Föranleder uppföljningen av föregående års internkontrollplan behov av justering av innevarande års internkontrollplan kan en reviderad plan antas i samband med att nämnden beslutar om denna uppföljning.

5.3.3 Uppföljning av internkontrollplan

Resultatet av uppföljningen ska, med utgångspunkt från antagen plan, beslutas av nämnden i samband med att nämnden beslutar om bokslut med verksamhetsberättelse. Uppföljningen ska göras i den omfattning som fastställts i den interna kontrollplanen. I uppföljningen ska även resultatet av kommunstyrelsens övergripande granskning och som berör nämnden ingå.

En nämnd har rätt att av sin förvaltning begära uppföljningar vid fler tillfällen än i samband med beslut om bokslut med verksamhetsberättelse.

5.3.4 Brister i processer och rutiner

Brister i processer och rutiner ska omedelbart rapporteras till förvaltningschef, närmast överordnad chef eller den som nämnden utsett. Allvarigare brister ska utan dröjsmål även rapporteras till nämnd och kommunstyrelsen.

5.3.5 Nämndens rapportskyldighet

Nämnden ska samtidigt med beslut om bokslut med verksamhetsberättelse lämnas till kommunstyrelsen rapportera resultatet från uppföljningen av den interna kontrollen inom nämnden till kommunstyrelsen.

5.3.6 Kommunstyrelsens skyldigheter

Kommunstyrelsen ska med utgångspunkt från egen granskning och nämndernas uppföljningsrapporter utvärdera kommunens samlade system för intern kontroll, och i de fall förbättringar behövs, se till att sådana åtgärder genomförs av berörd nämnd. Rapporteringen ska beslutas av kommunstyrelsen i samband med beslut om kommunens årsredovisning.

Kommunstyrelsen ska även informera sig om hur den interna kontrollen fungerar i de kommunala bolagen.

STYRDOKUMENT I BOTKYRKA KOMMUN

Bilaga 1 till Riktlinje för budgetansvar, attest, redovisning och intern kontroll

Strategi
Program
Plan
Policy
Riktlinjer
Regler

Diarienummer: KS/2019:644

Dokumentet är beslutat av: Kommunfullmäktige

Dokumentet beslutades den: 17 december 2019

Dokumentet gäller för: Alla nämnder

Dokumentet gäller till den: 31 december 2024

Dokumentet ersätter: Reglemente för budgetansvar och attest (KS/2013:734), Redovisningsreglemente (KS/2010:366), Reglemente för intern kontroll (KS/2016:296) och Regler för användande av betalkort och drivmedelskort i Botkyrka kommun (KS/2018:188)

Dokumentansvarig är: Planerings- och uppföljningsavdelningen

För revidering av dokumentet ansvarar: Planerings- och uppföljningsavdelningen

För uppföljning av dokumentet ansvarar: Planerings- och uppföljningsavdelningen

Relaterade dokument:

Maxbelopp för beslutsattest

Botkyrka kommun har centralt beslutade beloppsgränser för beslutsattest kopplade till befattning. Dessa beloppsgränser följer i listan nedan.

Kommunfullmäktiges ordförande: 250 000 kronor
Kommunstyrelsens ordförande: 200 000 000 kronor
Kommunstyrelsens vice ordförande: 100 000 kronor
Övriga nämndordföranden: 100 000 kronor
Kommunrevisionens ordförande: 2 000 000 kronor
Kommundirektör: 200 000 000 kronor
Biträdande kommundirektör: 5 000 000 kronor
Ekonomidirektör: 200 000 000 kronor
Förvaltningsdirektörer exkl. teknik- och fastighetsdirektör: 5 000 000 kronor
Teknik- och fastighetsdirektör: 20 000 000 kronor
Fastighetschef: 10 000 000 kronor
VA-chef: 5 000 000 kronor
Stadsmiljöchef: 2 500 000 kronor
Exploateringschef: 3 500 000 kronor
Projektledare (t.ex. inom fastighet, VA eller stadsutveckling): 1 000 000 kronor
Projektchef: 5 000 000 kronor
Förvaltarchef: 5 000 000 kronor
Myndighetschef (Vård- och omsorgsnämnden): 2 000 000 kronor
Omsorgschef (Vård- och omsorgsnämnden): 2 000 000 kronor
Verksamhetschef/avdelningschef: 500 000 kronor
Enhetschef: 250 000 kronor
Övriga befattningar: 100 000 kronor

Förvaltningsdirektör ska fastställa ett belopp som är relevant för den budgetansvarigas verksamhetsområde inom ovan angivna beloppsgränser.

Belopp överstigande 20 000 000 kronor ska attesteras av kommundirektör eller ekonomidirektör.

I vissa verksamheter kan undantag från beloppsgränserna ovan behöva göras. Dessa undantag beslutas efter **särskild motivering** av respektive nämnd i samråd med ekonomidirektör.

Nämnd och styrelse kan genom beslut vid sammanträde attestera ekonomisk transaktion. Inget maxbelopp finns i de fallen.

Kommunstyrelsen har i uppdrag att inför varje nytt år ompröva och besluta om eventuella nya maxbelopp.

**BOTKYRKA
KOMMUN**

10

Delegationsbeslut (TEF/2020:13, TEF/2019:106)

Förslag till beslut

Teknik- och fastighetsnämnden har tagit del av anmälda delegationsbeslut.

Ärendet

Teknik- och fastighetsnämnden har överlåtit sin beslutanderätt till tjänstemän enligt nämndens delegationsordning. Beslut som fattats med stöd av delegering ska återrapporteras till nämnden.

Teknik- och fastighetsförvaltningen redovisar delegationsbeslut i skrivelse daterad 2019-12-31 och skrivelse 2020-01-29 gällande personalärenden.

Anmälan av delegationsbeslut

Rubrik/ärendemening:		Beslut om ersättare		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)	
G 3	TEF/2019:39	2019-12-27	Peter Arnhjort, verksamhetschef	
Beskrivning av ärendet				
Ersättare verksamhetschef Fredrik Samuelsson 2020-01-01—2020-01-10.				
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)	
G 3	TEF/2020:12	2020-01-24	Anna Elestad, enhetschef städservice	
Beskrivning av ärendet				
Ersättare enhetschef, Ingela Berg-Magnusson 2020-01-27—2020-02-08.				
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)	
G 3	TEF/2020:12	2020-01-24	Frank Renebo, fastighetschef	
Beskrivning av ärendet				
Ersättare fastighetschef, Lars Karlsson 2020-01-30—2020-01-31.				
Rubrik/ärendemening:		Lokalförsörjning och fastighet		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)	
A 4	TEF/2019:280	2019-12-19	Frank Renebo, fastighetschef	
Beskrivning av ärendet				
Ansökan om deponering av hyra, (kvartal 1) blockavtal för AC-delen och BC-delen av vård- och omsorgsboendet i Samariten.				

2020-01-29

Dnr TEF/2020:13

Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
C 3	TEF/2020:14	2020-01-08	Frank Renebo, fastighetschef
Beskrivning av ärendet			
Upphandling av rivning Ekvägen 30 hus E och F.			
Leverantör (vid upphandling)		Kontraktssumma (vid upphandling)	
Demox AB		396 000 kronor	
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
D 1	TEF/2020:2	2020-01-10	Frank Renebo, fas
Beskrivning av ärendet			
Beslut att säga upp hyresavtal nr 70062, lokal i Samariten 1.			
Rubrik/ärendemening:		Förvaltningsledning	
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
G 13	TEF/2020:17	2020-01-08	Mikael Henning, teknik- och fastighetsdirektör
Beskrivning av ärendet			
Beslut om att godkänna tjänsteresa till Norge för medarbetare inom VA-avdelningen.			

Anmälan av delegationsbeslut

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Mikael Henning, teknisk direktör
Beskrivning av ärendet			
Entledigande	19/98	fastighetsskötare fr.o.m. 2020-03-05	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Boban Pejicic, produktionscontroller
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	19/99	trädgårdsmästare under tiden 2019-08-26—2019-12-31	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Lars Cha, gruppchef
Beskrivning av ärendet			
Entledigande	19/100	projektledare, fr.o.m. 2019-09-17	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Lars Österberg, driftschef
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	19/101	rörläggare, fr.o.m. 2019-11-01	
Anställningsavtal	19/102	rörläggare, fr.o.m. 2019-11-04	

Rubrik/ärendemening: Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31			
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Ingela Berg-Magnusson, enhetschef
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	19/103	städare under tiden 2019-10-14—2019-12-31	
Anställningsavtal	19/104	städare under tiden 2019-10-14—2019-12-31	
	19/105	MAKULERAD	

Rubrik/ärendemening: Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31			
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Lars Österberg, driftschef
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	19/106	driftstekniker, fr.o.m. 2020-01-01	
Anställningsavtal	19/107	rörläggare, fr.o.m.2020-01-20	
Anställningsavtal	19/108	driftstekniker, fr.o.m. 2020-02-03	

Rubrik/ärendemening: Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31			
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Lars Karlsson, driftchef
Beskrivning av ärendet enhetschef			
Anställningsavtal	19/109	snickare, fr.o.m. 2019-11-01	

Rubrik/ärendemening: Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31			
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Boban Pejic, produktionskontroller
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	19/110	anläggningsarbetare under tiden 2019-11-01—2020-04-30	

Rubrik/ärendemening: Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31			
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Anne Sakko, enhetschef
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	19/111	städare, fr.o.m. 2020-01-01	

Rubrik/ärendemening: Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31			
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Lars Cha, gruppchef
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	19/112	Projektledare, fr.o.m. 2019-12-03	

Rubrik/ärendemening: Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31			
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Anne Sakko, enhetschef
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	19/113	arbetsledare, städ fr.o.m. 2020-01-01	
Anställningsavtal	19/114	arbetsledare, städ, fr.o.m. 2020-01-01	
Anställningsavtal	19/115	arbetsledare, städ, fr.o.m. 2020-01-01	
Anställningsavtal	19/116	städare, fr.o.m.2020-01-01	
Anställningsavtal	19/117	städare, fr.o.m.2020-01-01	
Anställningsavtal	19/118	städare, fr.o.m.2020-01-01	
Anställningsavtal	19/119	städare, fr.o.m.2020-01-01	
Anställningsavtal	19/120	städare, fr.o.m.2020-01-01	
Anställningsavtal	19/121	städare, fr.o.m.2020-01-01	
Anställningsavtal	19/122	städare, fr.o.m.2020-01-01	
Anställningsavtal	19/123	städare, fr.o.m.2020-01-01	
Anställningsavtal	19/124	städare, fr.o.m.2020-01-01	
Anställningsavtal	19/125	städare, fr.o.m.2020-01-01	
Anställningsavtal	19/126	städare, fr.o.m.2020-01-01	

Anställningsavtal	19/127	städare, fr.o.m.2020-01-01
Anställningsavtal	19/128	städare, fr.o.m.2020-01-01
Anställningsavtal	19/129	städare, fr.o.m.2020-01-01
Anställningsavtal	19/130	städare, fr.o.m.2020-01-01
Anställningsavtal	19/131	städare, fr.o.m.2020-01-01

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Ingela Berg-Magnusson, enhetschef
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	19/132	städare, under tiden 2019-11-18 —2019-12-31, timanställning	
Anställningsavtal	19/133	städare, under tiden 2019-11-18 —2019-12-31, timanställning	
Anställningsavtal	19/134	städare, under tiden 2019-11-18 —2019-12-31, timanställning	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Frank Renebo, fastighetschef
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	19/135	enhetschef, fr.o.m. 2020-01-01	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Anna Lindgren, enhetschef
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	19/136	arbetsledare, städ, fr.o.m. 2020-01-01	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)

Personalärenden	Tef/2019:106		Ingela Berg-Magnusson, enhetschef
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	19/137	arbetsledare, städ, fr.o.m. 2020-01-01	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Peter Arnhjort, verksamhetschef
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	19/138	enhetschef fr.o.m. 2020-03-16	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Lars Karlsson, driftchef
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	19/139	fastighetsskötare, fr.o.m. 2019-12-01	
Anställningsavtal	19/140	drifttekniker, fr.o.m. 2020-01-01	
Anställningsavtal	19/141	Fastighetsskötare, fr.o.m. 2020-01-01	
Anställningsavtal	19/142	elektriker, fr.o.m. 2020-03-01	
Anställningsavtal	19/143	fastighetsskötare, fr.o.m. 2020-01-01	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2019-09-01—2019-12-31		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2019:106		Fredrik Samuelsson, enhetschef
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	19/144	Transportledare, fr.o.m. 2020-01-01	